

MASTER

Afstudeeratelier Brabantstad - becoming a part of ... herstructurering en revitalisering van het Viktoriakwartier

van Dijk, B.H.L.

Award date:
2012

[Link to publication](#)

Disclaimer

This document contains a student thesis (bachelor's or master's), as authored by a student at Eindhoven University of Technology. Student theses are made available in the TU/e repository upon obtaining the required degree. The grade received is not published on the document as presented in the repository. The required complexity or quality of research of student theses may vary by program, and the required minimum study period may vary in duration.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain

Afstudeeratelier Brabantstad-Becoming a part of...

Herstructurering en revitalisering van het Viktoriakwartier

B.H.L. van Dijk

0720323

Augustus 2012

Technische Universiteit Eindhoven
Faculteit Bouwkunde, Unit Architectural Design and Engineering
Afstudeeratelier Brabantstad: Eindhoven

Afstudeercommissie
(voorzitter) prof. ir. Pieter van Wesemael
dipl. ing. Hüsni Yegenoglu
dr. Frank Suurenbroek

Afstudeeratelier Brabantstad-Becoming a part of...

Herstructurering en revitalisering van het Viktoriakwartier

WOORD VOORAF

Wat begon als een speurtocht naar de essentie, de schoonheid en de kracht van gebruikte en verweerde materialen, eindigde in een verhaal over de waarde van herstructurering en revitalisering van industrieel erfgoed. Ik ben ervan overtuigd geraakt dat herbestemmen van industrieel erfgoed, het koesteren en bewaren ervan, kan bijdragen aan het ontstaan van een duidelijke identiteit van de stad. Met hoge ambitie een ontwerpproces beginnen en het vervolgens los laten, zodat het gebouw of gebied zich organisch kan ontwikkelen. Het laten ontstaan van lokale initiatieven en bijzondere ruimten, waar ieder zich thuis kan voelen. Het resultaat: een ruimtelijk economische transformatie van vervallen industrieel erfgoed tot een plek voor binding van bewoners en gebruikers, een plek voor de dynamische stad om te ontmoeten.

Afgelopen jaren werd dit industrieel erfgoed omgetoverd tot creatieve fabrieken. De verkenning van deze creatieve fabrieken was een hele openbaring. Om op de meest variërende plekken in de stad, deze inspirerende, creatieve en dynamieke broedplaatsen te ontdekken. Plekken waarin de kenniseconomie en de kennisintensieve maakindustrie worden samen gebracht door het oude karakter van de vroeg twintigste eeuwse industrie. Een geweldige ervaring. Ik nodig iedereen graag uit om hiervan mee te genieten en deze bijzondere plekken in de steden te bezoeken.

Daarnaast wil ik op deze plek alle mensen bedanken die mij tijdens mijn studie hebben geholpen en gesteund. In het bijzonder wil ik mijn ouders en vriendin graag bedanken voor de onvoorwaardelijke steun die ze mij hebben gegeven gedurende deze studie. Dank voor de actieve meedenkende rol en voor de vele uren dat ze mijn architectonische ideeën hebben aangehoord en voorzien hebben van commentaar.

Ik wil de professoren/docenten bedanken voor hun begeleiding met betrekking tot het project, de studievoortgang en de ondersteuning in mijn persoonlijke ontwikkelingen gedurende deze afstudeerperiode.

INLEIDING

De datum is september 2011, het begin van het tweede atelier Brabantstad. Het tweede atelier sluit aan op het lopend onderzoek, verricht door studenten aan de Technische Universiteit Eindhoven van de leerstoel AUC, waarbij op drie verschillende schaalniveaus de ruimtelijke planologische en sociaalgeografische ontwikkelingen in Brabant aan de hand van cartografische analyses is gebundeld in de Atlas van Brabantstad. Het atelier is gericht op de groei, visie en de ontwikkelingen van de provincie Brabant, in specifiek Noord-Brabant. Het atelier richt zich op de alliantie van de vijf steden binnen Brabantstad, namelijk Breda, Tilburg, Helmond, 's-Hertogenbosch en Eindhoven.

Het is in dit kader dat het afstudeeratelier Brabantstad zich bezig houdt met de problematiek van Eindhoven, om precies te zijn de West-Corridor van Eindhoven. Het doel is de sociaaleconomische positie en de culturele identiteit van Brabant te versterken middels een ruimtelijk ontwerp zowel op schaal van de regio en de stad, als van de architectuur en het detail.

Dit afstudeerproject gaat over de invloed die architectuur kan hebben op de samenkomst van de 'nieuwe' kenniseconomie en kennisintensieve maakindustrie. En hoe deze zich kunnen profileren in een enkel samenhangend bouwblok.

Al ontwerpend heb ik deze stellingen onderzocht en de bevindingen van dit onderzoek worden in dit afstudeerverslag gepresenteerd. Het verslag bestaat uit een theoretisch deel, een stedenbouwkundig deel en een architectonisch deel.

In het theoretisch deel onderzoek ik het begrip - nieuwe economie -, haar intrede in Nederland en beschrijf ik mijn observaties en ideeën ten aanzien van deze economie. De observaties vormen de basis voor mijn architectonische ideeëvorming ten aanzien van de typologie van de creatieve broedplaats.

In het stedenbouwkundig deel wordt een historische analyse uitgevoerd van de bestaande stedenbouwkundige situatie en zal een conceptuele samenhang worden geïntroduceerd die moet leiden tot de herstructurering en revitalisering van het Viktoriakwartier.

Het afstudeerverslag wordt besloten met een architectonisch ontwerp van een enkel gebouw, als zijnde de nieuwe representatieve zijde van het bouwblok. Dit zorgt voor een duidelijke herdefiniëring van de ontstane ongedefinieerde openbare ruimte.

Ik wens u veel plezier bij het lezen over mijn bevinden en ideeën met betrekking tot de creatieve industrie en haar onderlinge samenhang.

Bart van Dijk
Augustus 2012

SAMENVATTING

Het afstudeeratelier Brabantstad is gericht op de groei, de visie en de ontwikkelingen van de provincie Noord-Brabant. Het is in dit kader dat het afstudeeratelier Brabantstad zich bezig houdt met de problematiek van Eindhoven, om precies te zijn de West-Corridor. Het doel is de sociaaleconomische positie en de culturele identiteit van Brabant te versterken middels een ruimtelijk ontwerp, zowel op schaal van de regio en de stad, als van de architectuur en het detail.

Het vooronderzoek omvat cartografische analyses, van de West-Corridor van Eindhoven. Deze zijn gebundeld in de Atlas "Brabantstad". Een van die gebieden is het Emmasingelkwadrant. Hierbij kan worden geconcludeerd dat sommige gebouwen in dit kwadrant zich introvert presenteren aan de stad. Door het injecteren van functies en de herstructurering van ongedefinieerde openbare ruimten kan het Emmasingelkwadrant meer betekenen voor de stad en aansluiting gaan vormen met het stadscentrum.

In 2002 introduceerde Richard Florida het boek 'The Rise of the Creative Class'. In dit boek wordt betoogd dat de aanwezigheid van creatieve mensen een belangrijke vestigingsfactor is voor bedrijven en een drijvende kracht vormt achter de groeiende economie. Volgens Richard Florida biedt de creatieve industrie interessante mogelijkheden, waaronder meer werkgelegenheid en innovatie. Ook internationaal wordt de creatieve industrie steeds meer beschouwd als de drijfveer achter de toekomstige economische groei. Uit onderzoek blijkt dat deze economische stroming een positief effect heeft op het sociale karakter van de buurt, wijk en/of stad. Het resultaat is het ontstaan van diverse creatieve broedplaatsen, als vestigingsplek voor de nieuwe economie. Deze economische stroming kan een bijdrage leveren aan het door Eindhoven gewenste imago: een moderne DESIGN stad.

Met deze kennis en de problematiek beschreven in het vooronderzoek heb ik mijn individuele opgave gedestilleerd. Mijn afstudeerproject betreft de invloed die een ruimtelijk ontwerp kan hebben op de samenkomst van de 'nieuwe' kenniseconomie en kennisintensieve maakindustrie in het Emmasingelkwadrant, in het bijzonder het Viktoriakwartier. Dit door middel van analytische onderzoeken van deze twee sociaaleconomische stromingen en hoe deze zich kunnen profileren in een enkel samenhangend bouwblok.

Als resultaat van de stedenbouwkundige zoektocht om massa, ruimte, functie en route een duidelijk samenhang te geven in het Viktoriakwartier, is onder andere de conclusie getrokken dat er een element moet worden toegevoegd. Dit nieuwe element vormt een nieuwe representatieve zijde van het Viktoriakwartier. Het element zorgt voor een heldere scheiding tussen de evenementuele wereld van het stadion en de ambachtswereld van de Ventoseflat en het Petricomplex. Naast deze duidelijke massa dient het binnengebied te worden herstructureerd om plaats te maken voor deze sociaaleconomische stroming. De herstructurering is een zoektocht naar een samenkomst waarin ontmoetingen leiden tot contacten van meer blijvende aard. Dit laat mensen nieuwe netwerken ontwikkelen waarin zij informatie en steun van andere kunnen vinden. Naast het directe ontmoeten is er ook de mogelijkheid dat mensen geregeld gebruik maken van ruimte of voorzieningen zonder dat ontmoetingen essentieel zijn, maar waar ontmoetingen spontaan ontstaan. Dit gebeurt door het binnengebied te fragmenteren in losse elementen waardoor iedere zijde interessant wordt en waarin een opvolging van pleinen en straten zorgen voor deze toevallige ontmoetingen. Het resultaat is het ontstaan van publieke familiariteit.

Het doel van dit afstudeeronderzoek is door herstructurering en revitalisering van het Viktoriakwartier een plek te maken waar de nieuwe kenniseconomie en de maakintensieve kennisindustrie zich kan ontwikkelen. Gekozen is voor één van de representatieve zijdes uit het Masterplan. Deze zijde is in de huidige situatie de meest beeldbepalende zijde van het gebied. Het ontwerp vormt een onderdeel van twee, vroeg twintigste eeuwse, architectonische gebouwen. In plaats van een bijzondere plek in het stedelijk weefsel vormt het ontwerp een inpassing in een grotere structuur. Door positionering van een nieuw element, als zijnde een nieuwe representatieve zijde, wordt het Viktoriakwartier een duidelijk bouwblok. Dit zorgt ervoor dat de verloren enclave van oude fabrieksgebouwen opnieuw een heldere samenhang gaat vormen en daarbij kan aansluiten met het stadscentrum. Er ontstaat een;

- 'Place to be', een plek waar productie, ontmoeting, wonen en recreatie hand in hand gaan -

RÉSUMÉ

The graduation studio Brabantstad is focused on growth, vision and development of the province, of Noord-Brabant, focussing specifically on the problematic of the Western Corridor in Eindhoven. The aim is to enhance the position of the socioeconomic and cultural identity of Brabant and to strengthen it through a spatial design, both on a regional and urban scale of the city, as of the architecture and detail.

Research includes analyzed mapping of the West-Corridor of Eindhoven and these are compiled in the Atlas "Brabantstad". One such area is the Emmasingelkwadrant as it can be concluded that some buildings in this quadrant are introverted present to the city itself. By injecting functions and restructuring undefined public spaces, the Emmasingelkwadrant can mean more for the city and connect to the city center.

In 2002 Mr Richard Florida introduced the book "The Rise of the Creative Class". This book argues that the presence of creative people is an important location factor for businesses and a driving force behind the growing economy. According to Mr Richard Florida, creative industry offers interesting possibilities, including increased employment and innovation. From the internationally standpoint, the creative industries are increasingly seen as the driving force behind future economic growth. Research shows that this economic flow has a positive effect on the social character of the neighborhood, district and city. This result derives from various creative breeding grounds, as a settling location for the new economy. This economic current can contribute to the desired image of Eindhoven: a modern DESIGN city.

From this knowledge, and having considered the problems described in the research, I have distilled my individual assignment. My thesis concerns the influence that a spatial design can have on a gathering of the 'new' knowledge economy and knowledge-intensive manufacturing

industry in the Emmasingelkwadrant. The focus in particular is on the Viktoriakwartier, using analytical studies of these two socioeconomic trends and extrapolating how they can merge into a single coherent building block.

As a result of the urban architectural quest to combine mass, space, function and routing to a clear compilation in the Viktoriakwartier, one conclusion that can be drawn is that an element needs to be added. This new element will form a new representative side of the Viktoriakwartier. The element will provide a clear separation between the vibrant, buzzing world of the stadium and the world of craft of the Ventoseflat and the Petricomplex. Asside from this obvious mass, the inner area will need to be restructured in order to make way for the socioeconomic currents. The restructuring forms a quest for a meeting in which encounters lead to contacts that are more enduring by nature. This allows for people to develop new networks, in which they may find information and support from others. Apart from direct encounters, there is the possibility that people will regularly make use of space or facilities in a more spontaenious manner leading to further contact. This is done by fragmenting the inner area into separate elements, causing each side to become interesting and in which a succession of squares and streets provide these chance encounters. The result is the emergence of public familiarity.

The purpose of this thesis is to create a new place where the new knowledge and creative knowledge industry can develop through the restructuring and revitalising of the Viktoriakwartier. One of the representative sides from the Master Plan was chosen for this. This side in its current situation is the most visually dominant side of the area. The design is part of two early twentieth century architectural buildings. Instead of a special place in the urban web-like design, it is

an integration into a larger structure. By positioning a new element, as a new representative side, the Viktoriakwartier becomes a clear building block. This ensures that the lost enclave of old factory buildings will again form a clear and coherent whole and create a connection to the city center. Resulting in a:

- "Place to be", a place where production, meetings, housing and recreation go hand in hand -

AFSTUDEER BOEK

© 2012 Bart van Dijk, All rights reserved

No part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form, or by no means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission of the publisher.

DEEL I DE CREATIEVE INDUSTRIE

- 1.1 'DE' CREATIEVE INDUSTRIE 17
- 1.2 'DE' CREATIEVE INDUSTRIE NEDERLAND 21
- 1.3 'DE' CREATIEVE INDUSTRIE EINDHOVEN 29

DEEL II MASTERPLAN VIKTORIAKWARTIER

- 2.1 OPGAVE 35
- 2.2 HISTORIE 39
- 2.3 AANLEIDING 45
- 2.4 SITUATIE 49
- 2.5 ANALYSE VAN EEN GEBIED 53
- 2.6 CONCEPT 83

DEEL III BECOMING A PART OF...

- 3.1 PROGRAMMATISCH CONCEPT 91
- 3.2 ARCHITECTONISCH CONCEPT 95
- 3.3 GEBOUWCONCEPT 99
- 3.4 BOUWBLOK 143

DEEL IV CONCLUSIE

- LITERATUUR REFERENTIES 157

INHOUDSOPGAVE

DEEL I - 'DE' CREATIEVE INDUSTRIE

Anno 2002, Richard Florida introduceert het boek 'The Rise of the Creative Class'. In dit boek wordt betoogd dat de aanwezigheid van creatieve mensen een belangrijke vestigingsfactor is voor bedrijven en een drijvende kracht is achter de groeiende economie. Volgens Richard Florida biedt de creatieve industrie interessante mogelijkheden, waaronder meer werkgelegenheid en innovatie. Ook internationaal wordt de creatieve industrie steeds meer beschouwd als de drijfveer achter de 'toekomstige' economische groei.

Met deze uitspraken ben ik opzoek gegaan naar de tendens om de activiteiten van de nieuwe kenniseconomie en kennisintensieve maakindustrie te clusteren in een enkel ruimtelijk project.

1.1 'DE' CREATIEVE INDUSTRIE

DEFINITIE | CREATIEVE INDUSTRIE

De creatieve industrie is een uiteenlopende verzameling sectoren, waarin creativiteit centraal staat. De initiële creatie - het creëren van vorm, betekenis of symbolische waarde - is de kern van de activiteiten van deze sectoren. Maar ook productie en distributie zijn belangrijke schakels in de waardeketen. Het begrip creatieve industrie kan - ten onrechte - associaties oproepen met grootschaligheid en uniformiteit. 'De' creatieve industrie bestaat niet, maar bestaat uit een verzameling kleine individuen en is onder te verdelen in verschillende creatieve (sub)sectoren.¹

¹ Rijksoverheid (2009): Waarde van creatie, Brief Cultuur en Economie

DEFINITIE | CREATIEF BEROEP

In Nederland zijn bijna 172 duizend personen werkzaam in een creatief beroep. De grootste groep werkt in het cluster creatieve zakelijke dienstverlening. Het merendeel van de personen met een creatief beroep is man. Kenmerkend voor personen met een creatief beroep is het grote aantal zelfstandigen; bijna de helft werkt als zelfstandige. Daarnaast werken ze vaak in kleine bedrijven met minder dan 10 werknemers. De gemiddelde arbeidsduur van personen met een creatief beroep is hoger dan van de totale werkzame beroepsbevolking.²

² Urlings, N. (2011); Creatieve industrie, CBS

Op 1 januari 2009 zijn ruim 43 duizend bedrijven actief in de creatieve industrie. De creatieve industrie is opgedeeld in drie clusters; creatieve zakelijke dienstverlening, media en entertainment, en kunsten. [Braams en Urlings, 2010]. In de periode tot 2009 is het aantal eenmansbedrijven en middelgrote bedrijven in de creatieve industrie enorm gestegen. Dit zijn belangrijke feiten die niet onopgemerkt mogen blijven. Om een duidelijk beeld te kunnen krijgen naar de behoeften en clusterfactoren van deze bedrijventak is onderzoek gedaan naar verschillende projecten in Nederland, waaronder; "Nieuwe Energie" - Leiden, "Caballero Fabriek" - Den Haag, "Creative Factory" - Rotterdam en Westergasfabriek - Amsterdam

1.2 'DE' CREATIEVE INDUSTRIE NEDERLAND

NIEUWE ENERGIE - LEIDEN

De Nieuwe Energie, gelegen aan de Maresingel in Leiden, is een creatieve broedplaats die ruimte biedt voor een grote diversiteit aan ondernemers. Naast deze creatieve ondernemers biedt het ruimte als daklozenopvang voor de minder bedeelden mensen van de stad. Dit uitgebreide programma heeft zijn intrek genomen in een bestaand industrieel pand op steenworp afstand van het stadscentrum.

Context

De context waarin dit gebouw zich bevindt toont een verborgen en ingetogen karakter. Gelegen in een woonwijk, los van drukke verkeersassen zorgt ervoor dat het gebouw een rustige en kalme indruk geeft.

Exterieur

Het exterieur van het gebouw vertoont een helder en ritmische ordening, waarin grote puien domineren. Deze puien zorgen voor een horizontale indruk van de gevel. De openheid van de gevel wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een duidelijke entree en grote puien. Het gebouw vormt een symbiose met zijn omgeving door het zeer open karakter. Ook de materialisatie van de gevel zorgt voor een duidelijke samenhang in kleur en afwerking.

Interieur

Het interieur van het gebouw is gebaseerd op het ritme van de gevel en maakt gebruik van daglicht toetreding via het dak en de gevels. Door middel van glazen binnenwanden, open vides en verschillen in verdiepingshoogte wordt de openheid van het gebouw gewaarborgd. Het gebouw bestaat uit drie verschillende afdelingen die worden gedomineerd door een hoofdgang. Aan deze gang zijn de individuele en collectieve ruimten verbonden. Gecentreerd in het gebouw ligt het restaurant/kantine/café die de drie onderlinge elementen met elkaar

verbindt. Daarnaast bevinden zich de gezamenlijke (verhuurbare) ruimten rondom de entree en het restaurant. De drempels tussen de verschillende interne onderdelen kunnen als zacht worden ervaren vanwege de transparantie.

Programma

De Nieuwe Energie Leiden heeft een divers programma. Enerzijds biedt het ruimte voor de kenniseconomie en de kennisintensieve maakindustrie. Anderzijds biedt het ruimte als daklozencentrum voor de stad. Deze twee afwijkende programma's bieden beide ondersteuning voor de buurt, wijk en stad.

De Nieuwe Energie richt zich op de zelfstandige ondernemer, maar ook op kleinschalige bedrijvigheid. Het gebouw biedt de mogelijkheid om beide categorieën te huisvesten. De doelgroep ligt op bureau-gebonden activiteiten, met name de creatieve dienstverlenende ondernemer.

81

Crossmarkpictures

DE CABALLERO FABRIEK - DEN HAAG

Een van de bekendste creatieve broedplaatsen van Nederland is de Caballero Fabriek. Dit programma heeft zijn intrek genomen in de fabriekshallen die vroeger de thuishaven waren van één van de meest bekende sigaretten merken van Nederland. Nu is het een vestigingsplek voor de creatieve industrie in Den Haag.

Context

De context waarin het gebouw staat heeft geen relatie met het centrum van de stad. Deze creatieve broedplaats is slecht bereikbaar met het openbaar vervoer en is enkel toegankelijk met eigen vervoer. Het gebouw wordt omsloten door parkeren en reageert niet op zijn context. Het gebouw kent daarentegen wel een duidelijke ontsluiting.

Exterieur

Het exterieur van het gebouw is voorzien van een ritmische gevel waarin entrees naar individuele bedrijven zijn gevestigd. Deze entrees zijn voorzien van afdak en trap dat de individualiteit versterkt. Verder is het gebouw naar binnen georiënteerd. De gevel vertoont weinig openheid naar buiten en de entree is niet of nauwelijks direct zichtbaar.

Interieur

Het interieur van de Caballero fabriek wordt vooral gekenmerkt door gangen. Deze rechte elementen in het gebouw zorgen voor een duidelijke routing. Een duidelijk verschil wordt gemaakt tussen gang en kantoor. De scheiding tussen deze twee ruimten wordt gekarakteriseerd door een schuifpui die voorzien is van een transparant deel. Dit zorgt voor een vrij gesloten kantoorroimte die enkel voor een bedrijf toegankelijk wordt. Programmatisch is de Caballero fabriek een bedrijfsverzamelgebouw, waarin bedrijven gezamenlijke voorzieningen delen, maar werken geïsoleerd of in bedrijfsgroepen.

Programma

Het programma van de Caballero Fabriek is heel divers. De focus ligt echter bij de media./entertainment en creatieve dienstverlenende bedrijven. Onder deze categorie valt design, technologie, multimedia en reclame. Grote bedrijven geven het gebouw naamsbekendheid en bieden de mogelijkheid tot uitwisseling van ervaringen in de bedrijfstak. Deze benadering kan individuele bedrijven stimuleren tot de vestiging van hun atelier of werkplaats op deze locatie.

Zoeveringshal oost

WESTERGASFABRIEK - AMSTERDAM

De Westergasfabriek is, zoals de naam al zegt, een van de oude steenkoolgasfabrieken gelegen in Amsterdam. Dit uitgestekt stukje Amsterdam vormt een parkachtig landschap waarin kunst, creatieve dienstverlening en media/entertainment samen gaan. Het is een verzameling van de ambachtelijke en de evenementiële wereld. Het parklandschap biedt echter ook ruimte voor de stad, waarin wandelaars en sporters gebruik kunnen maken van het aanwezige groen. Deze gemoedelijke sfeer biedt ruimte voor ongedwongen ontmoetingen en publieke familiariteit.

Context

De Westergasfabriek is gekozen vanwege zijn open manier van interactie tussen de afzonderlijke onderdelen. Door zijn parkachtige context, vormt deze opstelling een zeer open en vrij geheel. De gedwongen interactie zal plaats vinden in de daarvoor gepositioneerde cafés/restaurants, de ongedwongen interactie zal plaats vinden in een parkachtige sfeer. Dit leidt, door zijn omvang, tot minder duidelijke menging van disciplines/beroepen/vaardigheden dan een bedrijfsverzamelgebouw. De context is te groot, waardoor het principe van een enkel kloppend hart als middelpunt van zijn omgeving verloren gaat.

Exterieur

Het exterieur van de gebouwen vertoont veel schoonheid in detail en materialisatie. De gebouwen zijn grotendeels in vroegere stijl behouden. Opvallend is het ingetogen karakter van onderlinge bedrijven.

Interieur

Het interieur vertoont een duidelijk kantoorachtige samenstelling, los van het exterieur. Een heldere segmentatie van bedrijfsruimte is zichtbaar, wat vaak leidt tot het open staan van de voordeur. Programmatisch gezien hangt de Westergasfabriek samen door individuele werkplekken

en vergaderruimten, verbonden door restaurants/café's. De stedenbouwkundige samenhang wordt gevonden in zijn natuurlijke context.

Programma

Programmatisch is het gebied zeer divers. Uiteenlopende disciplines zijn samen gebracht in een parkachtig landschap, zoals kunst, creatieve dienstverlening en media/entertainment. Bijzonder aan deze plek zijn de evenementiële gelegenheden en het voorzieningenniveau. Een aantal van deze voorzieningen bevorderen deze creatieve sector, zoals kinderopvang.

De gemeente Eindhoven zet zich duidelijk in op de ontwikkeling van de stad als Technologische hoofdstad van Nederland. Met de Technische Universiteit en de High Tech Campus als dragers zal deze positie in de toekomst groeien. De nieuwe economie van Eindhoven kent echter nog een belangrijke drager, de Design Capital of Design academie. In het groot industrieel erfgoed van de oude, op productie gerichte, samenleving ziet Eindhoven het nieuwe stedelijke programma constitueren. De leegstaande industriële Philipsfabrieken van Strijp S, R & T worden door de gemeente herontwikkeld tot 'de' nieuwe creatieve stad. In deze nieuwe creatieve stad is ruimte voor kennis, beleving en een hoogstedelijk leefgebied. Eindhoven is een van de steden die zich wil profileren als DE Design Stad van Nederland. Om dit te kunnen waarborgen zijn verschillende projecten aanwezig, te denken aan Seats2meet en Little Mountain.

1.3 'DE' CREATIEVE INDUSTRIE EINDHOVEN

Onderwijsklankbord

nieuwe impuls voor
klankbord en nieuwe im
bedrijf
klankbord een ni
te voor uw bedrijf
we impuls voor uw bedrijf
id een nieuwe impuls voor uw bedr
klankbord een nieuwe impuls vo
bedrijf
klankbord een ni
bedrijf
te voor uw bedrijf
we impuls voor uw bedrijf
id een nieuwe impuls voor uw bedr
klankbord een nieuwe impuls vo
bedrijf
klankbord een ni
bedrijf
te voor uw bedrijf

JKB

nieuwe impuls voor
klankbord en nieuwe im
bedrijf
klankbord een ni
te voor uw bedrijf
we impuls voor uw bedrijf
id een nieuwe impuls voor uw bedr
klankbord een nieuwe impuls vo
bedrijf
klankbord een ni
bedrijf
te voor uw bedrijf

www.onderwijsklankbord.nl

Werkplan

2023-2024

1. Doelstellingen

2. Acties

3. Verantwoordelijkheid

4. Toewijzing

5. Monitoring

6. Evaluatie

7. Rapportage

8. Overige informatie

GF

CREATIEF EINDHOVEN

Eindhoven is een van de steden die zich wil profileren in de nieuwe economie. Eindhoven richt zijn focus op de ontwikkeling van de Design Stad van Nederland. Echter vestigen ontwerpers zich daar waar er werk is en waar ze in contact kunnen komen met een netwerk om hun producten of werk te kunnen presenteren. Dit resulteert al snel tot het vertrek van inspirerende ontwerpers naar steden als Utrecht, Arnhem en Amsterdam.

Eindhoven bevindt zich in de snelle omwenteling van een op productie gerichte samenleving naar een postindustriële kennismaatschappij. Dit heeft grote invloeden op de ontwikkeling van de stad. Eindhoven heeft als doel deze kenniseconomie en kennisintensieve maakindustrie een plek te geven in de stad. Een van de, reeds aanwezige, grootschalige projecten is de ontwikkeling van Strijp S tot vestigingsplek voor de 'startende' creatieve industrie. De creatieve industrie is een grote uiteenlopende samenhang van verschillende actoren. Onder de creatieve industrie kan worden verstaan;

Bedrijven, organisaties, instellingen en individuen die producten ontwikkelen en activiteiten ontplooiën waarvan de oorsprong in individuele creativiteit ligt, mogen tot de creatieve industrie worden gerekend. Daartoe behoren kunst, muziek, theater, design en dergelijke, maar ook technologie, multimedia, literatuur en reclame.³

Design is voor Eindhoven een belangrijk begrip. De gemeente heeft dan ook een duidelijke designmotie opgesteld om richtlijnen te geven aan de ontwikkeling van deze sector binnen de stad. Belangrijk daarbij is de vestiging van de Design Academie in de Witte Dame. De designsector is een op zichzelf staande bedrijfstak met een groeiend aantal arbeidsplaatsen. De designsector vormt samen met de maakindustrie een belangrijk handelsmerk voor de stad.

.....
³ Erven, R. (2006); De opkomst van de creatieve stad. Brainport magazine
* van Dijk, K. (2005); De creatieve stad: hype of kans?. Dienst SOB, Gemeente Eindhoven

Eindhoven kent een aantal belangrijke initiatieven die plaats vinden in de oude fabrieken van Philips, waaronder het Temporary Art Center, Seats2meet en Little Mountain. Naast deze private investeerders met betrekking tot de samenkomst van individuen uit de creatieve industrie beschikt Eindhoven over een aantal bijzondere ontwerpers. Een van deze ontwerpers is Piet Hein Eek. De vestiging van Piet Hein Eek op Strijp T heeft geresulteerd in een eye-opener voor het beleid van de gemeente, betreffende de designsector. Het begunstigen van voldoende werkruimte voor deze ontwerper heeft geleid tot het ontstaan van een dynamisch gebied. De revitalisering van Strijp T zorgt voor een opwaardering van aangrenzende wijken.

Het resultaat van een duidelijke stimulering van de gemeente en de komst van private investeerders heeft geleid tot het ontstaan van de 'zelfstandige' individuele mens. Steeds vaker komen commerciële teksten te hangen boven ontwikkelingsprojecten, teksten als;

'Places to be', plekken waar productie, ontmoeting, wonen en recreatie hand in hand gaan.

Deze tekst is een helder voorbeeld dat de creatieve industrie groter is dan enkel een beperkte groep individuen. De stad Eindhoven is zich hiervan bewust en ziet daarbij de creatieve broedplaatsen als katalysator voor de herontwikkeling van delen van de stad. Eindhoven is divers en zoekt naar 'de' Creatieve stad in alle creatieve sectoren.

DEEL 2 - MASTERPLAN VIKTORIAKWARTIER

2.1 OPGAVE

Mathildelaan

Elisabethtunnel

Vonderweg

Mathildelaan

Ventoselaan

Gagelstraat

Mathildelaan

Vonderweg

Lichtstraat

Lichtstraat

Lichtplein

Emmasingel

Clausplein

Willemstraat

Willemstraat

schaal 1:2000

OPGAVE

De opgave betreft de herstructurering en revitalisering van een, niet beeldbepalend, industrieel gebied in Eindhoven. Dit gebied zal ruimte bieden aan een nieuw ruimtelijk en programmatisch concept waarin plaats wordt gemaakt voor de 'nieuwe' kenniseconomie en de kennisintensieve maakindustrie. Onder deze economie wordt de stedeling en creatieve ondernemer verstaan. Mijn ruimtelijk ontwerp wil niet alleen een bijdrage leveren aan de creatieve ondernemer van Eindhoven, maar ook de hoogopgeleide stedeling. De historische industriële gebouwen van het Viktoriakwartier kunnen functioneren als drager om de sociale cohesie binnen het gebied te versterken. Het betreft de ontwikkeling van een introvert en experimentele broedplaats, waarin kunsten en dienstverleningen centraal staan, tot een extravert werkend gebied dat leidt tot waardevolle ontmoetingen.

Becoming a part of...

De herstructurering en revitalisering van het Viktoriakwartier

2.2 HISTORIE

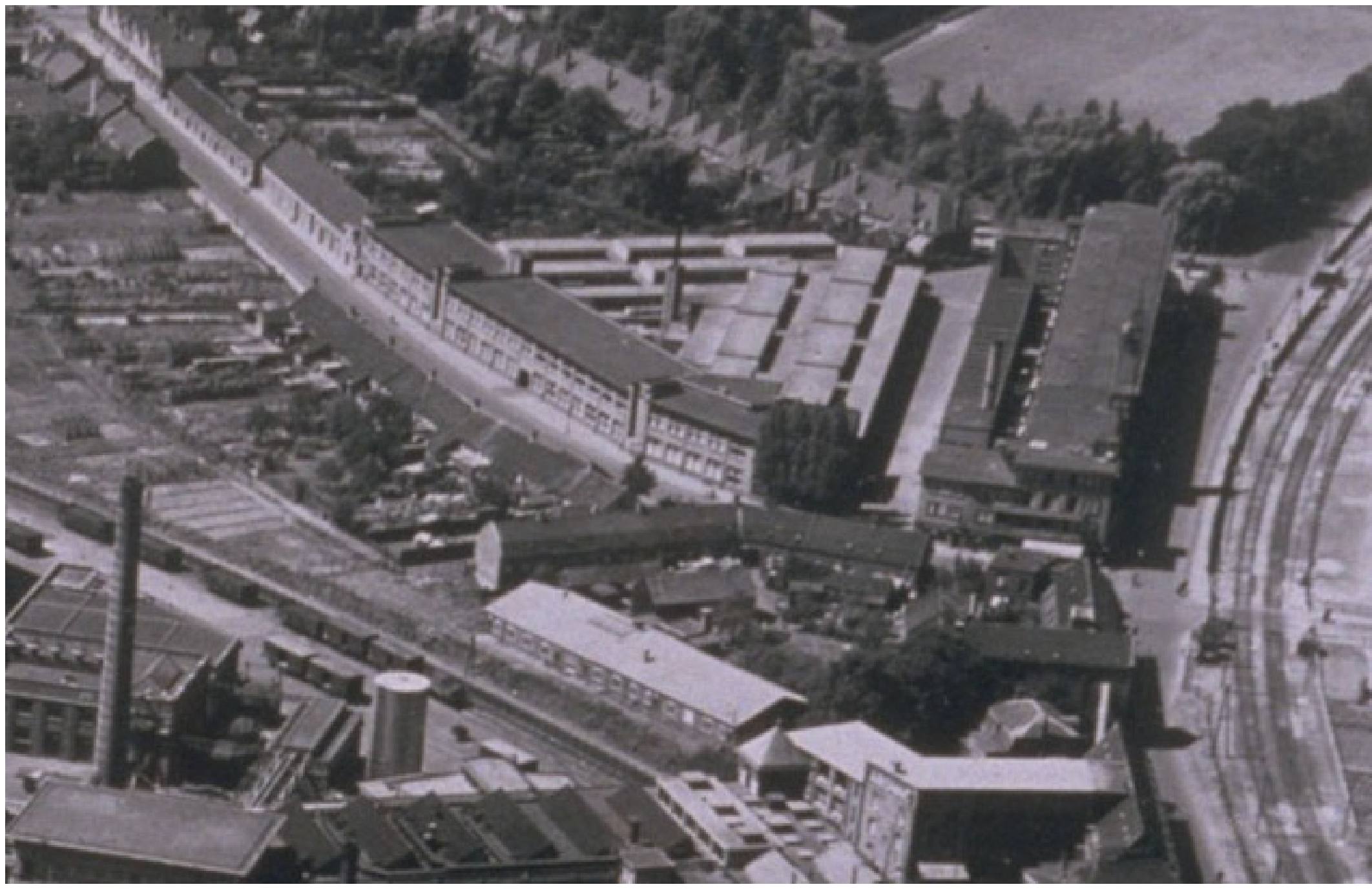
HISTORIE

Uit onderzoek dat heeft geleid tot het opstellen van de Atlas van Eindhoven is naar boven gekomen dat de ruimtelijke ontwikkelingen, ontstaan uit verschillende ruimtelijke stadsplannen, sporen hebben nagelaten. De stedelijke structuur van Eindhoven is ontstaan door lintbebouwing aan de uitvalswegen, gelegen op de hoge zandruggen. Er was sprake van een dorpslandschap. Een omslag in de stedenbouwkundige ontwikkeling kwam aan het einde van de negentiende eeuw toen aan de rand van het centrum van Eindhoven het bedrijf Philips N.V. werd gevestigd. Al snel groeide dit bedrijf uit en gaf invulling aan het nu bekende Emmasingelkwadrant. Door de komst van de Witte Dame en de Lichttoren ontstond een groot contrast tussen de fijnschalige bebouwing van het centrum en de grootschalige productiefabrieken. Het Emmasingelkwadrant bevindt zich in het tussengebied van Strijp en Woensel. Dit kwadrant ontwikkelde zich in korte tijd tot een van de belangrijkste industriële gebieden van Philips en Eindhoven. Later voegde ook Strijp S, R en T zich tot dit tussengebied. Dit tussengebied werd gekarakteriseerd door een verbindingssas waarover iedere dag vele arbeiders zich verplaatste, de Mathildelaan. Het einde van het Emmasingelkwadrant werd begrensd door de Gagelstraat. De Gagelstraat kon worden gezien als de scheiding tussen werken en wonen. Aan de ene zijde lagen de fabrieken van het Emmasingelkwadrant en aan de andere zijde het Philipsdorp. Sinds de komst van de eerste fabriek heeft Philips grote transformaties doorgevoerd in dit gebied. Voor het Emmasingelkwadrant hield dit in dat de grenzen zich uitbreidden, waardoor het voorzieningengebied van het Philipsdorp vorm ging krijgen, later is dit gebied vernoemd naar het verdwenen Victoriahotel.

Rond 1930 ontwikkelde Cassares een plan voor een nieuwe stedenbouwkundige stadsstructuur in de vorm van een ringen wegennet als verbinding tussen de verschillende stadsdelen, deze stadstructuur

werd echter een halve eeuw later pas in werking gezet. Het gebied is meerdere keren opgedeeld, maar de grootste doorbraak kwam in 1980 door de aanleg van de Vonderweg. De Vonderweg werd aangelegd ter ontlasting van de binnenring rondom het centrum. Door de komst van deze weg ontstond een gebied tussen de Gagelstraat en de Vonderweg. Dit gebied, beter bekend als het Viktoriakwartier, vormde een onderdeel van het dorpskarakter van het Philipsdorp. Het Viktoriakwartier bestaat uit de Ventoseflat en het Petricomplex. De komst van de Vonderweg zorgde ervoor dat de achterzijde van het Petricomplex het nieuwe straatbeeld vormt. Waar vroeger de werkplaats en opslag aan de achterzijde was, kan deze zijde nu worden gezien als beeldbepalende voorgevel van het industrieel pand. De Vonderweg zorgde er voor dat het Viktoriakwartier los kwam te liggen van het dorpskarakter van het Philipsdorp en een samenhang ging vormen met het hoogstedelijke industrieel karakter van het Emmasingelkwadrant. In de daarop volgende jaren begon Philips met het opnieuw hervormen van het Emmasingelkwadrant. Er werd plaats gemaakt voor de komst van grote stadskantoren, Philipslichting en het HCZ gebouw. Het Petricomplex heeft echter geen hoogstedelijke allures en kan dus als een vreemd element in dit gebied worden beschouwd. Daarbij is de aansluiting op de Vonderweg, ten opzichte van het Viktoriakwartier, nooit afgemaakt.

Uit het vooronderzoek kan worden geconcludeerd dat het Emmasingelkwadrant zich langzaam transformeert van een op industrie gericht gebied naar een hoogstedelijk gebied. Uit beleidsplannen van de gemeente is gebleken dat de binnenstad zich steeds meer gaat uitbreiden richting het Emmasingelkwadrant. Dit zou inhouden dat het gebied zal omvormen van een werkgebied naar openbare en stedelijke functies. Het Emmasingelkwadrant is in de laatste decennia sterk veranderd; programmatisch en ruimtelijk. De Lichttoren en de Witte Dame zijn gerenoveerd en bieden ruimte voor wonen en werken.

HISTORIE

In de plinten is ruimte gemaakt voor commercie. Aan de Willemstraat zijn een aantal nieuwbouw projecten gerealiseerd met betrekking tot hoogstedelijk wonen, waaronder het Regentenkwartier en de Regent. De overige gebouwen, waaronder Philipslichting, HCZ-gebouw en het Petricomplex zijn in de huidige situatie monotoon in gebruik. In de door ons voorgestelde strategie zal het Emmasingelkwadrant onderscheid maken tussen het binnengebied en zijn randen. De randen van dit gebied zullen aan de ene zijde een relatie aan moeten gaan met het karakter van de omliggende wegen en het aanliggende gebied. Aan de andere zijde zal het zich open moeten stellen naar het binnengebied. De randen grenzend aan de Willemstraat en de Vonderweg zullen als dragers dienen voor het hoogstedelijk wonen. Deze trend vloeit voort uit reeds bestaande nieuwbouw projecten zoals de Regent en het Regentenkwartier.

Uit vooronderzoek is gebleken dat het Viktoriakwartier kan worden gezien als een apart gebied van het Emmasingelkwadrant. Door de komst van de Vonderweg is het gebied afgescheiden van zijn oorspronkelijke context en is sindsdien niet of nauwelijks veranderd. Het Viktoriakwartier vormt geen iconisch voorbeeld van het Eindhovense industrieel tijdperk met betrekking tot de fabrieken, het Petricomplex vormt een culturele waarde als faciliteitencomplex voor de werknemers. Uit historisch onderzoek blijkt dat het Petricomplex een noodkantoorgebouw van Philips is geweest. One Architecture, 12N en Woonbedrijf kregen het voor elkaar om een visie te schrijven over hoe het gebied moest gaan werken en aansluiting zou kunnen vinden in de context van het Emmasingelkwadrant. Na het verwerpen van deze visie door de gemeente kan worden geconstateerd dat deze niet voldeed aan zijn verwachtingen en is het Viktoriakwartier weer terug bij af.

2.3 AANLEIDING

AANLEIDING

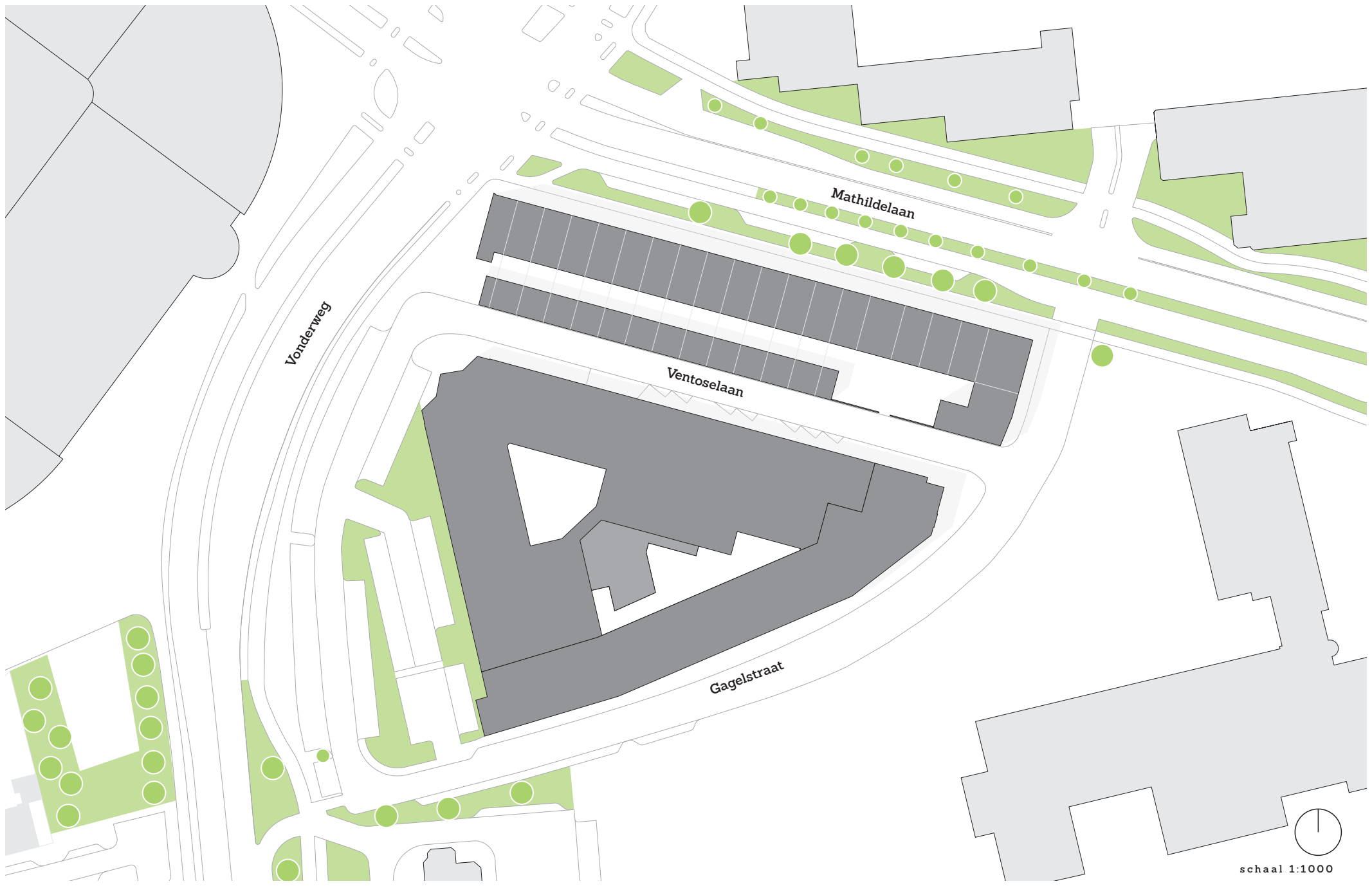
Het Viktoriakwartier is jaren lang gemarkeerd als een gebied waarin ruimte is voor de stad. Plannen voor dit gebied zijn echter nooit tot uitvoering gekomen. Een van de ontwerpbureaus die hier onderzoek naar heeft gedaan is 12N. De visie van 12N op het Viktoriakwartier staat hieronder vernoemd.

De visie op het Viktoriakwariter heeft geen eindbeeld. De wijk kent geen eindproduct. Een wijk die nooit af is. De identiteit is bekend, de uitvoering ervan nog niet. De identiteit wordt bepaald door meerdere bedrijven en de samenhang ervan. De plint van het gebied geeft maat en schaal aan de openbare ruimten. De plint etaleert het Viktoriakwartier als creatief kwartier. Het gebied, de bebouwing en de openbare ruimte, nodigt uit tot ontmoeten. Dat geldt voor bewoners, mensen die er werken, maar ook voor bezoekers en passanten. Op een vanzelfsprekende manier, ontmoeten; er hoeft geen specifieke reden te zijn om er te verblijven.⁴

Deze uitspraak van 12N geeft helder de problemen weer die zich voordoen in het Viktoriakwartier. Het is een gebied dat wordt gekenmerkt door twee op zichzelf staande gebouwen omgeven door veel ongedefinieerde openbare ruimte. Deze ruimte wordt noch door het Petricomplex, noch door de Ventoseflat toegeëigend. Om deze ruimten te kunnen definiëren dienen beide gebouwen maat/schaal te geven aan de openbare ruimten en interactie te vormen met deze ruimten. Naast ruimtelijke aspecten beschikt het gebied ook over veel verschillende actoren met ieder hun eigen belang, deze actoren dienen ruimte te krijgen voor zelfontplooiing. De huidige actoren zijn overwegend individuele bedrijven, die de grondslag kennen in de creatieve industrie. In voorgaande stukken staat vermeld dat juist deze stroming kan dienen als katalysator voor de buurt, wijk en stad.

.....
⁴ Treffers, F. (2005); Viktoriakwartier, een creatief kader voor ontwikkeling; 12N STDBW

2.4 SITUATIE

Vonderweg

Mathildelaan

Ventoselaan

Gagelstraat

schaal 1:1000

SITUATIE

Het project is gelegen aan de rand van het Emmasingelkwadrant, ten westen van het centrum, tegenover het Philipsstadion. Het Viktoriakwartier wordt in zijn huidige situatie gekenmerkt door twee, op zichzelf staande, gebouwen. De Ventoseflat, een woon-/werkgebouw en het Petricomplex. Momenteel worden renovatie werkzaamheden verricht aan de Ventoseflat zodat dit gebouw in zijn vroegere status kan functioneren in de huidige samenleving. Het gebouw zal moeten gaan functioneren als woon-/werkgebouw voor de creatieve industrie, meer specifiek de intensieve maakindustrie. Om deze functie te kunnen realiseren zijn de garages aan de achterzijde omgetoverd tot ateliers/werkplaatsen en is een buurthuis en fluijstertuin toegevoegd. Het Petricomplex ondergaat een heel ander lot en staat er vervallen en introvert bij. Het gebouw wordt bewoond door het Temporary Art Center, het TAC. Deze groepering van startende ondernemers in de creatieve industrie hebben zich gevestigd in dit industrieel pand vanwege de ruimten en lage kosten. Het programma zorgt voor vrij introvert gebruik van het gebouw, ten nadelen van zijn directe omgeving. Rondom deze twee gebouwen bevindt zich veel ongedefinieerde (openbare) ruimte, die voor veel mensen als onprettig en onaangenaam wordt ervaren. Dit met uitzondering van de Ventoselaan die volgens velen het karakter van het Viktoriakwartier representeert. Echter vloeit dit karakter aan beide zijde van de straat uit op een kolosaal gebouw, het Philipslighting of het Stadion.

Parkeerplaats aan de Vonderweg

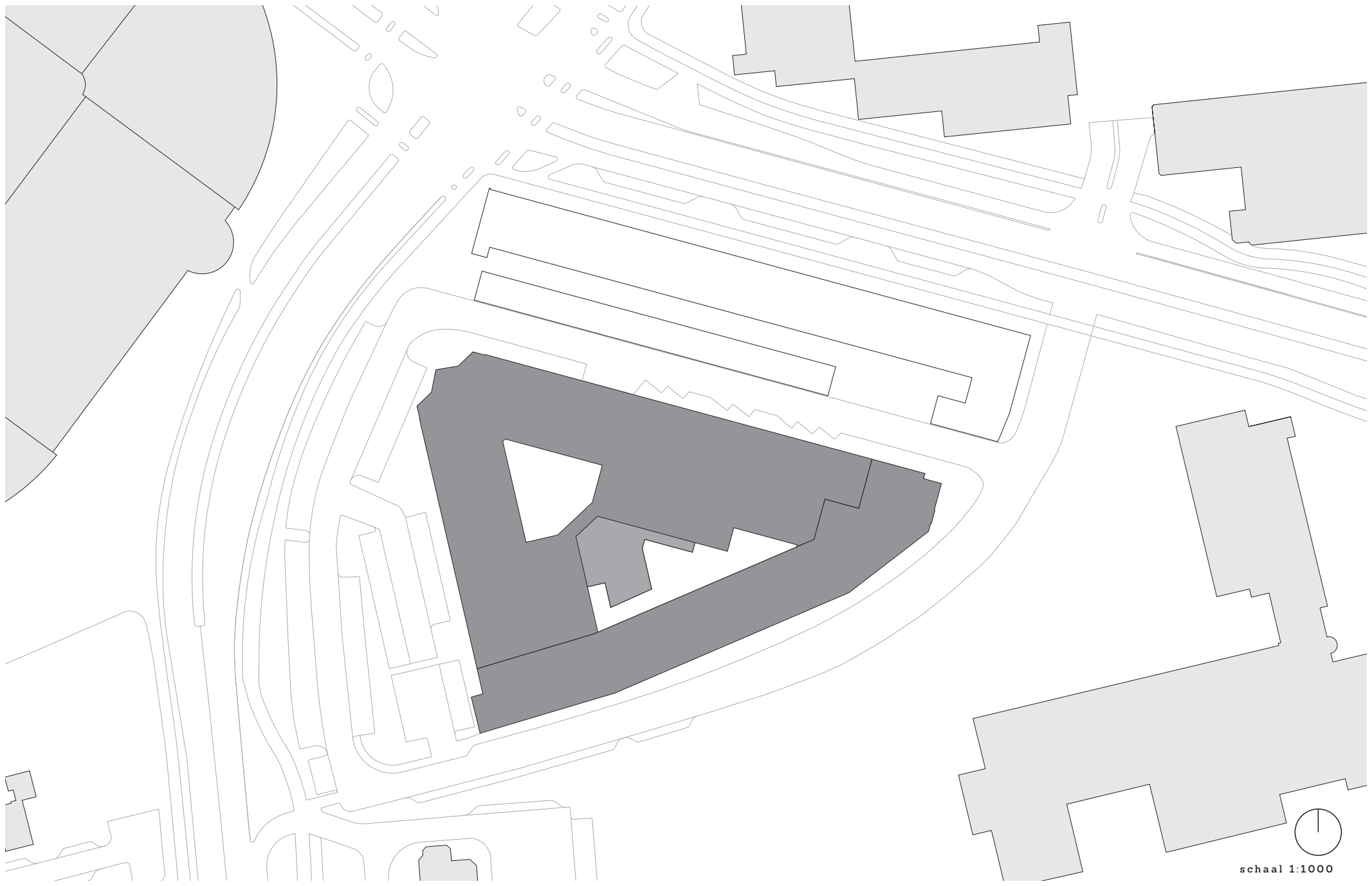

Ventoselaan met het stadion

Petricomplex vanuit de Gagelstraat

2.5 ANALYSE VAN HET GEBIED

schaal 1:1000

MASSA

Het Viktoriakwartier bestaat uit twee op zichzelf staande gebouwen, de Ventoseflat en het Petricomplex. Om de ongedefinieerde (openbare) ruimte rondom deze gebouwen te herdefiniëren is onderzoek verricht naar het Petricomplex. Onderzoek wordt gedaan naar de massa, ruimte, functie en route.

Geschiedenis

Na de enorme bloeiende jaren van Philips in het begin van de twintigste eeuw kwam Eindhoven in economisch onrustig vaarwater terecht. De onstuimige groei van Philips leidde tot een tekort aan kantoorruimten. In 1929 opent Philips N.V. een noodkantoorgebouw op een leegstaand perceel aan de Gagelstraat. Het gebouw, bestaande uit een kantoor en een magazijn, werd gebouwd als noodhuisvesting. Het is niet helemaal bekend welke functies intrek hebben genomen in dit gebouw. Bekend is de huisvesting van het Woningbureau, het Grondbedrijf, de Philipspersoneelswinkel en in 1994 het Van Abbemuseum. Het Van Abbemuseum ontwierp de huidige hoofdingang aan de Vonderweg en daarmee bevestigde het museum de nieuwe oriëntatie van het gebouw. De komst van het museum leidde tot extra veiligheidsmaatregelen. Deze elementen domineren het uiterlijk van het gebouw. In 2003 biedt het gebouw onderdak aan het Temporary Art Center (TAC). Het beperkte budget van deze stichting resulteerde in een slecht onderhouden gebouw. Dit zorgt voor een onprettige sfeer in zowel de Gagelstraat, als het gehele Viktoriakwartier.

Huidig

Het Petricomplex beschikt in zijn huidige situatie over een introvert karakter. Er zijn vier afzonderlijke entrees. Onderscheid is gemaakt in de verschillende bouwdelen. Opvallend aan deze ingangen is de oorsprong. Drie van deze entrees bevinden zich in het kantoorgedeelte, enkel een entree bevindt zich in het halgedeelte van het gebouw. De

entree voor de hal wordt gebruikt door de aanwezige kleinschalige bedrijven, hun bezoek en het personeel. De overige ingangen worden enkel door de bedrijven gebruikt. Vroeger was deze ingang enkel toegankelijk indien noodsituaties zich voordeden. Op dit moment wordt deze ingang gebruikt als de hoofdingang van het complex. Het gebouw is in zeer slechte staat, kozijnen zijn aan vervanging toe, gevels vertonen scheuren, verf bladdert van het hout, kortom het gebouw straalt een onprettige sfeer uit. Door het injecteren van functies, zou het gebouw zich meer extravert kunnen presenteren aan de stad en het Emmasingelkwadrant. Daarbij speelt de al aanwezige creatieve industrie een belangrijke rol.

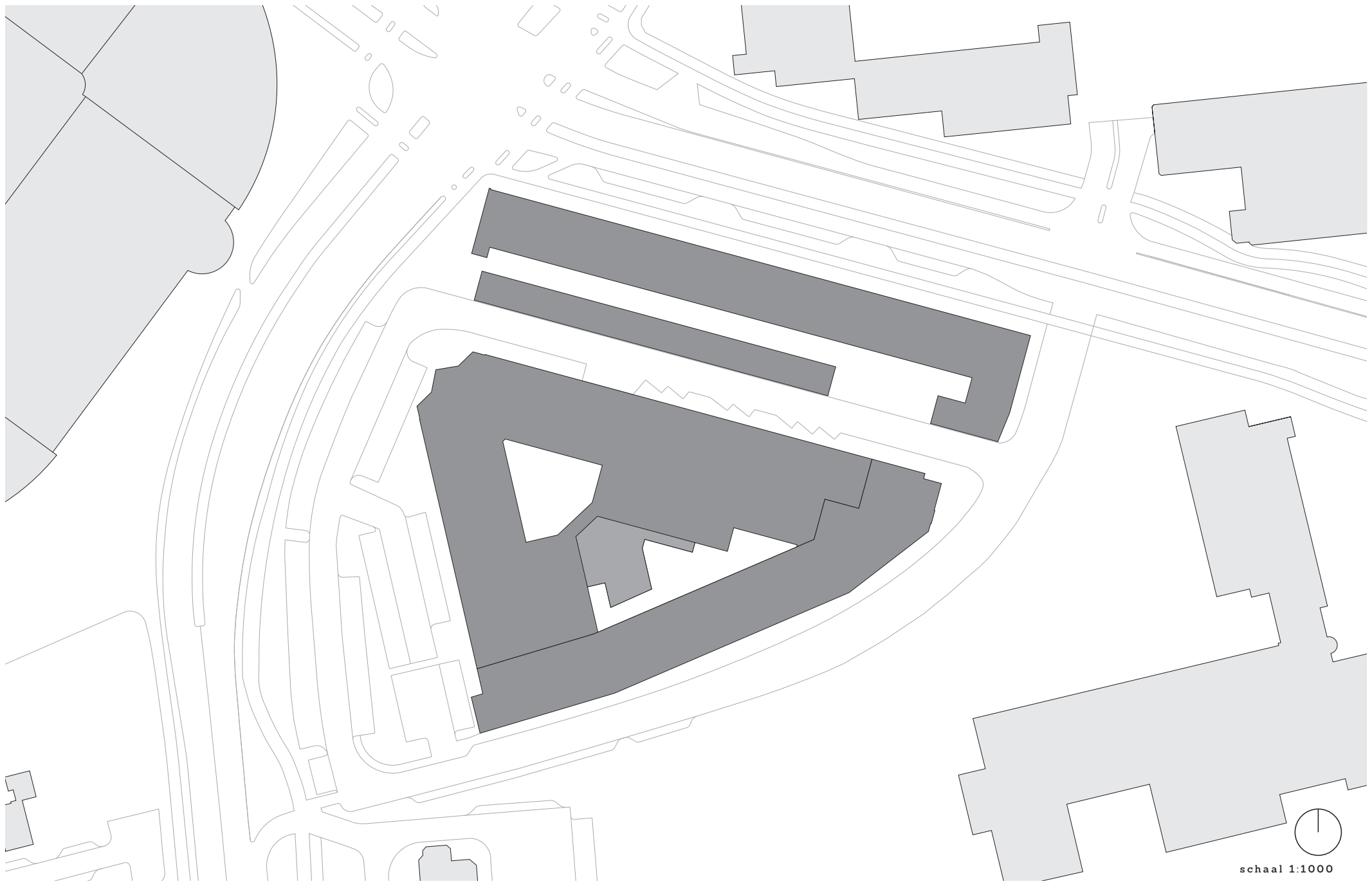
56

PETRICOMPLEX

De meest dragende kenmerken of ideeën van het gebouw zijn gebaseerd op het vroegere programma. Dit programma heeft gezorgd voor de daarbij horende architectonische uitstraling, aan zowel de straatzijde als achterzijde van het gebouw. Het gebouw vormt meer een soort assemblee van onderdelen die samen zijn gevoegd, dan een homogeen gebouw dat ontworpen is aan een enkele ruimtelijke benadering. Het gebouw kent een duidelijke tweedeling. De hiërarchie in het gebouw wordt bepaald door het kantoor, gevolgd door een productiehal. Deze twee functies hebben gezorgd voor de daarbij passende architectonische aspecten. Zo is het kantoor voorzien van symmetrische ordening in zowel de gevel als de plattegrond. Daarbij verzorgt de gevel door zijn massa, ordening en detail een representatieve functie. De productiehal daarentegen is ontworpen aan de hand van maximale daglicht toetreding en grondoppervlakte. Daglicht toetreding vindt plaats door middel van dakramen en grote gevelopeningen. De constructie in deze ruimte is uitermate dun uitgevoerd zodat daglicht niet onderbroken wordt. Duidelijk volgt de productiehal zijn functie, ten nadelen van zijn esthetische waarde. Het dragende kenmerk van de hal is de toetreding van daglicht, de openheid van de ruimte en de flexibiliteit van zijn indeling. Het kantoor wordt gekenmerkt door flexibele indeelbare ruimten, die geordend zijn in de constructieve samenstelling. De gevel staat los van de samenstelling. Deze indeling wordt beperkt door hoekverdraaiingen en een onregelmatige kolommenstructuur. De fysieke structuur van de industriële fragmenten tonen schoonheid in vakmanschap. Daarom is het doel gesteld om de constructieve integriteit van alle bouwtypen binnen het ontwerp te behouden en te respecteren; de constructieve anatomie van ieder bouwdeel wordt gevormd door elegante houtconstructies en het “woud” van stalen kolommen.

schaal 1:1000

MASSA

In de zoektocht om massa, ruimte, functie en route een heldere samenhang te geven in het Viktoriakwartier kan worden geconcludeerd dat zowel het Petricomplex, als de Ventoseflat een belangrijke rol spelen in de hervorming van dit ingetogen gebied. Beide gebouwen kennen hun oorsprong uit het industrieel tijdperk van Eindhoven. Opvallend vertonen beide gebouwen een overeenkomstige stedenbouwkundige en architectonische samenhang.

Ventoseflat

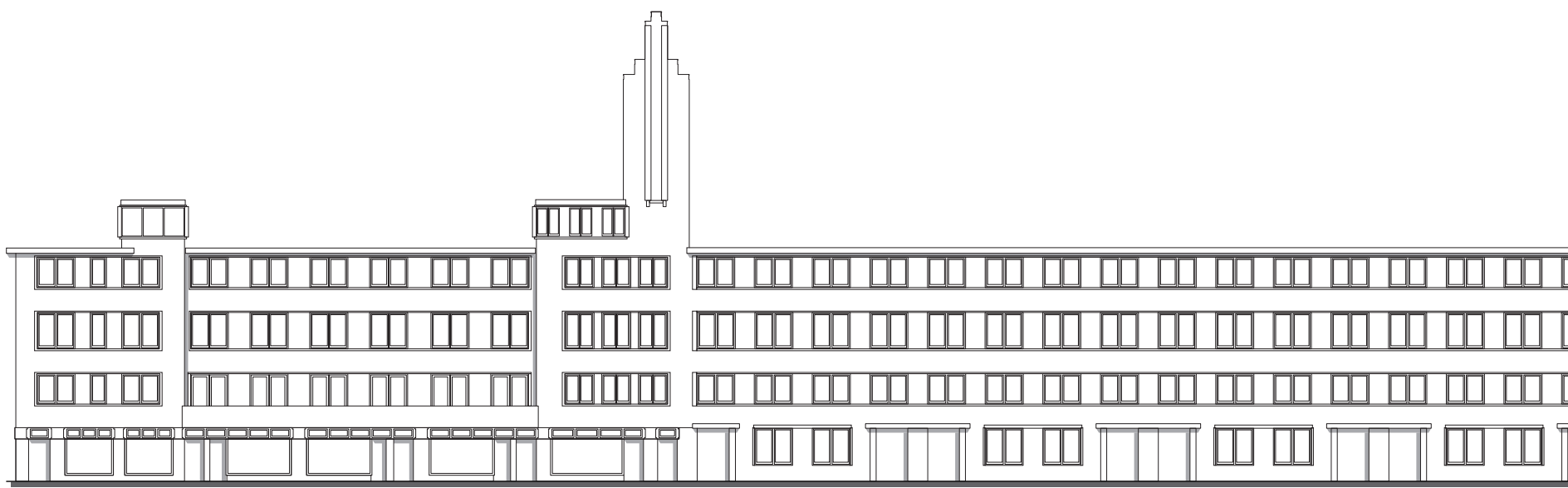
De Ventoseflat kan worden gezien als een duidelijk statement aan de Mathildelaan en de 'weg' naar Strijp S. De Ventoseflat dateert uit het vroeg industrieel tijdperk van Eindhoven, waarin de Sigarenindustrie in groten getale aanwezig was. Met het vertrek van deze industrie uit Eindhoven werden de meeste fabrieken gesloopt. Dit met uitzondering van de fabriek van F. Van Gardinge & Comp aan de Mathildelaan. Dit bouwwerk is een vroeg voorbeeld van industrieel hergebruik in Eindhoven. In 1928 ontwierp architect J.M. van der Mey, onder leiding van de exploitatiemaatschappij "Ventose" uit Amsterdam, de fabriek in stijl van de Amsterdamse School architectuur. Dit leidde tot de transformatie van dit industrieel pand tot wooncomplex. De Ventoseflat vertoont, voor die tijd, een hoogstedelijk karakter van toenemende verstedelijking in Eindhoven. Daarnaast beschikt het gebouw ook over een aantal collectieve voorzieningen, wat heel ongebruikelijk was. Een jaar na de herbestemming van de Ventoseflat, bouwt Philips in de directe omgeving een nieuw noodgebouw. De architectuur toegepast in dit bouwwerk vertoont veel overkomsten met de gerenoveerde Ventoseflat.

De meest representatieve zijde van de Ventoseflat bevindt zich aan de Mathildelaan. Bijzonder is de uitgestrekte vorm aan de Mathildelaan. Het complex accentueert door zijn ligging en langgerekte uiterlijk

.....

¹ Gemeente Eindhoven (2009); Ventoseflat Eindhoven, restauratie van een Amsterdamse School-monument met woningen, bedrijfsruimten en algemene ruimten

de Mathildelaan als zijnde de route van het station naar Strijp S. De horizontaliteit van de gevel wordt versterkt door de lange banen van siermetselwerk die in de gevel zijn aangebracht. Deze verwijzing wordt in de huidige situatie nogmaals benadrukt door het gebruik van overdreven kleuren. Deze banen benadrukken de kozijnen die de gevel maat en schaal toekent. De identiteit van ieder kozijn wordt ondergebracht in de collectiviteit van de totale gevel. Een duidelijke accentuering van individualiteit vindt echter wel plaats door de aanwezigheid van portieken. Per vier traveeën is er een portiek met vier individuele entrees. Zowel de portieken als de kozijnen zijn het resultaat van het vroegere uiterlijk van het gebouw. Uit historisch onderzoek blijkt dat de voorgevel is geplaatst voor de oude fabrieksgevel. De constructie is daarbij behouden en voldoet in zijn huidige status nog aan de eisen die daaraan worden gesteld. De achterzijde wordt gekenmerkt door langgerekte balkons waarin een heldere gefragmenteerde hiërarchie zichtbaar wordt geacht. Aan de straatzijde bevinden zich kleine garages die het karakter van de ambachtstraat versterken (Ventoselaan).

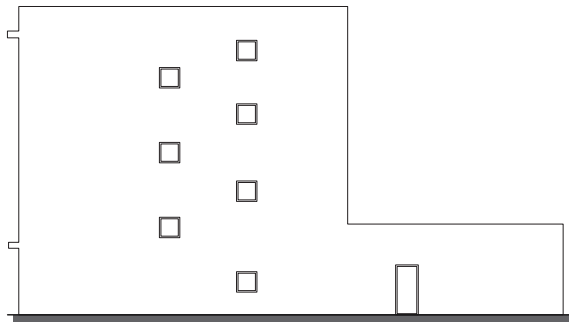
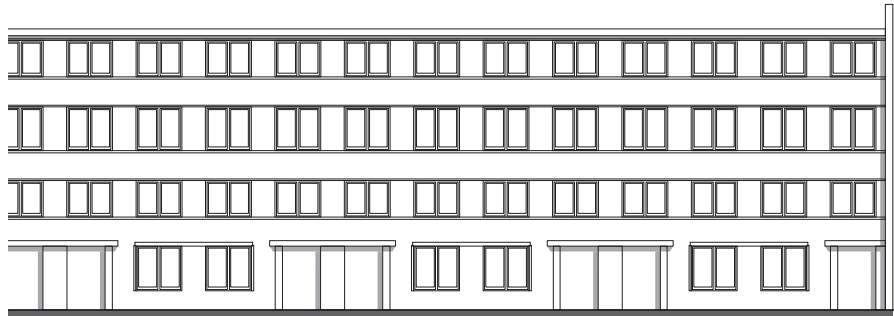

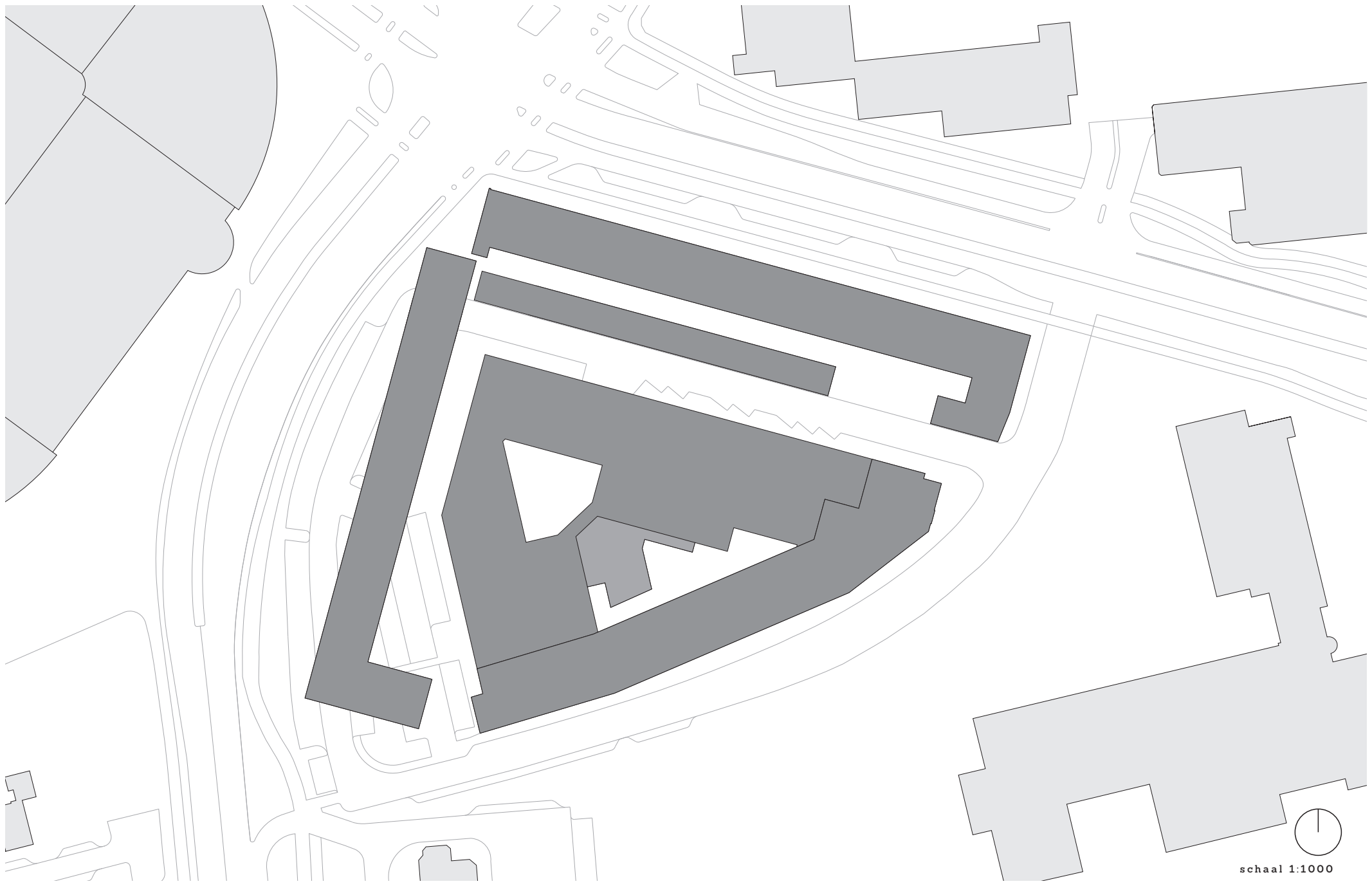
VENTOSEFLAT

De Ventoseflat is een bijzonder element in Eindhoven. Het gebouw werd ontworpen in de stijl van de Amsterdamse School architectuur. Deze stijl met kubische vormen is onder andere herkenbaar aan de hoge toren, de verspringende geveldelen en de vierkante opbouwen op het dak. Heldere ordeningen en symmetrische accenten vertegenwoordigen deze architectuur.

Uit historisch onderzoek was gebleken dat de meest dragende kenmerken of ideeën van het gebouw zijn gebaseerd op het vroegere uiterlijk van het gebouw. De huidige gevel volgt de vroegere gevel samenstelling van het gebouw. De regelmatige kolommenstructuur van de industriële fragmenten vormt een heldere fysieke structuur. De constructieve anatomie van het gebouw wordt gekenmerkt door een middenkolom en gevelkolommen. Het resultaat van deze duidelijke ordening is zichtbaar in de gevel. De heldere ordening van kozijnen en portieken verraadt de achterliggende functie en plattegrond. In tegenstelling tot het Petricomplex, dat enkel een collectief karakter vertoont, is in de Ventoseflat ruimte voor individuele expressie. Deze expressie vindt plaats op de begane grond, in de plint van het gebouw.

De lang uitgerekte vorm versterkt de stedelijkheid van het gebouw. De aangebrachte horizontale belijningen versterken dit gevoel. Het gebouw kent een duidelijke ordening en symmetrie wat resulteert in een heldere afleesbare gevel. Het gebouw vormt een homogeen element dat is ontworpen aan een enkele ruimtelijke benadering. In tegenstelling tot het Petricomplex vertoont de Ventoseflat een duidelijke cultuurhistorische waarde, maar ook een heldere architectonische waarde.

schaal 1:1000

MASSA

In de zoektocht om het Viktoriakwartier te transformeren tot een samenhangend geheel op complexniveau, kan worden geconcludeerd dat een nieuw element moet worden toegevoegd. Het Petricomplex en de Ventoseflat zijn beide het resultaat van vroegere hoofdwegen door het gebied. In de huidige situatie vormt de achterzijde van het Petricomplex de representatieve zijde van het gebied. Door positionering van een nieuw element, als zijnde de nieuwe representatieve zijde wordt het Viktoriakwartier een duidelijk bouwblok.

Tijdens de analyse van het Viktoriakwartier ben ik gestuit op een aantal architectonische aspecten in de bestaande elementen die reeds aanwezig zijn in het kwartier. Het gebied wordt gekenmerkt door een heldere ordening, symmetrie en samenstelling. De gebouwen bestaan uit sterke stedelijke vormen, die duidelijk een enkel element willen zijn. De gebouwen vormen een heldere samenhang in vorm, stijl, materialisatie en functie. Het gebouw vertegenwoordigt een overdreven collectief karakter, ook biedt het ruimte voor individuele expressie. De architectuur voor het nieuwe element moet dan ook worden gezocht in aspecten uit de bestaande situatie. Het moet een samenkomst zijn van constructieve en decoratieve elementen. De architectuur die bekend staat als de moderne architectuur.

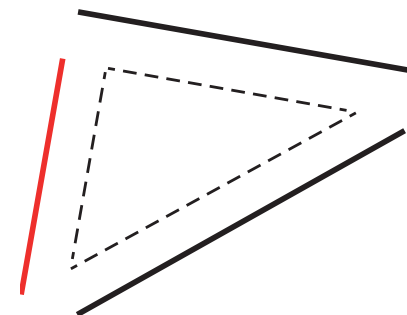
In het volgende hoofdstuk zal verder worden ingegaan op dit nieuwe element, de architectonische stijl ervan en de aanlandingen op het Viktoriakwartier.

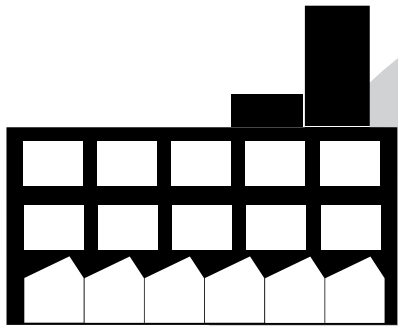
De massa van het nieuwe element moet net als het Petricomplex en de Ventoseflat een sterke en heldere stedelijke vorm vertonen. Gekozen is daarom om het element niet te laten vormen door de Vonderweg, maar om een eigen richting te geven in het gebied. Deze sterke vorm herdefinieert daarmee de aansluiting op de Vonderweg en de daarbij

behorende openbare ruimte. Het gebouw moet een enkel element zijn.

Programmatisch gezien moet de nieuwe representatieve zijde aansluiting vinden in het gebied. Het gebouw moet de functies aanvullen die niet of nauwelijks aanwezig zijn in de bestaande gebouwen. Het vormt een poort voor het gebied en voor de stad. Daarbij dienen een aantal eisen te worden gesteld aan de representativiteit van de functies. Belangrijk in de creatieve industrie is de vertoning van individualiteit aan andere bedrijven, maar ook aan de stad. De functies aanwezig in dit nieuwe element zijn dan ook expositie-, vergader-, presentatie, commerciële en flexibele (werk)ruimten. Dus Exposeren, Etaleren en Presenteren.

Het nieuwe element zal net als de bestaande gebouwen een naam moeten hebben. Gekozen is voor de Vonder. Deze benaming komt voort uit de dominante weg die de aanleiding vormt voor het positioneren van deze massa. Een vonder is een smalle brug, vaak niet meer dan een of twee planken breed of een balk. Het woord vonder betekent dus letterlijk brug. Symbolisch kan dit worden gezien als de brug tussen de oude, op productie gerichte, samenleving en de nieuwe kennisintensieve economie. Maar ook de verbinding tussen de Ventoseflat en het Petricomplex.

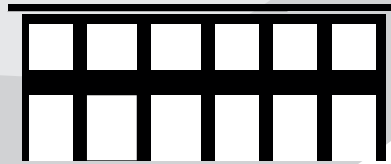
Ventoseflat

Binnengebied

De Vonder

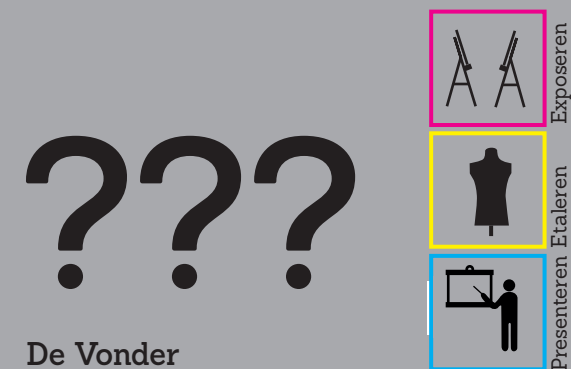
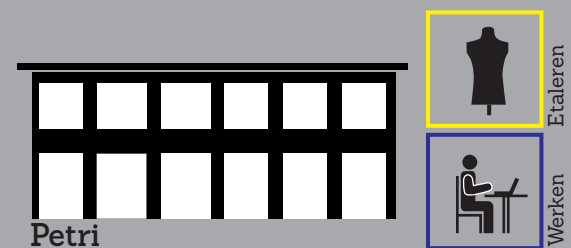
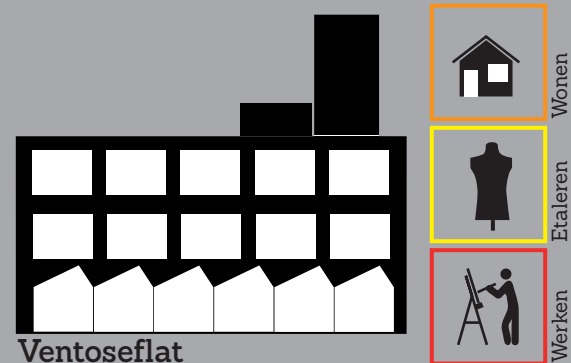
Petri

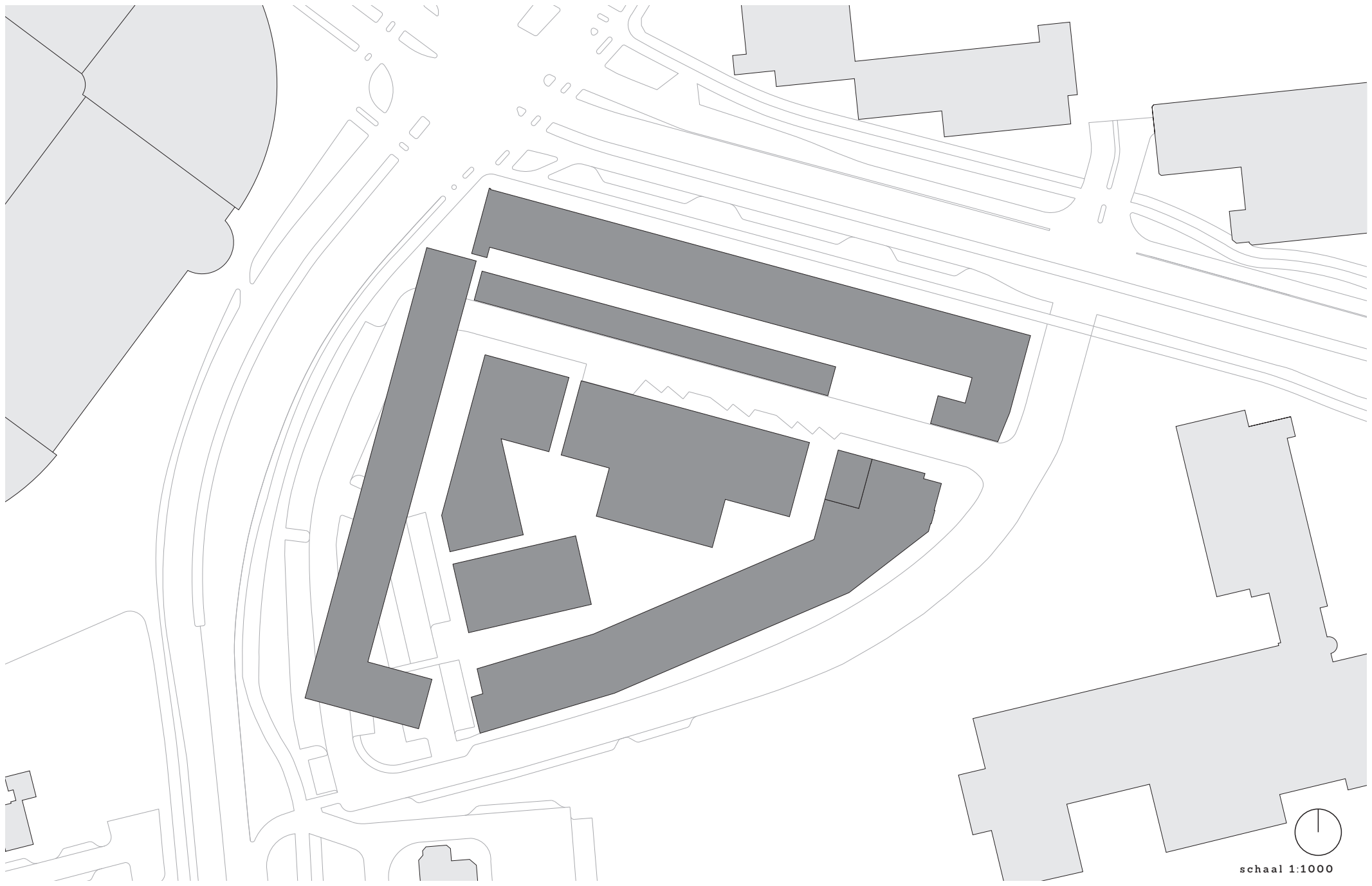

BINNENGEBIED

Het toevoegen van een nieuwe representatieve zijde aan het Viktoriakwartier leidt tot het herstructureren van het gebied. Echter kunnen deze gebouwen enkel een samenhangend geheel vormen als het binnengebied daar de mogelijkheden voor biedt. In de zoektocht om massa, ruimte, functie en route een duidelijke samenhang te geven kan worden geconcludeerd dat het binnengebied een transformatie moet doormaken. Het binnengebied kan worden gezien als kloppend hart van het bouwblok. De drie omliggende gebouwen dienen een interactieve relatie aan te gaan met het binnengebied, zowel programmatisch als architectonisch en stedenbouwkundig. Dit betekent dat de gebouwen een duidelijke voorkant kennen, maar ook een representatieve achterkant.

Herman Hertzberger beschrijft een gebouw als een samenkomst van elementen met een kloppend hart als centrum. Met andere woorden een 'Gebouw als stad, waarin de collectieve ruimtes kunnen worden gezien als pleinen en gangen als de verbindende straten.' Deze uitspraak heeft betrekking op het Viktoriakwartier als geheel en niet specifiek een enkel gebouw. Wil het Viktoriakwartier ooit gaan werken, dan zal het moeten gaan werken als een samenhangend geheel. Daarbij is het binnengebied het kloppend hart van het bouwblok.

schaal 1:1000

RUIMTE

De creatieve industrie is een uiteenlopende verzameling beroepssectoren, waarin zelfontplooiing en creativiteit centraal staat. De initiële creatie - het creëren van vorm, betekenis of symbolische waarde - vormt de basis van de bewegingen binnen deze sectoren. Maar ook productie en distributie ervan zijn belangrijke schakels in de ontwikkeling. Het begrip creatieve industrie roept ten onrecht associaties op met grootschaligheid, collectiviteit en uniformiteit. Het vangen van een stroming individuen onder een enkele noemer. De creatieve industrie bestaat niet, maar bestaat uit een verzameling kleine individuen en is onder te verdelen in verschillende subsectoren.⁵

Individualiteit

Met de komst van de communicatie en netwerken samenleving is het bestaan van de individuele mens van belang geworden. Hoe deze zich kan profileren, heeft te maken met zijn zelf ontplooiing, connecties en relaties. Deze sector van de markt zoekt naar een inspiratieve werk- en/of woonomgeving. Om deze vorm van de nieuwe economie te stimuleren is gekozen voor het herstructureren van het gebied door het aanpakken van de gevels en plattegronden, het creëren van straten en pleinen. Gekozen is om de hal van het Petricomplex op te splitsen in losse elementen, daarbij zijn een aantal doorbraken gemaakt. Deze doorbraken verbinden ruimten zowel binnen als buiten het complex met elkaar. In dit kwartier is ruimte gemaakt voor de individuele en collectieve samenhang van deze creatieve industrie. Daarbij is er een transformatie van een introvert gebouw naar een opgesplitst extravert gebouw. Mensen komen samen door werk. Wijken of buurten met diversiteit in voorzieningen, met variatie in wandel-/looproutes en openbare aantrekkelijke verblijfsruimten bieden de gelegenheid tot spontane ontmoetingen. Deze buurten hebben de voorkeur als ongeorganiseerde plekken met een open karakter, die uitnodigen tot herhaald bezoek.

.....

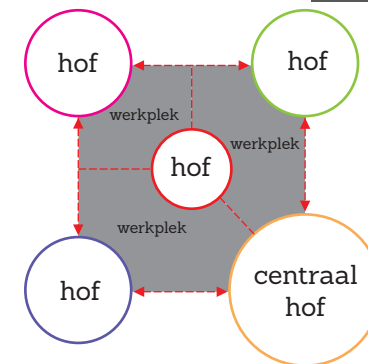
⁵ van der Hoeven, M. (2009); Waarde van creatie, Brief Cultuur en Economie

Tussenuimte

Naast een duidelijk positieve onderlinge relatie met de bestaande gebouwen bepaald de kwaliteit van de tussenruimte in onze bebouwde omgeving het ontstaan van ontmoetingen. Deze ontmoetingen kunnen leiden tot een meer duurzame relatie tussen actoren. Het op de juiste manier vormgeven van deze tussenruimte kan invloed uitoefenen op de interactie die mensen met elkaar hebben. De tussenruimte kan bewust worden gebruikt als één van de dragers van een leefbare en werkbare omgeving. Het is de manier waarop het gebouw en de openbare ruimte een goede/heldere symbiose vormen.

De samenstelling van gebouwen en de ontstane openbare ruimten tussen de gebouwen kunnen functioneren als ontmoetingsplekken. De vraag is echter; Wanneer zijn de kansen optimaal dat ontmoetingen ook leiden tot duurzame relaties of ontmoetingen?

-"We do not work well as isolated people"-

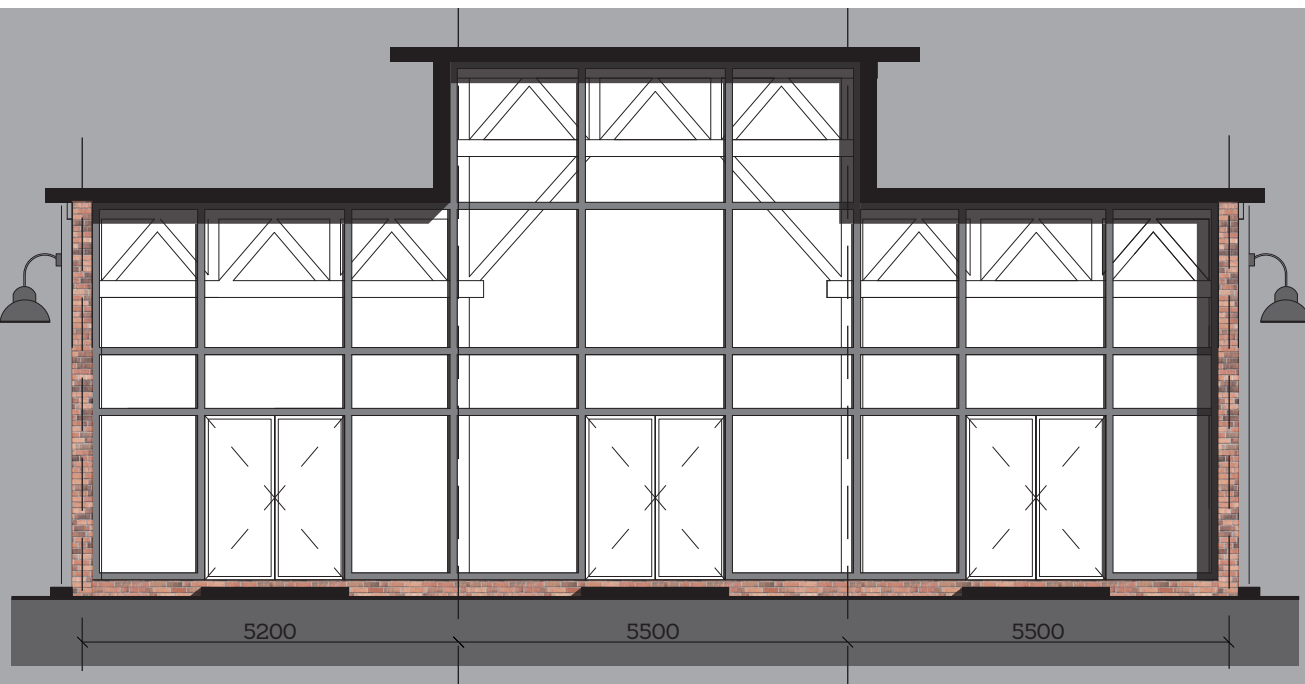

7250+

5480+

3250+

Peil

7250+

5480+

3250+

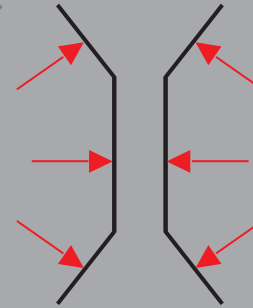
Peil

AMORF

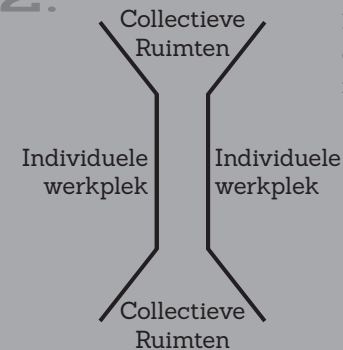
Het opsplitsen van het binnengebied in losse afzonderlijke gebouwen leidt tot het ontstaan van een amorse binnenwereld. Om deze amorse binnenwereld een duidelijke samenhang te geven is gekozen voor een plint als dragend element van het gebied. De plint moet maat en schaal geven aan de openbare ruimte. De plint etaleert de functies die aanwezig zijn, biedt ruimte voor individuele expressie, maar vertoont bovenal een collectief karakter. De plint vouwt zich om de gebouwen en begeleidt de bezoeker/werker door het gebied. Doorgangen in dit gebied vormen een bijzonder element van deze plint. Ter plaatsen van deze doorvoeren zijn glazen puien geplaatst. De puien presenteren de achterliggende constructie, maar etaleren ook een aantal werkplekken. De samenhang tussen plint en doorvoer wordt gevormd door heldere belijningen in de puien. Het binnengebied wordt gekenmerkt door een enkele uitzondering, deze is gepositioneerd ter plaatsen van het nieuwe element. De nieuw toegevoegde gevel is ook in glas uitgevoerd. Het glas zorgt voor de accentuering van nieuwe, toegevoegde of verwijderde elementen. Dit enkel met betrekking tot de hal van het Petricomplex.

1.

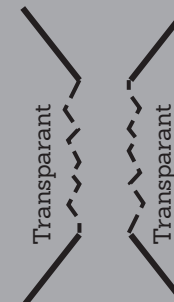
De ontsluiting van de ateliers zal onder andere plaats vinden in de doorvoeren. Dit moet resulteren in een alzijdig gebied, dat alleen maar interessante kanten kent. De ontsluiting ter plaatse van de doorvoeren stimuleren tot het ervaren van een prettig en aangenaam binnengebied.

2.

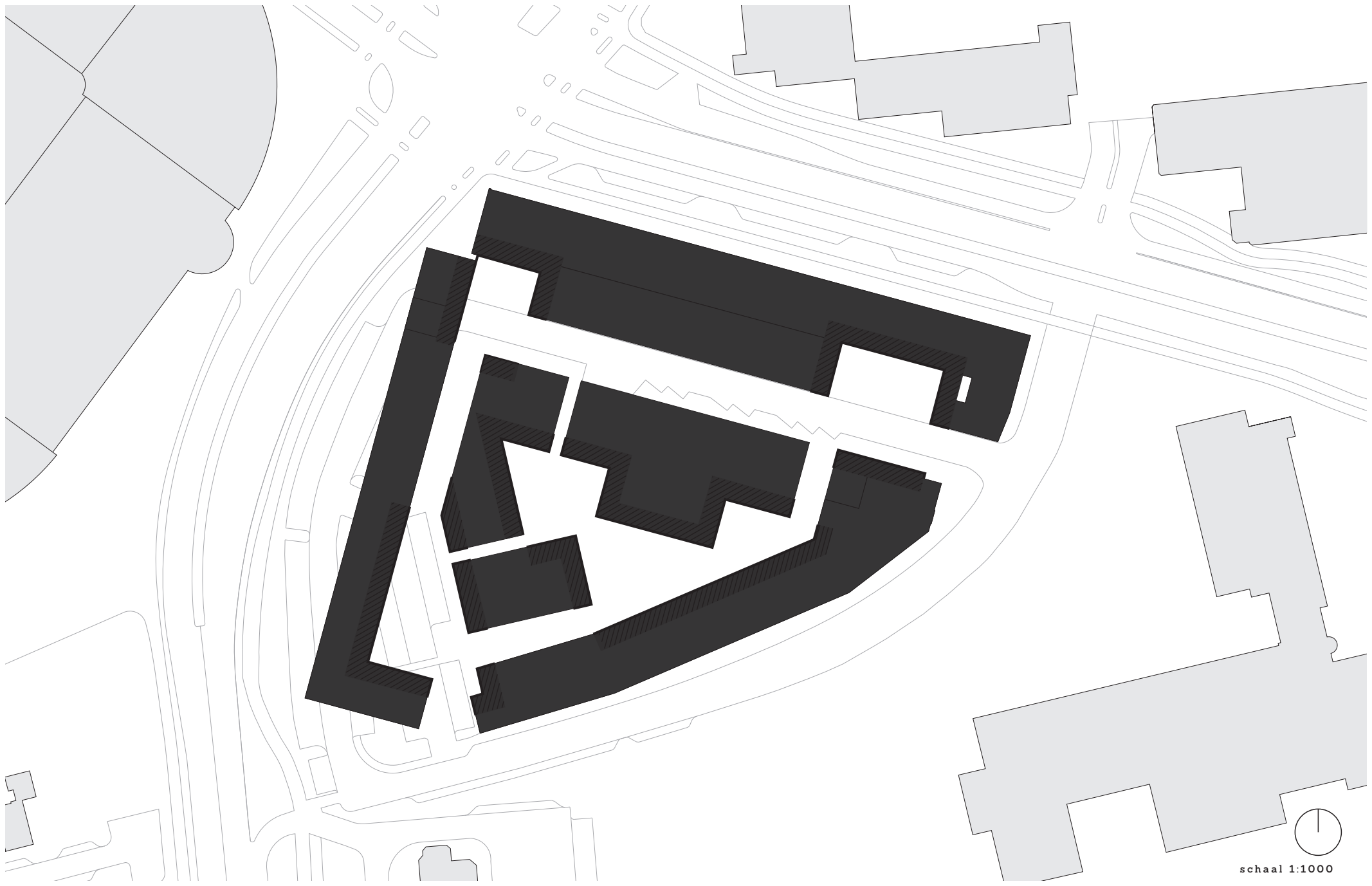

Doorvoeren werken als verbinding tussen de collectieve ruimten, afgewisseld door individuele ruimten.

3.

Doorvoeren zijn kwetsbare elementen in het gebied, waarbij de werking tussen binnen en buiten belangrijk wordt geacht. De doorvoeren geven de mogelijkheid om de achterliggende (ambachtelijke) constructie te exposeren aan de voorbijganger. Het geeft karakter aan het gebied en aan Eindhoven.

schaal 1:1000

RUIMTE

Het opknippen van het binnengebied in losse elementen heeft er toe geleid dat er een sequentie is ontstaan van pleinen en straten. De wanden van de pleinen moeten schaal en maat geven aan deze openbare ruimten. Het toevoegen van een nieuw element herdefinieert de Ventoselaan als straat en biedt ruimte voor het ontstaan van een plein. Een plein is een plek waar mensen elkaar ontmoeten. Een plein heeft een collectief karakter en functioneert ter uitbreiding van het aangrenzende programma. De randen van deze pleinen hebben een meer open karakter. De pleinen moeten interactie stimuleren tussen verschillende gebouwen en zullen als toegangspoort functioneren voor het betreden van het binnengebied, daardoor wordt de toegankelijkheid van het gebied gestimuleerd. Een straat is het verbindende element tussen deze pleinen en zal de interactie tussen aangrenzende werkruimten versterken. De gefragmenteerde gebouwen die zijn ontstaan als gevolg van de doorvoeren zullen functioneren als individuele werkplekken voor de creatieve industrie.

Ruimten voor ontmoetingen

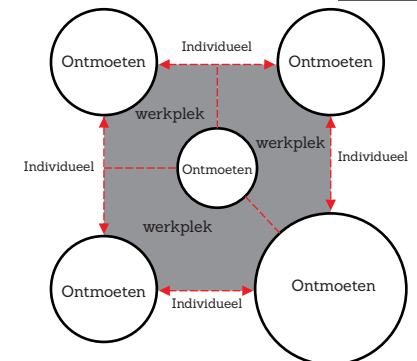
De inrichting van de openbare ruimte doet er toe om elkaar te ontmoeten. Evenals de aanwezigheid en toegankelijkheid van multi-functionele gebouwen in een wijk.⁵

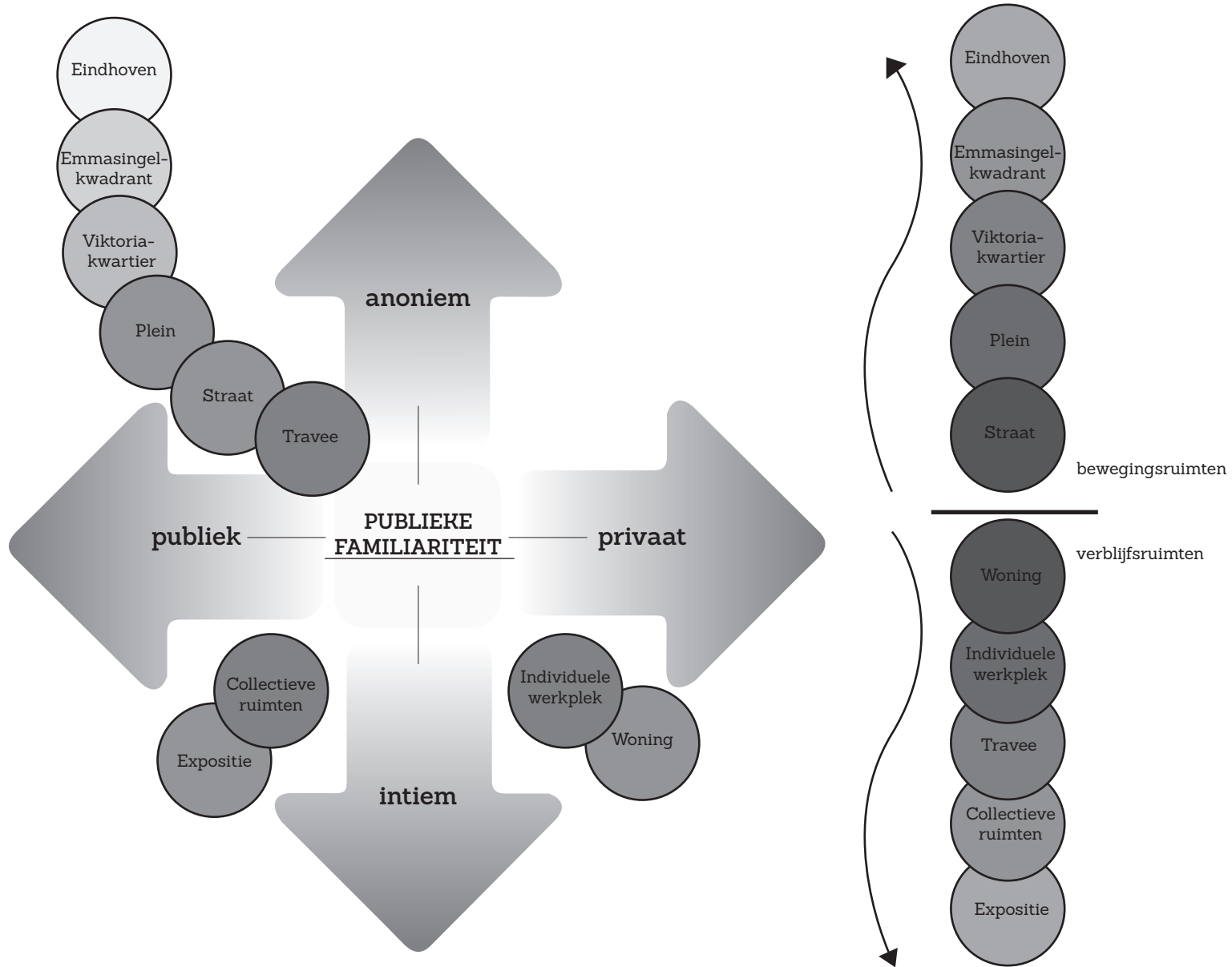
Deze openbare ruimte geeft de mogelijkheid tot het ontstaan van twee typen ontmoetingen. Ten eerste bieden incidentele of toevallige ontmoetingen de mogelijkheid tot kortstondige verbindingen met anonieme anderen. Ten tweede kan door herhaalde ontmoetingen met onbekenden publieke familiariteit ontstaan. Door informatie en nieuwe inzichten die we via andere opdoen, kunnen we geattendeerd worden op mogelijkheden waar we tot dan toe niet aan gedacht hadden, maar die wel bijdragen aan het oplossen van problemen. Dit sociale karakter kan ontstaan bij een oppervlakkige en sporadische ontmoeting. Het is,

.....
⁶ Blokland, T. (2008); Ontmoeten doet er toe, een essay, Vestia

in die situatie, niet nodig dat we de ander goed kennen.

De samenstelling van pleinen tussen de gebouwen biedt ruimte voor gevarieerde ontmoetingsplekken. De vraag is echter; Wanneer zijn de kansen optimaal dat ontmoetingen ook leiden tot duurzame relaties of ontmoetingen? En hoe kan de architectuur/stedenbouw een bijdrage leveren aan deze incidentele of toevallige ontmoetingen?

RUIMTE

Het is een zoektocht naar een samenkomst waarin ontmoetingen leiden tot contacten van meer blijvende aard, zodat mensen nieuwe netwerken ontwikkelen waarin informatie en steun van andere kunnen vinden. Naast hele directe ontmoetingen is er ook de mogelijkheid dat mensen geregeld gebruik maken van ruimte of voorzieningen zonder dat ontmoeten de essentie is, maar waar interactie spontaan ontstaat. Met behulp van moderne communicatietechnieken en vervoersmogelijkheden zijn contacten over grotere afstand eenvoudiger gemaakt. Dit heeft geresulteerd in een duidelijke mindering van contacten uit de buurt.

Publieke familiariteit

Talja Blokland stelt in haar essay - Ontmoeten doet er toe - dat openbare ruimten grote invloeden kunnen hebben op het ontstaan van toevallige ontmoetingen, door hun kwaliteit, schaal en typologie. Het ontwerpen van deze openbare ruimten biedt de mogelijkheid om ontmoetingen deels te sturen of zelfs te regisseren. Dit is echter alleen mogelijk indien bekend is welke factoren/aspecten van invloed zijn op de contacten die er ontstaan.

Ontmoetingen dragen bij tot contacten die aanhouden en die weer nieuwe contacten of ideeën voortbrengen. Er bestaat behoefte aan ontmoeten. Talja Blokland introduceert het begrip publieke familiariteit als resultaat van incidentele ontmoetingen. De betekenis die een ontmoeting kan hebben is te onderscheiden in twee dimensies; weven en verknopen.

Weven komt neer op het alledaags langs elkaar heen schuiven, niet uit op ontmoeting, maar waar ontmoeting zich toch altijd weer voordoet in de 'time out' van hier naar daar. Verknopen gaat om het aangaan van meer duurzame sociale relaties dat leidt tot sociale netwerken.⁵

.....

⁵ Blokland, T. (2008); Ontmoeten doet er toe, een essay, Vestia

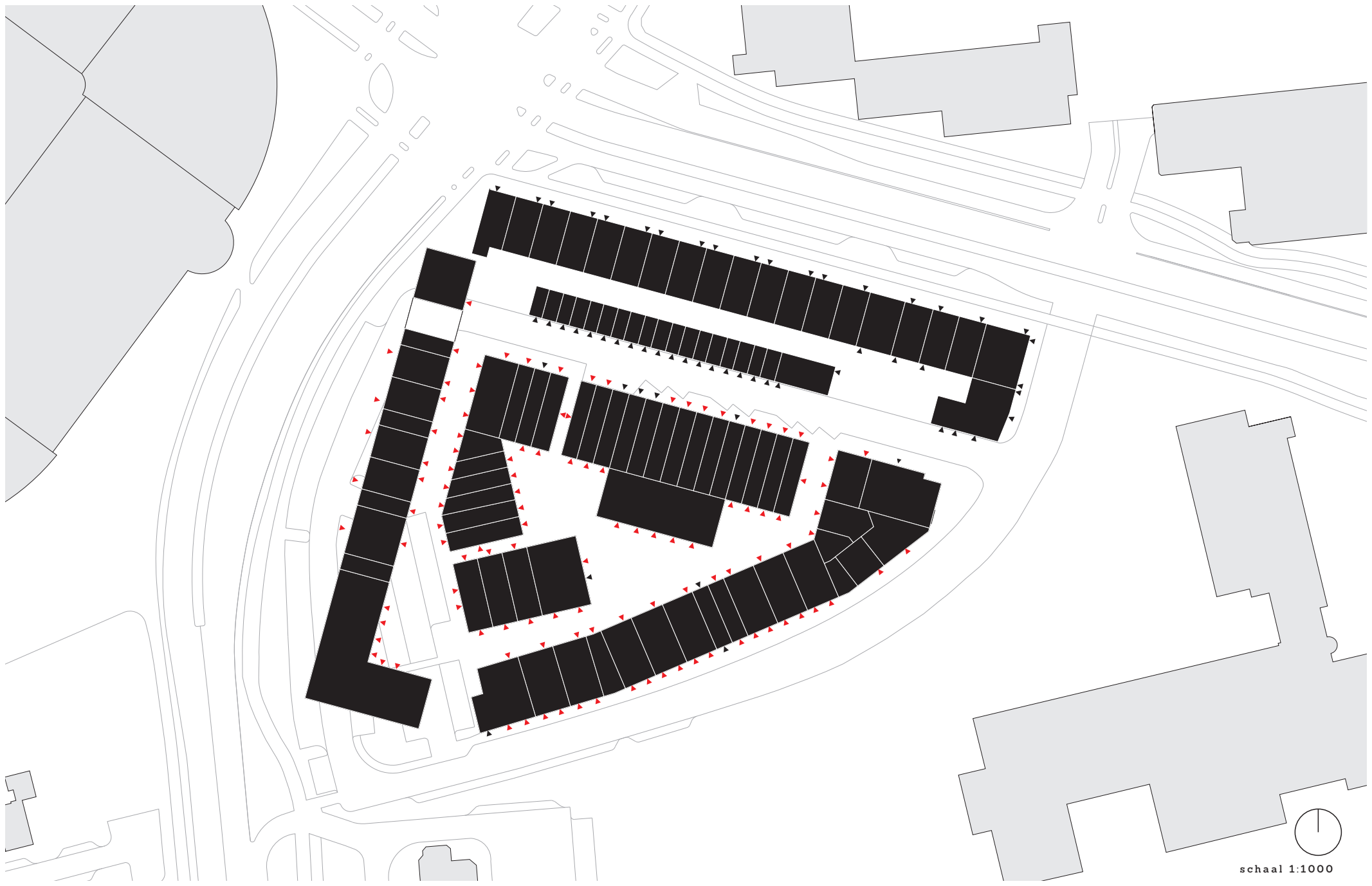
Uit het hiernaast gepresenteerde schema kan worden geconcludeerd dat er een relatie bestaat tussen openbaarheid van ruimte, waar ontmoetingen plaats vinden en de mate van anonimiteit van deze ontmoetingen. Een ontmoeting in de openbare ruimte heeft vaak een anoniem karakter. Het ontmoeten van actoren in de openbare ruimte resulteert veelal in oppervlakkige gesprekken, in tegenstelling tot de gewenste intieme gesprekken met een informatief karakter. Het karakter van de ontmoetingen wordt bepaald door de *Genius loci* - de sfeer - van de plek.

Behoudende relaties

Ontmoetingen kunnen leiden tot het ontstaan van behoudende relaties. Daarvoor is het noodzakelijk dat persoonlijke informatie toegankelijk wordt voor anderen. Het karakter van de ruimte bepaald de mogelijkheid tot het vrijgeven van persoonlijke informatie. De ruimte dient daarbij uiterst privaat te zijn, maar toch met een openbaar karakter. Het zoeken is naar ruimten waarin deze ontmoetingen of informatieve uitwisselingen plaats kunnen vinden. Een ruimte moet daardoor voldoende openbaar en voldoende privaat zijn, alleen dan ontstaan er mogelijkheden tot het verkrijgen van persoonlijke informatie, die leiden tot positieve behoudende netwerken. Deze tegenstrijdige karakters van de openbare ruimte kunnen ontstaan in een duidelijk en samenhangend bouwblok, waarin samenhangigheid en uniformiteit de hoofdthema's vormen.

Industrieel erfgoed

Creatieve broedplaatsen zijn vaak te vinden in oud industrieel erfgoed, waarin de zichtbare historie kan leiden tot inspiratie en vrijheid van denken en creativiteit. De gebouwen zijn symbolen van het nieuwe imago van de wijk met nieuwe culturele en economische dragers. Dit imago zorgt voor de daarbij behorende collectieve gevoelens.

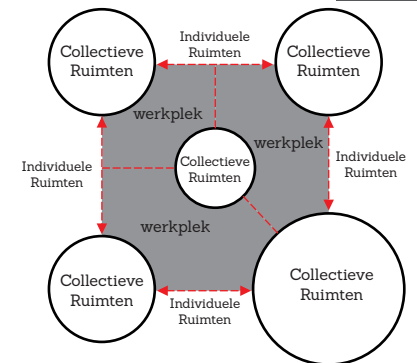
schaal 1:1000

FUNCTIE

Communicatie of ontmoeten staat centraal in 'de' creatieve industrie. Communicatie leidt tot inspiratie en/of profilering. Belangrijk in deze industrie is de uiting van individualiteit, jezelf. Wie ben je? Waar sta je voor? Het Viktoriakwartier kenmerkt enkele gebouwen waarin individualiteit centraal staat. Het segmenteren van het bouwblok heeft als resultaat dat deze individualiteit los komt te staan van een enkel gebouw en op zichzelf gaat functioneren. Het segmenteren zorgt voor het ontstaan van een fijnmazige en kleinschalige structuur van de stedelijke morfologie. Deze segmentatie van ruimte biedt mogelijkheden tot individuele expressie, maar ook collectieve samenkomst. Door deze ruimten op de juiste manier vorm te geven, ontstaat een binnenwereld die aan alle zijden even representatief en interessant kan worden ervaren. Er ontstaat een wereld zonder voor- of achterzijden, alle zijden moeten interessant zijn. Er ontstaat enkel een sequentie van straten en pleinen, waarin straten fungeren als communicatie tussen segmenten en pleinen fungeren als communicatie tussen bouwblokken. De ontsluiting van de individuele werkplekken is geheel vrijblijvend en kan door de werker zelf worden bepaald. Dit geeft het gebied een continue wisselend effect en zorgt ervoor dat het gebied nooit af zal zijn.

.....
* Lewis, S. (2005); Front to Back, a design agenda for urban housing; Burlington

Afbeelding 19 [links] | Segmenteren van het binnengebied in individuele werkruimten
Icoon 9 [Rechts] | Ontstaan van collectieve ruimten aan pleinen en individuele ruimten aan straten

DESIGN

A large window with a grid pattern of 12 panes (3x4). Above the window is a grey panel with the word "DESIGN" written vertically in white. A dark pendant light hangs to the left of the window.

ART.

A window with a rust-colored panel above it. The word "ART." is written in black on the rust panel. A person wearing a hat and carrying a bag is walking through the window. A dark pendant light hangs above the window.

A window with a brick wall background. A dark pendant light hangs above the window.

OOOMS Design

A window with a white panel above it. The text "OOOMS Design" is written in white on the white panel. Green foliage is visible on the right side of the window. A dark pendant light hangs above the window.

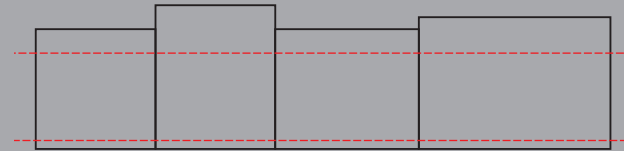
INDIVIDUALITEIT

In de bestaande situatie van het Viktoriakwartier bevinden zich een aantal werkplaatsen/ateliers, deze individuele ruimten vertonen een duidelijk samenhang door hun vertoning, de sheddaken van de Ventoseflat. De gesegmenteerde elementen beschikken over een gelijke rooilijn en massa, dit geeft de elementen een collectief karakter. Binnen deze duidelijke stramienien is ruimte voor individuele expressie. De individualiteit in het Petricomplex wordt verkregen door het extraheren van bestaande gevelpenanten, het toevoegen van drempels en ruimte te bieden voor individuele expressie. De aanpassingen zorgen voor een heldere verdeling van het complex in traveeën.

Arnold Reijndorp - Nieuwe open ruimte in het woonensemble

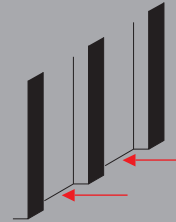
Arnold Reijndorp schrijft in zijn boek 'Op zoek naar een nieuw publiek domein' dat een belangrijk kenmerk van goede openbare ruimte is, dat mensen die er wonen of werken de openbare ruimte eigen maken. Met andere woorden, openbare ruimte waaraan niemand woont of werkt, waarover niemand iets te zeggen heeft, wordt per definitie als onprettig ervaren.

1.

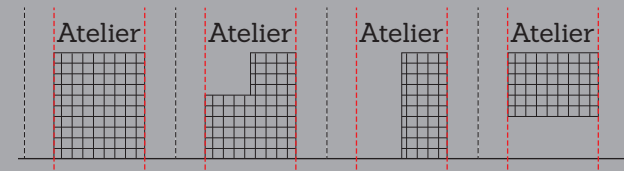
De plint is een continue element in het Viktoriakwartier. De plint zorgt voor een samenhangend en collectief karakter. Deze gevel samenstelling zorgt voor het uniforme karakter van het bouwblok. Het minimaliseren van beeldbepalende ingrepen leidt tot het ontstaan van interessante en inspiratieve (werk)plekken.

2.

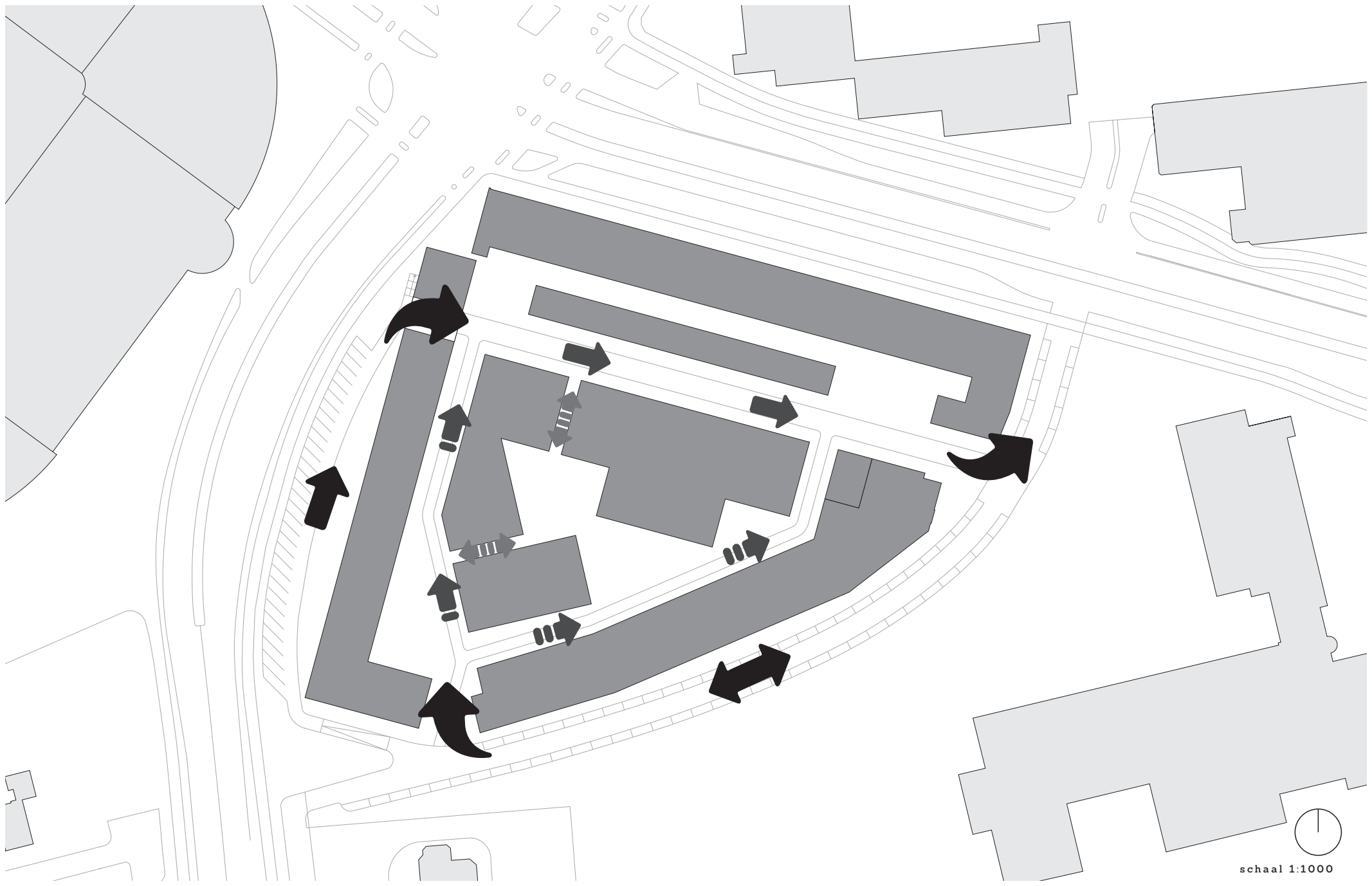

Het extraheren van de gevelpenanten zorgt voor de geleiding van de productiehul van het Petricomplex. Deze ingreep resulteert in het ontstaan van individualiteit met een collectief karakter. De penanten worden uitgevoerd in baksteen, als drager van de fijnmazige structuur van het binnengebied. De penanten worden in hetzelfde verband gemetseld als de bestaande situatie.

3.

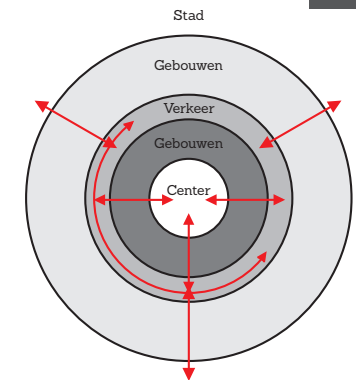
Door het abstraheren van bestaande stramienien ontstaat een collectief karakter. Het bestaande kozijn biedt ruimte voor variërende invullingen. Deze invulling is vrijblijvend en biedt ruimte voor creatieve en interessante oplossingen.

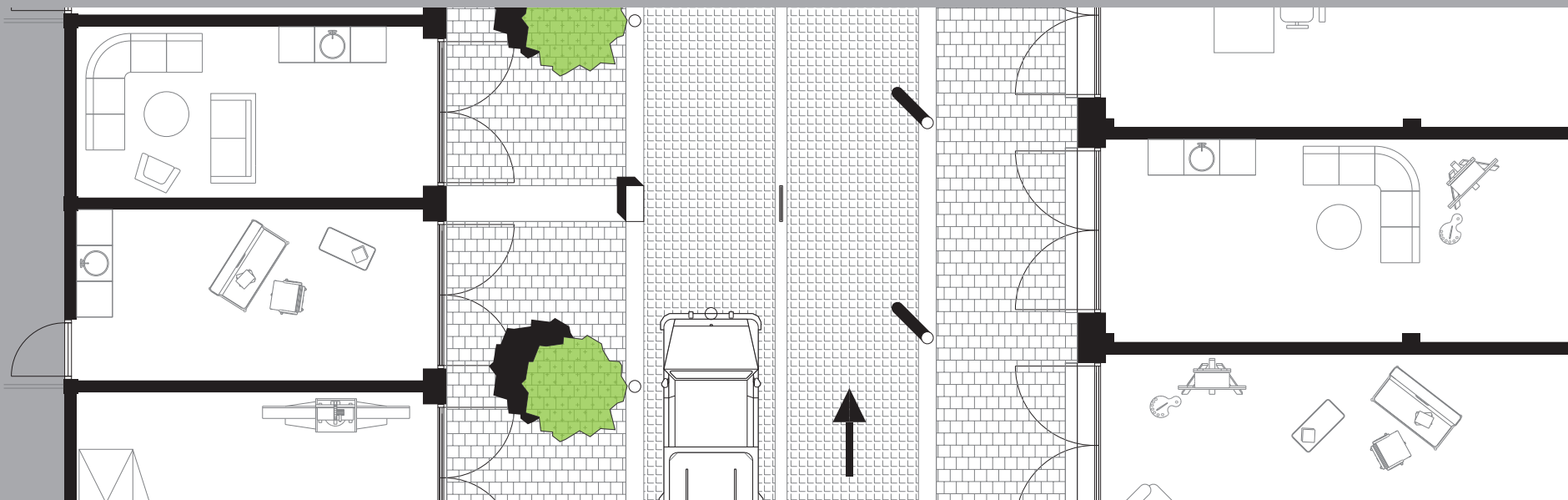

schaal 1:1000

ROUTE

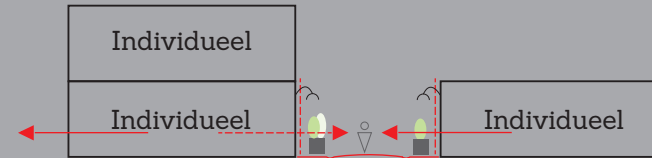
De afsluiting van het Viktoriakwartier kenmerkt een aantal toegangswegen ten behoeve van de voetganger en de auto. Alhoewel de auto te gast zal zijn, is de toegankelijkheid van individuele bedrijven van belang. Een duidelijk onderscheid tussen voetganger en auto zal daarbij plaatsvinden. Door een enkele route heeft de auto de mogelijkheid het gebied te betreden voor transport van goederen. Dit zorgt ervoor dat het gebied autoluw blijft, dit bevordert de verblijfskwaliteiten van het binnengebied. De samenhang van het Viktoriakwartier wordt gevonden in de route, materialisatie en stijl van de ondergrond.

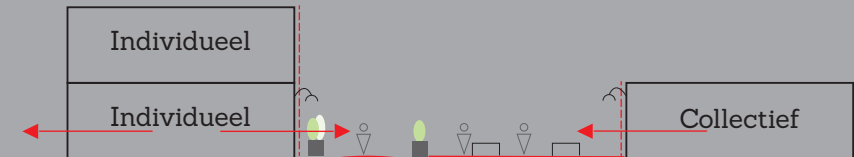
Naast een duidelijke plint beschikt het gebied over een helder en eenvoudig tapijt. Het Viktoriakwartier kent veel onderlinge variatie. De drie representatieve zijden zijn anders, de drie gebouwen in de binnenwereld zijn anders en de gebruiker is onderling anders. Om rust te creëren is gekozen voor overeenkomstige samenhang tussen pleinen en straten. Samenhang wordt gevonden in de route, materialisatie en stijl van de ondergrond. Om dit te realiseren is gekozen voor een overdreven pittoreske steen. Deze steen zorgt voor de indicatie van een voetgangersgebied. Het positioneren van een rijstrook, omlijnt door paaltjes, biedt de mogelijkheid om het gebied te betreden met de auto. De smalle rijstroken zorgen voor het vertragen van dit verkeer. Hierdoor krijgt de bestuurder het gevoel gast te zijn in het binnengebied.

1.

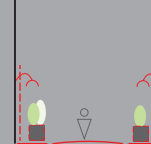
De straat wordt gekenmerkt door de ontsluiting van individuele werkruimten. De ontstane voorruimte ter plaatsen van iedere travée biedt ruimte voor onderlinge interactie met aangrenzende werkplekken.

2.

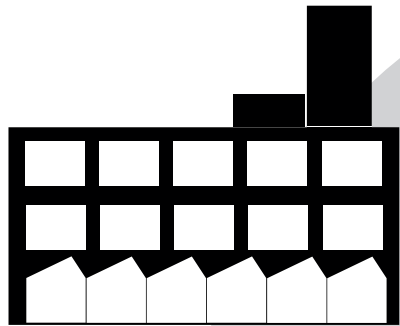
Het plein wordt gekenmerkt door de ontsluiting van zowel individuele werkruimten als collectieve verblijfsruimten. Om een plein te definiëren is gekozen voor de heldere scheiding tussen straat en plein door middel van straatelementen. De materialisatie van het plein blijft identiek aan die van de straat. Dit om rust te bewaren in de openbare ruimte.

3.

De overdreven aanwezige straatelementen zorgen voor een samenhang. Deze zijn zowel in het tapijt te vinden als aan de gevel, als zijnde elementen die los staan in het gebied.

2.6 CONCEPT

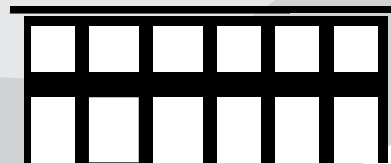
Ventoseflat

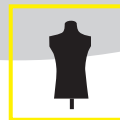
Binnengebied

De Vonder

Petri

Binnengebied

Stedenbouwkundig | Architectonisch concept

In de zoektocht om massa, ruimte, functie en route een heldere samenhang te geven is onderzoek gedaan naar creatieve broedplaatsen, in het bijzonder de aanwezige dynamiek. Om openbare ruimte te koppelen aan maatschappelijke ideeën vereist een goede kennis van de stedelijke actoren. In de voorgaande analyse om deze elementen te bundelen in een enkel ontwerp, kan worden geconcludeerd dat het binnengebied geen eindbeeld kent. Het binnengebied biedt de mogelijkheid tot transformeren. Een gebied dat groeit door zijn ontstaan. De resultaten zijn mogelijke impressie beelden van het gebied, en dus geen eindbeeld.

Wanneer zijn openbare ruimten succesvol..... Deze vraag diende als basis voor de herontwikkeling en revitalisering van het binnengebied. De gevonden resultaten zijn gevormd door de materiële dynamiek en historische erfenis van afzonderlijke openbare ruimtes, binnen het bouwblok. De openbare ruimte wordt een synoniem voor de collectieve individualiteit. De kern van het binnengebied is de samenkomst van individuele bedrijven waarbinnen de ontmoetingen leiden tot contacten van meer blijvende aard, zodat mensen nieuwe netwerken ontwikkelen waarin informatie en steun van andere kunnen plaatsvinden. Deze ontmoetingen dienen als stimulans voor het ontstaan van innovatieve en creatieve ontwerpen of ideeën. De samenhang van de individuele gebruiker zorgt voor een sterke binnenwereld. Het idee van openbare ruimte als plek voor vrije meningsuiting en toegankelijkheid. Openbare ruimte als sociaal veilige plaats voor vermaak van gewenste actoren. Het antwoord op de hiervoor gestelde vraag kan worden gevonden in de mate van mogelijkheden die de openbare ruimte biedt tot het vergroten van deelname aan gemeenschappelijke activiteiten.

.....
'Amin, A. (2008); Collective culture and urban public space

'Ik heb gezocht naar een manier, in de architectuur en de stedenbouw, die niet constateert hoe mensen moeten samenkomen en werken, maar ik heb geprobeerd om voorwaarde te scheppen waar mensen zichzelf kunnen profileren en zelf belangrijke elementen kunnen toevoegen. Waarin individualiteit en collectiviteit samengaan in een enkel samenhangend ontwerp'

**'Places to be', plekken
waar productie, ontmoeting,
wonen en recreatie hand in
hand gaan.**

Viktoriakwartier

DEEL 3 - Becoming a part of...

3.1 PROGRAMMATISCH CONCEPT

Nieuwe representatieve zijde

Programmatisch concept

Voor de herstructurering en revitalisering van het Viktoriakwartier tot plek voor de nieuwe kenniseconomie en de maakintensieve kennisindustrie is voor één van de representatieve zijde gekozen uit de analyse. Deze zijde is, in de huidige situatie, het meest beeldbepalende element van het kwartier. Echter ontbreekt dit element.

Het ontwerp gaat een onderdeel vormen van twee, vroeg-twintigste eeuwse, architectonische elementen, de Ventoseflat en het Petri gebouw. Het ontwerp zal een inpassing vormen in een grotere structuur, in plaats van een bijzondere plek in het stedelijk weefsel. De bouwhoogte van het gebouw sluit aan op de bestaande bebouwing binnen het kwartier. Aan de Westzijde reageert de bouwhoogte van drie lagen op de schaal en proporties van de Vonderweg. Aan de Oostzijde neemt de totale bouwhoogte met één meter af en reageert de plint van het gebouw meer op de straat. Het zwaartepunt van het gebouw verplaatst zich tot het plintniveau, waarmee de interactie binnen/buiten wordt bevorderd.

De nieuwe massa is een gebouwtypologie dat nog niet voorkomt in het Viktoriakwartier. Het uitgangspunt voor het concept is het bieden van collectieve ruimten voor het kwartier en de stad, daarnaast het ruimtelijk scheiden van de bezoekerssequentie en werksequentie in een enkel gebouw. Het Viktoriakwartier is een woon-/werkomgeving dat wordt gekarakteriseerd door collectieve en individuele werk-/verblijfsruimten. Het is dus een collectieve omgeving die intensief wordt gebruikt door de creatieve industrie. Daarnaast maakt het gebouw ook deel uit van zijn bebouwde omgeving - bouwblok, buurt, stad - en wordt gebruikt door de samenleving. Het concept doet uitspraak over de relatie die het gebouw aan gaat met de verschillende actoren en de architectonische reactie van het gebouw op aanwezige, vroeg-twintigste eeuwse, Amsterdamse School architectuur.

De actoren zijn te onderscheiden in de bezoeker en de werker.

De bezoeker

De bezoeker komt naar het gebouw / gebied voor verschillende redenen. Er is een onderscheid gemaakt tussen de evenementuele en de dagelijkse bezoeker. De evenementuele bezoeker zal het gebouw betreden indien exposities of tentoonstellingen plaats vinden. Deze voorzieningen hebben dan een maatschappelijk belang. De expositie moeten los staan van de rest van het gebouw en zal daarbij niet leiden tot onderlinge botsingen. De dagelijkse bezoeker zal het gebouw betreden op zoek naar een flexibele werkplek of vergader-/presentatieruimte. Deze bezoeker deelt net als de werker de behoefte aan een waarneembare identiteit. Een plek waar inspiratie samen gaat met productie.

De werker

De werker, in de (flexibele) creatieve industrie, heeft behoefte aan ruimte om naar eigen inzicht te werken / presenteren / tentoonstellen en/of vergaderen. Het gebouw moet in deze behoefte voorzien. De gemengde deler van deze individuele werkers dienen aanwezig te zijn in dit gebouw. Het betreft hier collectieve ruimten die afzonderlijk verhuurbaar zijn. Het is daarbij van belang de actieradius van de werker zo beperkt mogelijk te houden. Een goede ontsluiting heeft de voorkeur. De functionaliteit van deze ruimten moet daarbij worden gescheiden van de evenementuele bezoeker, zodanig dat deze elkaar niet in de weg staan.

De context

Hoe groter de afstand van de broedplaats tot de stadskern wordt beleefd, hoe sterker het gevoel van sociaal isolement zal zijn, zowel bij

de werker als de bezoeker. De afstand die wordt ervaren van de werker tot de samenleving heeft te maken met de mogelijkheid om met de stad in contact te komen. Een belangrijk statement in de buurt, wijk of stad is daarbij van belang. De herkenbaarheid is het visite kaartje van de stad. Daarnaast zal de flexibiliteit en openbaarheid van het gebouw bepalend zijn. De openbaarheid van het gebouw voorziet in belangrijke mate de ontmoetingen in het gebouw. Het gebouw moet een statement vormen in zijn context, een herkenningspunt.

De elementen

De behoefte van de verschillende gebruikersgroepen zullen ieder een eigen ruimtelijk concept krijgen binnen het architectonisch concept. Opdat het gebouw goed kan functioneren. Het gebouw zal drie hoofdcategorieën onderbrengen; De entree, de expositieruimten en de collectieve ruimten.

De entree

Een creatieve broedplaats heeft baat bij de mate van toegang die wordt geboden tot het gebouw of gebied. De toegankelijkheid van deze locatie wordt vaak bepaald in vorm van herkenbaarheid. De attentering van deze ruimte zal zichtbaar moeten zijn in de gevel. Een markante entree is een belangrijk uitgangspunt voor een creatieve broedplaats. De entree kan daarbij de maatgevende richtlijn vormen voor de functionaliteit van het gebouw of gebied. De ruimte heeft naast een esthetische, ook een collectieve functie; het dient als toegangspoort voor de stad.

Expositieruimten

Een collectieve ruimte in de creatieve industrie is een ruimte waar men zich kan profileren. Deze ruimte moet de mogelijkheid bieden tot individuele en collectieve expressie. Het zal de werker naam geven en erkenning onder anderen. De expositieruimte is een flexibele ruimte,

zonder gefragmenteerde afscheidingen. Het moet een ruimte zijn die geen onderscheid maakt tussen grote of kleine bedrijven. Een ruimte waarin variatie mogelijk is in daglicht en route. Hoofdzakelijk een plek waar openheid en representativiteit aan de stad van groot belang is.

Collectieve ruimten

Uit casestudies betreffende creatieve broedplaatsen in Nederland kan worden geconcludeerd dat de werker behoefte heeft aan collectieve ruimten voor vergaderingen / presentaties / tentoonstellingen. Om de vrijheid en mogelijkheden van deze ruimte zo optimaal mogelijk te houden dienen deze vrij indeelbaar te zijn en eventueel van alle gemakken te worden voorzien. De ontsluiting van deze ruimte moet zo direct mogelijk te zijn, zonder andere actoren te doorkruisen of te storen. Het moet een ruimte zijn waarin het bouwblok zich kan presenteren aan de stad of zelfs land in een communicatieve sfeer. De ruimte moet een uiteenlopende mogelijkheden bieden voor diverse actoren.

Architectuur

De creatieve industrie vindt zijn oorsprong in de kenniseconomie en de kennisintensieve maakindustrie. De huisvesting van deze sociaaleconomische groepen vinden vaak plaats in oude, leegstaande, industriële gebouwen aan de rand van de stad. Het Viktoriakwartier ligt echter aan de rand van de binnenstad en vormt daadwerkelijk een onderdeel van de centrum. Daarnaast vormen de twee aanwezige gebouwen een bijzonder eiland in het Emmasingelkwadrant. Dit leidt tot het ontstaan van een architectonische problematiek.

Hoe moet de architectuur van de nieuwe massa, op het Viktoriakwartier, worden ontworpen die enerzijds plaats biedt voor meerdere (ondernemende) doelgroepen en anderzijds aansluiting vormt met zijn bestaande context?

3.2 ARCHITECTONISCH CONCEPT

Nieuwe representatieve zijde Architectonisch concept

Als resultaat van de stedenbouwkundige zoektocht om massa, ruimte, functie en route een duidelijke samenhang te geven, is onder andere de conclusie getrokken dat er een nieuw element moet worden toegevoegd. Dit nieuwe element vormt een nieuwe representatieve zijde van het Viktoriakwartier. Het element zorgt voor een heldere scheiding tussen de evenementuele wereld van het stadion en de ambachtswereld van het kwartier. Echter stellen beide zijden van het element andere eisen aan de representativiteit, functie, stijl en materialisatie van deze massa.

Het ontstaan van een stedelijke vorm

Uit historisch stedenbouwkundig onderzoek is gebleken dat de Ventoseflat werd gebouwd aan de Mathildelaan als resultaat van de belangrijke status van de straat. Deze weg verbond Eindhoven met Strijp. Door samenvoeging van verschillende dorpen tot de gemeenschap Eindhoven ontstonden nieuwe hoofdwegen, waaronder de Gagelstraat. Het Petricomplex is een van de gebouwen die ontstond als resultaat van de Gagelstraat. Zowel het Petricomplex als de Ventoseflat heeft een representatieve gevel aan de wegen, deze vertegenwoordigen het aanwezige programma. De Vonderweg kent echter geen representatieve gevel, enkel een achterzijde van het Petricomplex en een verpauperde/verlaten parkeerplaats. Uit stedenbouwkundig onderzoek blijkt dat een representatieve massa ontbreekt aan de Vonderweg. Deze nieuwe massa zal net als het Petricomplex en de Ventoseflat moeten beschikken over een krachtige enkele vorm, richting en samenhang.

Uit de stedenbouwkundige analyse van de bestaande bebouwing is te concluderen dat de Vonderweg een barrière vormt in de uitbreiding van het centrum, in het bijzonder het Viktoriakwartier, door de omvang, snelheid en functie van deze weg. De architectuur gelegen aan deze weg dient een heldere stedelijke massa te zijn. Architect Robert Venturi,

bekent van het boek, *Learning from Las Vegas*, legt uit dat bij grote snelheden een simpele vorm en structuur zorgt voor goede afleesbaarheid. Daarnaast dient de massa een sterke richting te vertegenwoordigen in het gebied om de ongedefinieerde openbare ruimte rondom deze weg te herdefiniëren.

Architectonisch

Als resultaat van de architectonische analyse van het Viktoriakwartier kan worden geconcludeerd dat de nieuwe massa zijn architectonische oorsprong moet vinden in de Ventoseflat en het Petricomplex. Beide gebouwen dateren uit begin twintigste eeuw en vertonen overeenkomstige architectonische aspecten. Hoewel beide gebouwen het resultaat zijn van een andere ruimtelijke benadering, vertonen deze elementen een aantal overeenkomstige aspecten. Het kwartier wordt gekenmerkt door heldere ordening in; symmetrie, ritme, hiërarchie en repetitie. Naast deze aanwezige architectonische elementen willen de gebouwen beduidend één ding zijn, een stedelijke vorm. Deze architectonische aspecten zijn terug te vinden in de midden twintigste eeuwse moderne architectuur.

Ordening

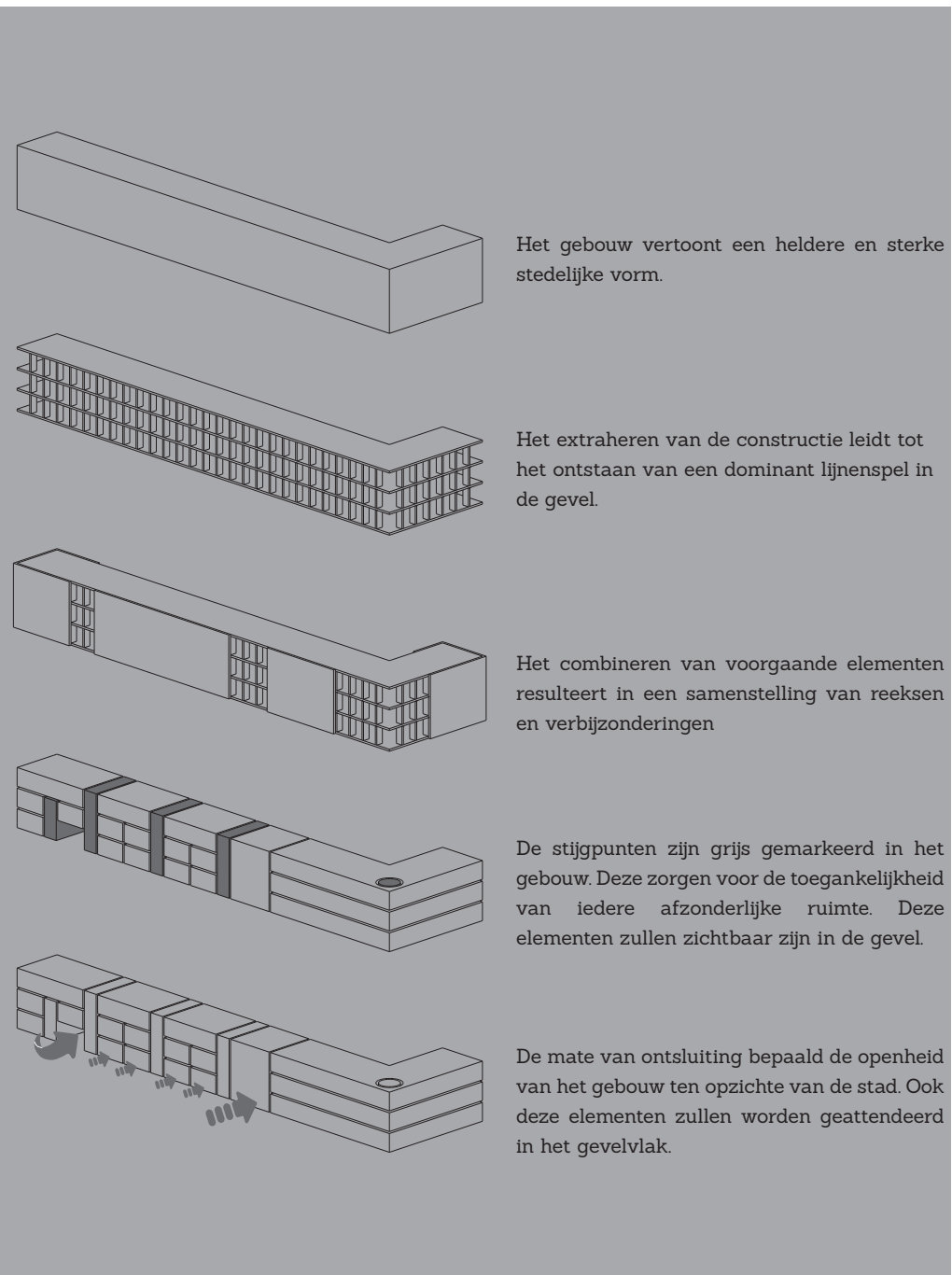
De meest dragende kenmerken of ideeën van de gebouwen op het Viktoriakwartier zijn gebaseerd op het vroegere programma. Daarbij kan worden geattendeerd dat de fysieke structuur het leidende element vormt voor de daarbij behorende architectonische uitstraling. Het is daarom te stellen dat de constructieve integriteit van alle bouwwerken als leidraad dient te vormen binnen het ontwerp. Door het extraheren van de benodigde constructie tot een dragend element van de architectuur van het gebouw, ontstaat ruimte voor individuele expressie binnen een collectieve samenstelling. De

overdreven constructieve samenstelling resulteert in een heldere samenhang van de gevel en bevordert de stedelijke vorm. Het gebouw representeert een homogeen element dat is ontworpen door een enkele ruimtelijke benadering. Deze ruimtelijke benadering varieert ten opzichte van het Petricomplex en de Ventoseflat, wat resulteert in een andere ordening van de gevel, plattegrond en detaillering.

De constructie dient als onderlegger voor de ordening van het ontwerp. Het gebied wordt gekenmerkt door een heldere ordening, in symmetrie, ritme, hiërarchie en repetitie. Deze vier elementen vormen de basis voor de vertoning van het gebouw. Bijzonder aan het Viktoriakwartier is het spectaculaire licht. De bijzondere lichtinval van de kenmerkende sheddaken en hoge ruimten van de hal zijn moeilijk te evenaren. Het extraheren van de constructie leidt tot het ontstaan van eigentijdse lichtinval, versterkt door een heldere ordening.

Stedelijke vorm

Zowel uit stedenbouwkundige als architectonische analyses blijkt dat het gebouw een heldere vorm moet hebben. Het moet een scheiding zijn tussen de Vonderweg en het binnengebied. De architectuur moet daarvoor simpel en eenvoudig zijn, uitgekleeft tot een simpele structuur met daaraan een gevel bevestigd. Het gebouw moet gekenmerkt worden door reeksen en verbijzonderingen. De focus moet liggen in de horizontaliteit van het gebouw. Het gebouw moet ruimte bieden voor individuele expressie, maar met een collectief karakter.

3.3 GEBOUWCONCEPT

Ruimtelijke vertaling van de nieuwe representatieve zijde

Gebouwconcept

Samenvoeging elementen: Gebouwconcept

Het gebouwconcept is een samenkomst van verschillende hoofdcategorieën collectieve ruimten die door een logische positionering, ten opzichte van elkaar, een enkel gebouw vormen. Deze collectieve ruimten kunnen worden gerekend tot één bouwtypologie. Daarnaast dient het gebouw een duidelijke structurele samenhang te vertonen met de (aangrenzende) bestaande bebouwing.

Het gebouw kent verschillende gebruikerssequenties van waaruit de toegankelijkheid tot dit bouwvolume is ontworpen. De bezoekers gaan vanaf de 'straat' naar de hoofdentree, expositie- of commerciële ruimten. De individuele bedrijven of werkers hebben een eigen sequentie door het gebouw, die leidt naar de collectieve ruimten. Het scheiden van deze twee doelgroepen stimuleert de onderlinge samenhang van de verschillende actoren, dit leidt tot het ontstaan van duurzame relaties. Daarnaast wordt de bruikbaarheid van het gebouw bevorderd.

Programma

De opbouw van de nieuwe massa volgt het ruimtelijk gebouwconcept. De bouwplint op de begane grond bevat ondersteunende voorzieningen ten behoeve van stad en het binnengebied. Deze voorzieningen zijn onder te verdelen in winkels en expositieruimten. Op deze plint staan, aan de Noordzijde, een aantal bouwlagen met een collectief karakter; presentatieruimten, vergaderruimten en flexibele werkplekken. Deze collectieve werkruimten zijn rond gemeenschappelijke trappenhuizen georganiseerd, die uitmonden op een straat in het binnengebied. Aan de Zuidzijde bestaan de bouwlagen uit expositieruimten ten behoeve van de expositie van kleinschalige bedrijven. Deze ruimten hebben een eigen sequentie door het gebouw en vormen een onderdeel van de stad.

Modellering van het gebouw

Het gebouw is een onderdeel van de blokstructuur van het Viktoriakwartier en voegt zich daarom naar zijn context, weergegeven in de stedenbouwkundige analyse. Aan de Noordzijde van het gebouw ontstaat, door de positionering, een spanningsveld tussen de bestaande bebouwing en de nieuwe massa. Beide gebouwen vertonen dezelfde vorm van stedelijkheid, waardoor een afwisselend gevoel ontstaat tussen nieuw en oud. Aan de Oostzijde reageert de bouwhoogte op de maat van de straat en het plein. De hoogte van de straatwand wordt doorgezet aan de overzijde, waarna deze straat overvloedt in een plein. Aan de Zuidzijde reageert de gevel op de aansluiting met het Petricomplex. Aan de Westzijde reageert de bouwhoogte van drie bouwlagen op maat van het plein en de aangrenzende bebouwing. Een onderscheid wordt er gemaakt tussen de Vonderweg en het gebouw door verlaging van het perceel, dat resulteert in een voorplein. Het gebouw krijgt zijn adressering, niet aan de Vonderweg, maar aan het plein ervoor.

De entree

De entree is centraal opgesteld in het gebouw. Deze ruimte biedt toegang tot de expositie-, vergader-, presentatieruimte en in het bijzonder het binnengebied. Deze toegang leidt tot een directe aansluiting op het binnengebied en begeleidt de bezoeker langs individuele en collectieve ruimten in het bouwblok. De entree wordt geattendeerd in de gevel, door zijn openheid en verbijzondering in de geveltextuur. Deze entree vormt, aan de zijde van het binnengebied, een minder dominante rol. De entree verdwijnt in het samengaan van de constructieve gevelstructuur. Dit duidt erop dat de entree, in specifiek, bedoeld is voor de passant en in mindere mate voor de aanwezige actoren. Deze doelgroep kent de weg en zal de entree niet of nauwelijks gebruiken.

De expositieruimte

Het collectieve karakter van het gebouw wordt versterkt door de aanwezigheid van expositieruimten. Deze ruimten zijn zo gepositioneerd dat de werker en bezoeker elkaar niet kruisen. De expositieruimte is voorzien van een gedeeltelijk open gevel, wat zorgt voor een heldere identiteit van het gebouw ten opzichte van de Vonderweg en de stad. Door deze opening gaat het gebouw interactie aan met zijn directe omgeving en stimuleert de passant tot bezoeken. Ter plaatsen van het binnengebied is een plein gesitueerd die als verlengd onderdeel vormt van de expositieruimten. Deze ruimte biedt de mogelijkheid tot exposeren en verblijven. Het plein biedt plaats voor een groenstructuur, een groene heuvel. Deze groenstructuur zorgt voor de afbakening van de expositieruimte. De expositieruimte is verdeeld over drie lagen, verbonden door een eigen sequentie. De ruimte vormt een enkel element en maakt dus geen onderling onderscheid in de expositie van grote of kleine bedrijven. Het sterk aanwezige grid kan echter wel worden gebruikt ten behoeve van scheidingswanden.

Collectieve ruimte

De collectieve ruimten zijn rond verschillende trappenhuizen gegroepeerd en bestaan uit een enkel basistype: zij-aan-zijruimte. Dit zorgt ervoor dat een duidelijke oriëntatie plaats vindt naar het binnengebied en een heldere afkeer ten opzichte van de Vonderweg. Echter bezit ook de Vonderweg een schoonheid en is gekozen voor een sequentie van smalle, lange kozijnen op de verdiepingen. De bovenste verdieping beschikt over een lagere frequentie aan kozijnen, dit zorgt voor een verbijzondering in de gevel. Deze verbijzondering suggereert het einde van de gevel. Het gebouw wil zich afkeren van de Vonderweg, maar toch een samenhang vormen. Het resultaat is werkruimten gebaseerd op de ontwerpprincipes eerder beschreven.

Daarbij is onderscheidt gemaakt tussen presentatie- /vergaderruimten en flexibele werkplekken. Verdieping 1 voorziet in de behoefte van de presentatie-/vergaderruimten, deze zijn over het algemeen kleiner gerealiseerd en beschikken over een grotere frequentie. Verdieping 2 voorziet in de flexibele werkplekken, deze zijn vrij indeelbaar.

“The idea was not to create so much a working space, but a space which could be transformed by the users and which “invited” communication”. - Herman Hertzberger

De commerciële ruimte

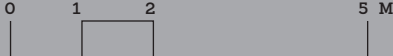
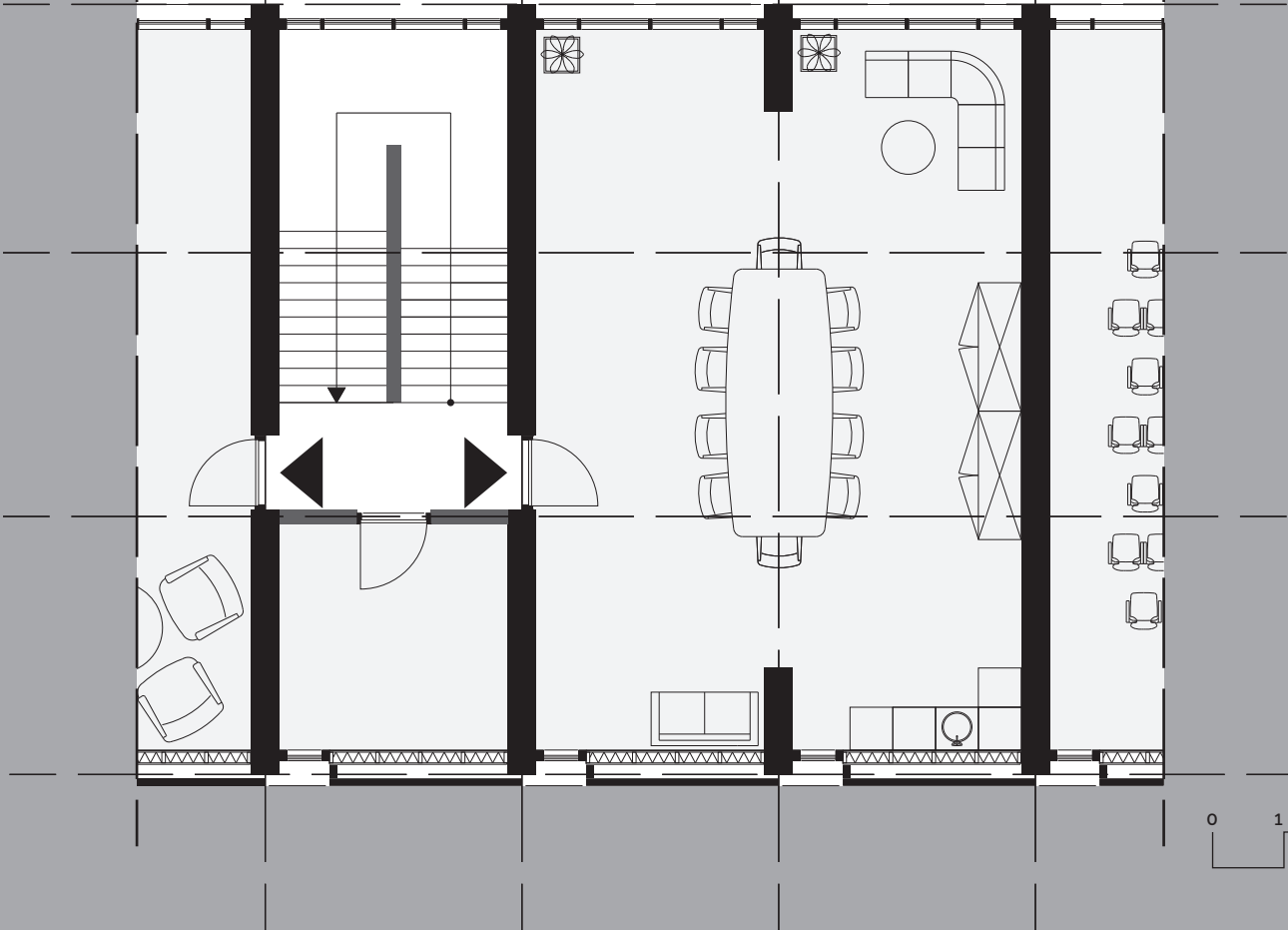
Naast deze drie hoofdcategorieën is er nog een type ruimte toegevoegd. Deze commerciële ruimte biedt de mogelijkheid tot de verkoop van geproduceerde producten uit het binnengebied, direct aan de stad. Deze ruimte moet ervoor zorgen dat, buiten de expositie om, het gebied aan de randen een interessante plek wordt voor de buurt, wijk en stad. De winkel moet de verkoop van exclusieve, met de hand gemaakte, producten/goederen stimuleren. Deze producten bevorderen het identiteitsgevoel van de individuele (stedelijke) mens.

De ruimte beschikt over een dubbele ontsluiting, zowel aan de stad als het binnengebied. Daarnaast is iedere ruimte voorzien van opslag. Deze ruimten worden geaccentueerd door de verbijzondering in de gevel. Het is daarnaast mogelijk de werkplekken, van het binnengebied, te bezoeken door een directe verbinding. Aan de Oostzijde van het gebouw worden deze ruimten benadrukt door de trapsgewijze uitvloeiing van de constructie naar het binnengebied. Deze ontsluiting zorgt voor een gemoedelijk karakter aan de straat.

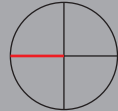
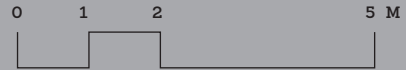
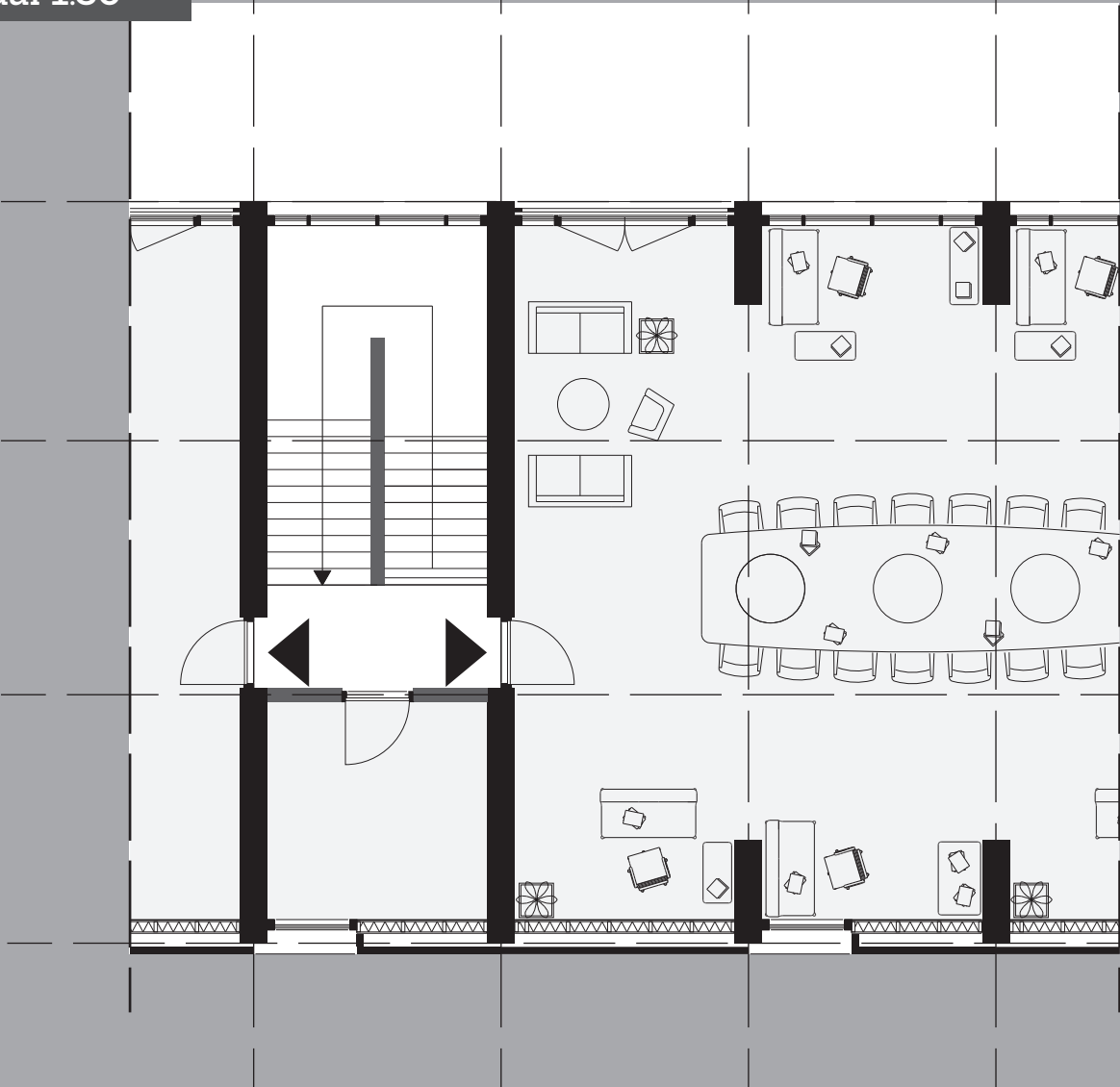
Begane grond | schaal 1:50

Verdieping 1 | schaal 1:50

Verdieping 2 | schaal 1:50

Ontsluiting

De ontsluiting van het gebouw is op te delen in twee categorieën. Ten eerste biedt de plint de mogelijkheid het gebouw te betreden. De plint van het gebouw voorziet in de ontsluiting van de functies in het gebouw. Aan de Westzijde bevindt zich de centrale entree ten behoeve van de stad. Een brede toegangsruimte scheidt het gebouw in twee losse onderdelen en vormt aansluiting met het binnengebied. Vanuit dit binnengebied worden de trappenhuizen ontsloten, die op hun beurt weer de collectieve werkplekken ontsluiten. Deze trappenhuizen grenzen rechtstreeks aan de straat in het binnengebied. Op die plek vormt het trappenhuis een ruimte tussen straat en collectieve werkruimten. De ruimtelijke sequentie van de openbare straat naar de private/collectieve werkruimten verloopt via een voorruimte die steeds minder openbaar wordt. De expositie grenst rechtstreeks aan een plein. Op deze plek vormt alleen het plein een tussenruimte van de straat en de expositieruimte. Deze ruimte is overigens direct vanuit de centrale entree bereikbaar. De openbare commerciële functies in de plint van het gebouw zijn rechtstreeks aan, de twee omliggende, straten verbonden. Deze functies hebben een geopende gevel aan de straat of/en aan het plein. Dit zorgt voor een vrij toegankelijk karakter van de functies in de openbare ruimte van de stad en de semi-openbare ruimte van het binnengebied. Ten tweede ontsluit de massa van het gebouw het binnengebied. Dit wordt gedaan door middel van een onderdoorgang. Deze doorvoer verplicht de bezoeker van de expositie het binnengebied te betreden, indien met de auto. Deze route fungeert als een beleving, die begint bij de expositie en eindigt bij de ontwikkeling van de producten. Het geven van een indruk achter de schermen. Dit moet mensen stimuleren het binnengebied te bezoeken.

Plint

In de plint van het gebouw bevindt zich aan de Westzijde, ruimte voor publieke functies van de stad. De toetreding van deze ruimten vindt plaats over de gehele plint, in het bijzonder de centraal gelegen entree. De Oostzijde biedt ruimte voor het semi-publieke karakter van het Viktoriakwartier. De straat is hier iets opgetild boven gebouwniveau, op deze wijze ontstaat er een visuele, gemoedelijkere relatie tussen het gebouw en het binnengebied. Daarnaast bieden deze trappen ruimte voor semi-private elementen. Beide zijde van deze ruimte zijn voorzien van een trapsgewijze benadering, dit zorgt voor een duidelijke attendering van de ruimte.

Gevels

Tot de basis ideeën van het gebouw behoren de strikte toewijzing van symmetrie en hiërarchie alsmede de eis dat het gebouw van alle zijden visueel zichtbaar moet zijn. Men dient om het gebouw heen te lopen om de samenstelling en oriëntatie ervan te begrijpen. Het toevoegen van een verticaal accent bevordert de lichamelijke van het gebouw. De impressie van de gevel wordt bepaald door een nadrukkelijke asymmetrie van geveldelen en de rechthoekige constructie-elementen. Het tegenover elkaar plaatsen van verticale en horizontale lijnen versterkt deze impressie. De gevels van het gebouw worden bepaald door het aanwezige dominante grid van de constructie en de positionering van bijzondere ruimten die de gevel geleiden. In de gevel komen aan de Westzijde; de plint, de doorgang, de entree en de expositieruimte, tot uitdrukking. De gevel van het gebouw heeft een niet dragende functie en is letterlijk voor de constructie geplaatst. De gevel vormt een soort gordijn of vliesgevel voor de constructie met verticaal geplaatste panelen, waardoor er een dialoog ontstaat tussen

lijnen en vlakken. De overheersende verticale belijning van de gevel zorgt voor breking van de dominante horizontale vorm van het gebouw. De Oostzijde van het gebouw kent enkel het constructieve grid, wat leidt tot het ontstaan van individuele expressie. De dynamiek van de gevel wordt verzorgd door de aanwezigheid van de individuele of collectieve werkgroepen in de ruimten.

Materialisatie

De materialisering van de twee gevelniveau's zijn overeenkomstig, enkel de afwerking varieert. De constructie is uitgevoerd in "witte" betonnen elementen. De vliesgevel is bedacht in rechthoekige grijze vlakken van variërende dikte. Het toegepaste beton van de gevel is van Noors graniet, voorzien van een verticale lijnen textuur. Deze lijnen hebben een breedte van ongeveer 100mm, wat een fijnmazige samenstelling representeert. Deze belijningen zijn voorzien van afwijkende diepte, het resultaat is het ontstaan van dynamiek op het geveloppervlak.

De uitvoering van de constructie in beton heeft meerdere redenen. Ten eerste vraagt het gebouw om een streng karakter van de constructie met een strakke afwerking. Door alle horizontale en verticale elementen doorlopend van beton te maken ontstaat een samenhang. Een tweede reden is het warmteaccumulerende vermogen van beton, dat het binnenklimaat regelt zonder zichtbare verwarmings- of koelingselementen. Daarbij wordt het zichtvlak niet belemmerd door deze elementen. Het beton benadrukt de industriële geschiedenis van het bouwblok.

De uitvoering van de gevelelementen in beton heeft meerdere redenen. Ten eerste vraagt de Vonderweg om harde en strenge definiëring van de gevels, waarin de textuur van de materialen wordt geabstraheerd tot het geveloppervlak. Het beton zorgt voor een scheiding tussen de

evenementuele wereld van het stadion en de ambachtswereld van het Viktoriakwartier. Waar het stadion uit aluminiumpanelen is opgebouwd, zal het beton van de Vonder zorgen voor een streng uiterlijk van het Viktoriakwartier. Ten tweede suggereert beton naar collectieve functies en baksteen meer naar private functies, zoals woningen.

Kleurcontrast

De gevel heeft door het strakke ritme van de constructie een streng karakter. Dit karakter wordt versterkt door een sterk kleurcontrast aan te brengen in de materialisering. De kozijnen worden zwart gerealiseerd, dit versterkt het terug liggende karakter van de raamopeningen. Door deze raamopeningen in een diepe negge te plaatsen wordt de plastic van de betonnen constructie versterkt. Dit leidt tot het extraheren van het "witte" karakter van de constructie. Naast wit en zwart zal ook grijs worden toegepast in de gevel. Dit zorgt ervoor dat er een sterk contrast ontstaat.

Dialog

De kleur van het oppervlak, de textuur en het patroon van een vlak is van invloed op onze perceptie van het visuele evenwicht, de omvang en schaal. In de gevel van het gebouw ontstaat een sterke dialoog van lijnen en vlakken. De dominante belijning van de constructie wordt omsloten door de gesloten vlakken van de gevel. Deze elementen hangen vóór de constructie, wat resulteert in een heldere hiërarchie. Om de afleesbaarheid van de gevel te bevorderen is onderzoek gedaan naar de dialoog die lijnen en vlakken met elkaar aangaan. Belangrijk daarbij is de hiërarchie. Deze hiërarchie refereert naar de ordening die in beide historische gebouwen zichtbaar is. Een duidelijke attentie van het lijnenspel achter deze gevel wordt verzorgd door de naden die de platen scheiden. Het extraheren van deze naden, ter plaatse van de constructie, versterkt de aanwezigheid van horizontale en verticale

belijningen in de gevel. De beëindiging van de vlakken lopen gelijk aan het hart van de achterliggende constructie. Deze naden zorgen ervoor dat de verticaal geplaatste panelen een horizontaal karakter krijgen. Deze horizontale illusie wordt gebroken door de aanwezigheid van een lijnen textuur op de vlakken, afwijkend van een vast ritme.

Uniformiteit

Aan de Vonderweg delen de entree en de doorgang, naar het binnengebied, het volume op. Door het opdelen van het volume ontstaat het risico dat het gebouw minder of zelfs niet als geheel leesbaar wordt. Om die reden is de betonnen constructie helder zichtbaar gemaakt achter de vliesgevel, waardoor de constructie het volume afmaakt en de leesbaarheid van het gebouw als een eenheid wordt hersteld. De constructie moet sterk aanwezig zijn dat het gebouw een samenhangend geheel gaat vormen. De randen van het volume van de ruimte worden visueel versterkt door de geleiding van zijn basisvlak. Een terugkerende reeks van kolommen definieert, samen met de omtrek van de vloeren, het volume.

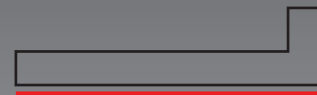
Detailering

In de detailering is gezocht naar de perfectionering van het constructieve grid als drager van de ordening in het gebouw. Het heldere grid van de plattegrond is zichtbaar gemaakt in de gevel. Het gebouw kent net als het Petricomplex en de Venstoseflat een sterk bouwtechnische samenstelling. De maat en schaal van het gebouw zijn gebaseerd op de industriële proporties van 300mm. De hart-op-hart afstand van de kolommen bedraagt 3600mm. De hart-op-hart afstand van de vloeren bedraagt 4200mm. Dit zorgt voor een horizontale samenstelling van de constructieve openingen in de gevel. Ordening en regelmaat in de gevel is van groot belang. Een belangrijke uitzondering van deze proportie vindt plaats in de breedte van de kolommen en

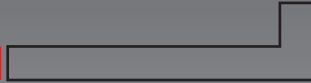
de vloeren. Deze zijn 400mm gedimensioneerd om de krachtige aanwezigheid van de constructie te benadrukken. De vliesgevel heeft een ondergeschikte hiërarchie in deze ordening en dient ter versterking van het collectief karakter van het gebouw. De gevel panelen zijn gemaakt uit veelvouden van 300mm tot een maximale breedte van 1800mm. De samenkomst van deze twee elementen wordt verkregen door een harmonieuze en helder dialoog tussen het lijnenspel van de constructie en de vlakken van de gevel. Het meest typerend daarvan is het abstracte, geometrische ornament van lijnen en vlakken. De totale compositie van de gebouwen is rustig en evenwichtig. Om rust en evenwicht te bewaren in het gebouw is gekozen voor adaptieve positionering van karakteristieke elementen, waaronder leidingen en decoratieve elementen. Deze worden op de constructie geplaatst en zullen dus een dialoog aangaan binnen dit constructieve grid. In de detailering is gelet op het visueel karakter van het grid en daarbij geen onderscheidt gemaakt tussen de horizontale of verticale lijnen van het raster. De gevel benadrukt het aanwezige grid door de ontstane naden tussen de panelen. Het sterk aanwezige spel van lijnen en vlakken benadrukt de achterliggende constructieve ordening. Dit vormt een symbiose tussen gevel en constructie.

Westgevel | schaal 1:250

Noordgevel | schaal 1:250

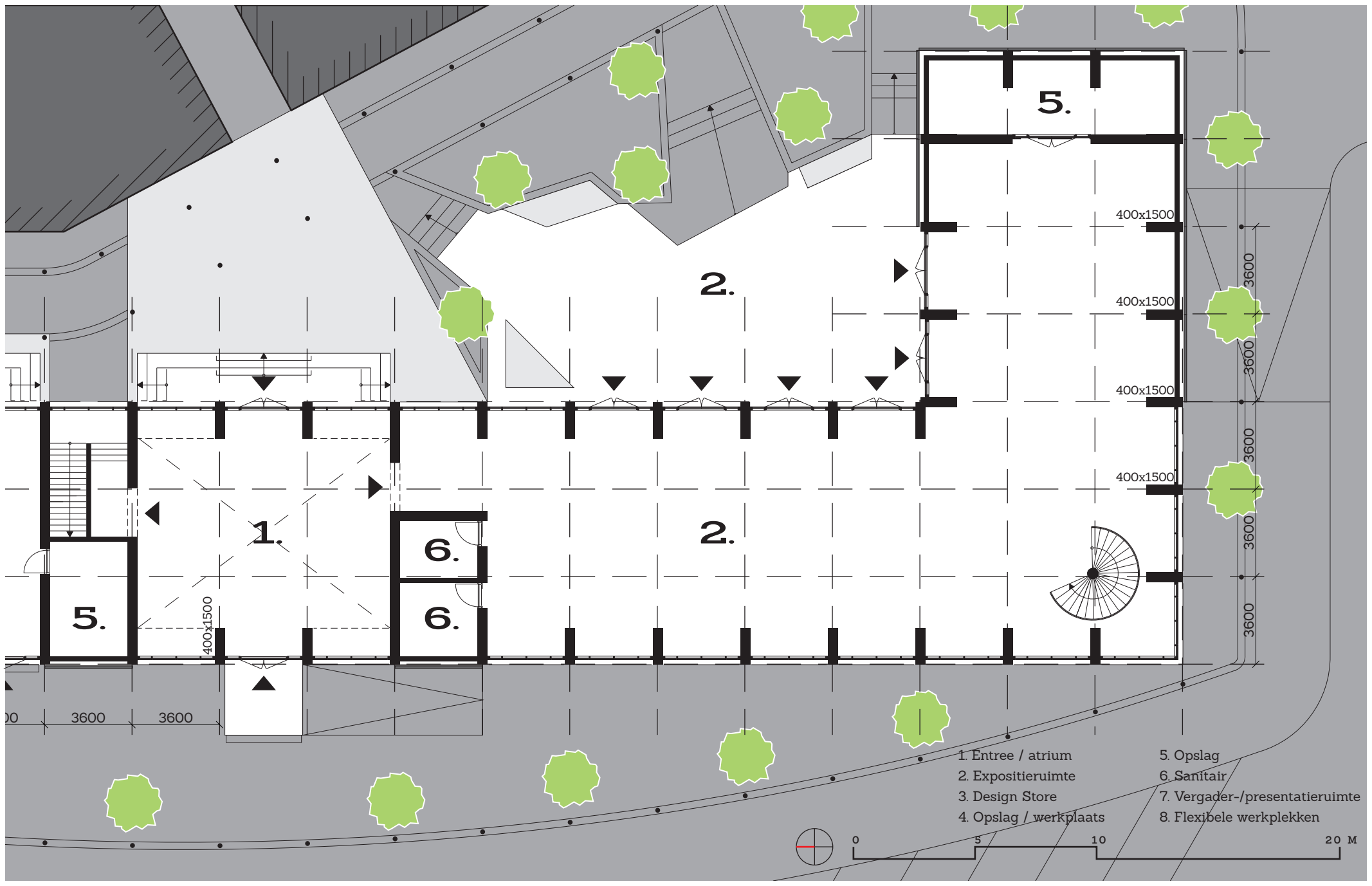
Oostgevel | schaal 1:250

Zuidgevel | schaal 1:250

1.

2.

2.

5.

6.

6.

5.

400x1500

400x1500

400x1500

400x1500

400x1500

3600

3600

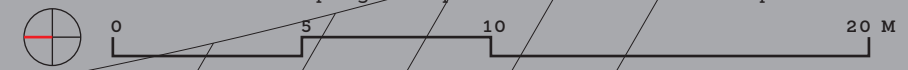
3600

3600

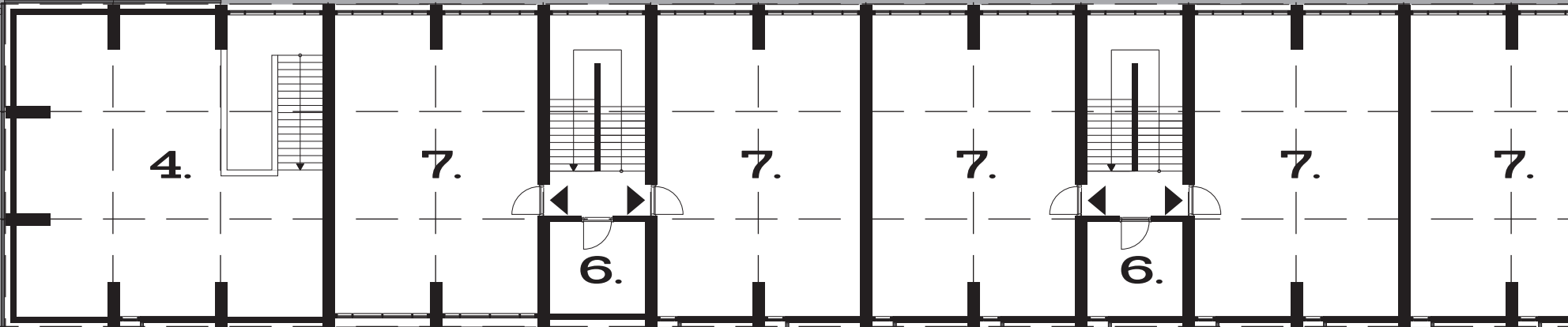
3600

3600 3600

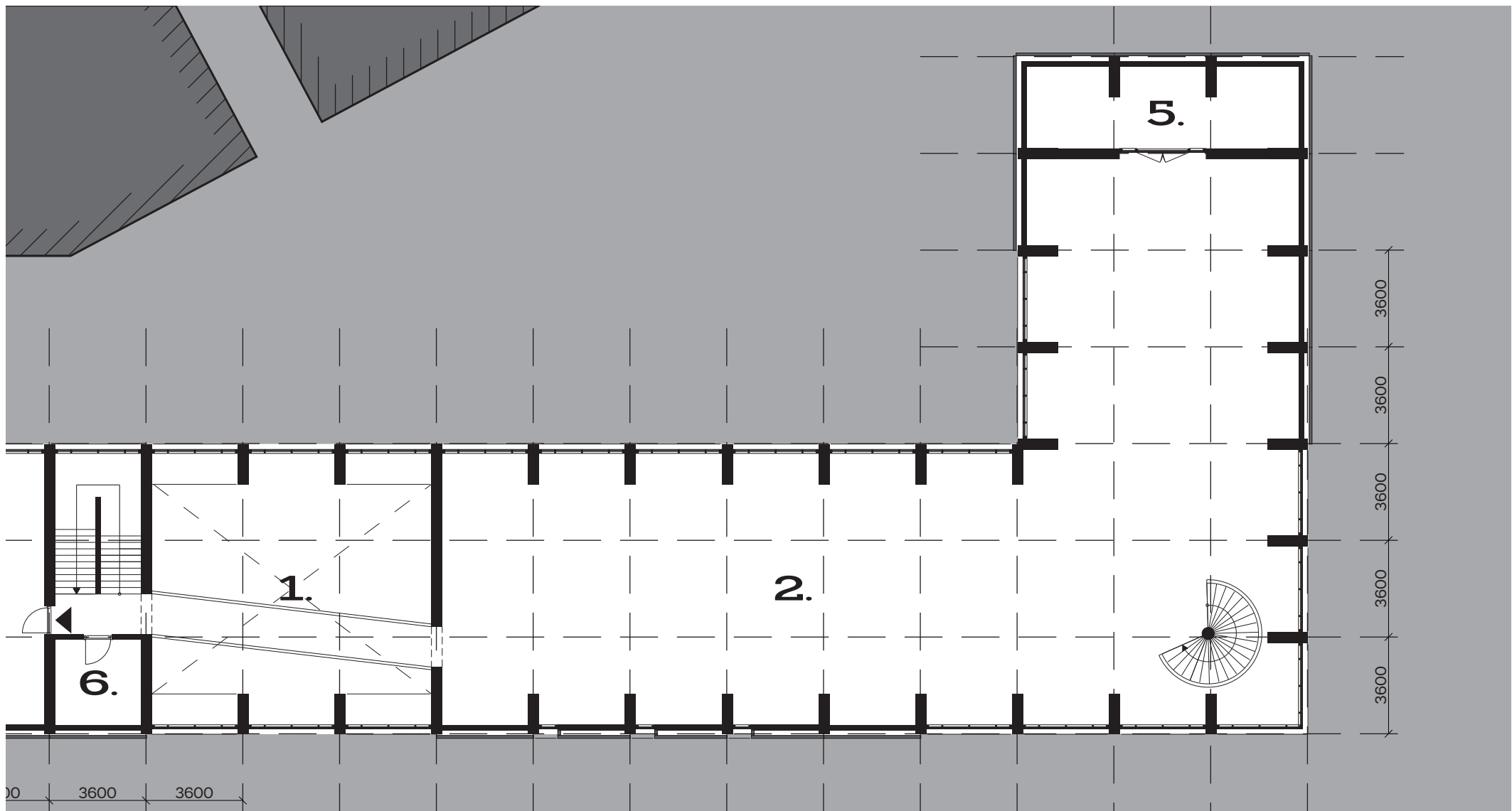
- 1. Entree / atrium
- 2. Expositieruimte
- 3. Design Store
- 4. Opslag / werkplaats
- 5. Opslag
- 6. Sanitair
- 7. Vergader-/presentatieruimte
- 8. Flexibele werkplekken

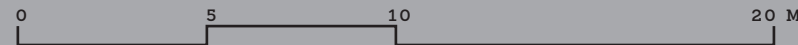
Verdieping 1 | schaal 1:200

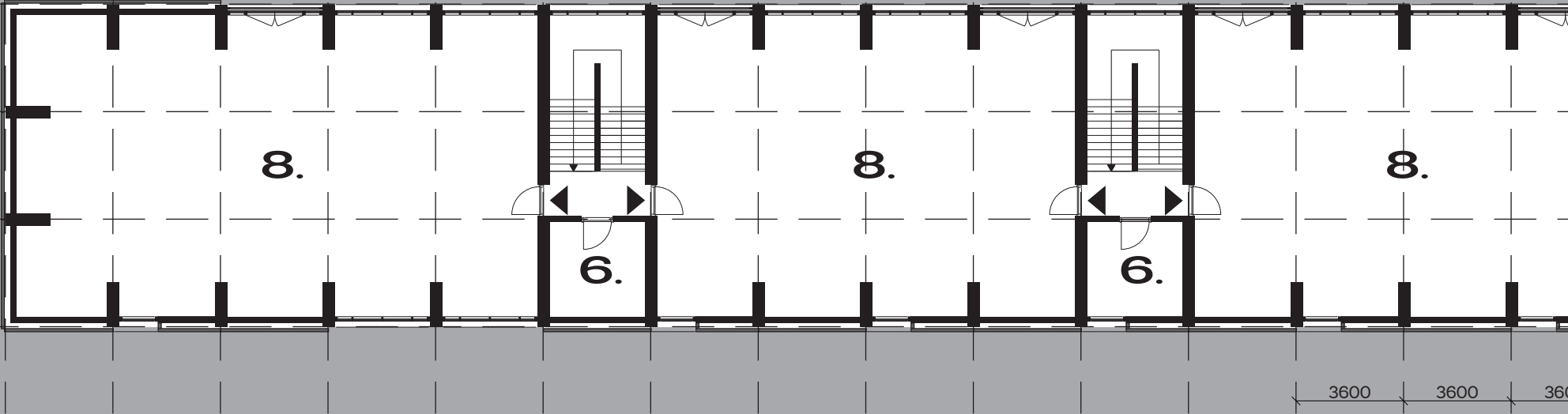
3600 3600 3600

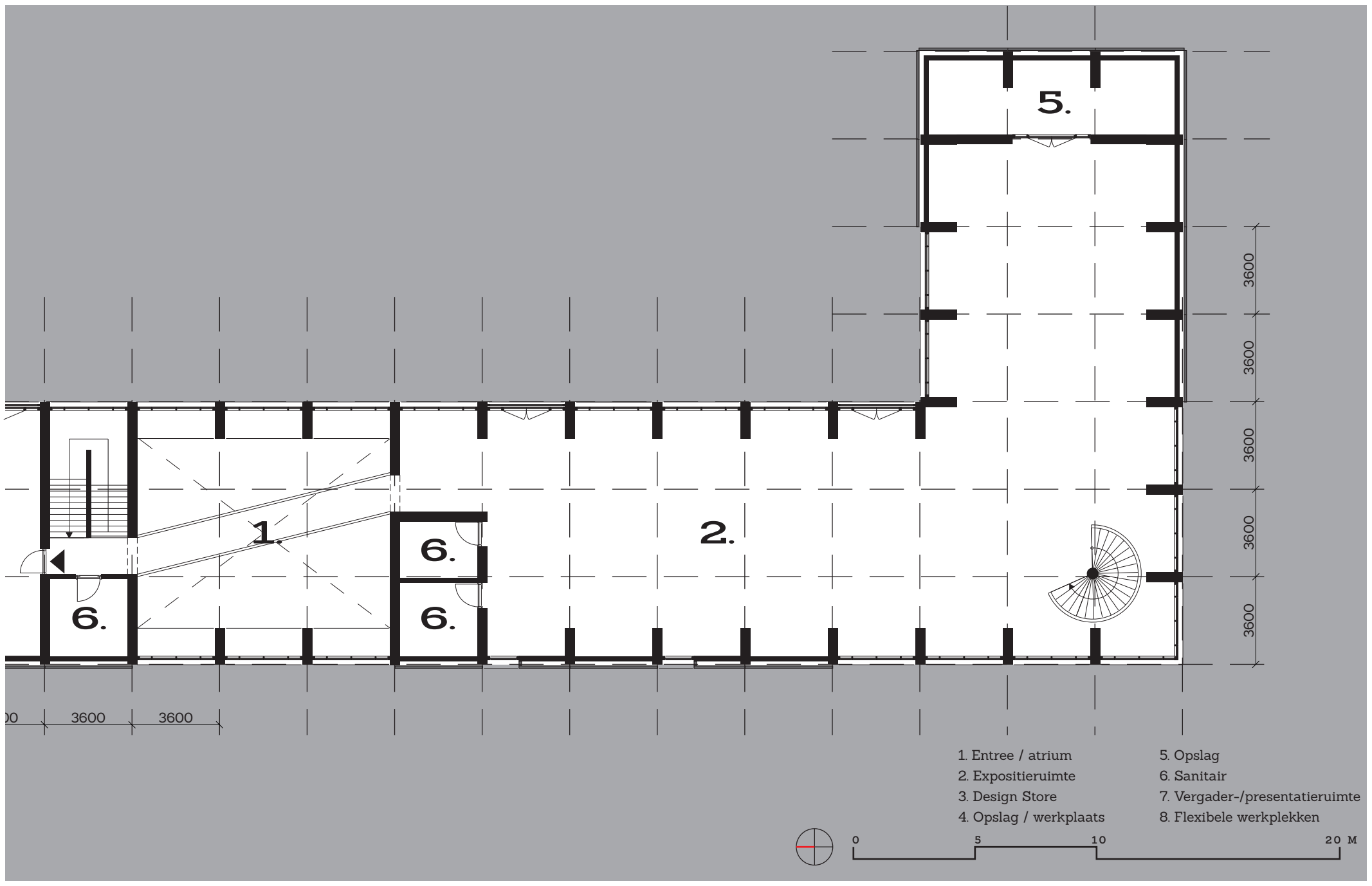

1. Entree / atrium	5. Opslag
2. Expositieruimte	6. Sanitair
3. Design Store	7. Vergader-/presentatieruimte
4. Opslag / werkplaats	8. Flexibele werkplekken

Verdieping 2 | schaal 1:200

1.

5.

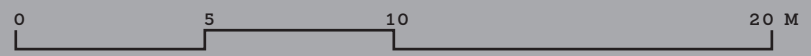
2.

6.

6.

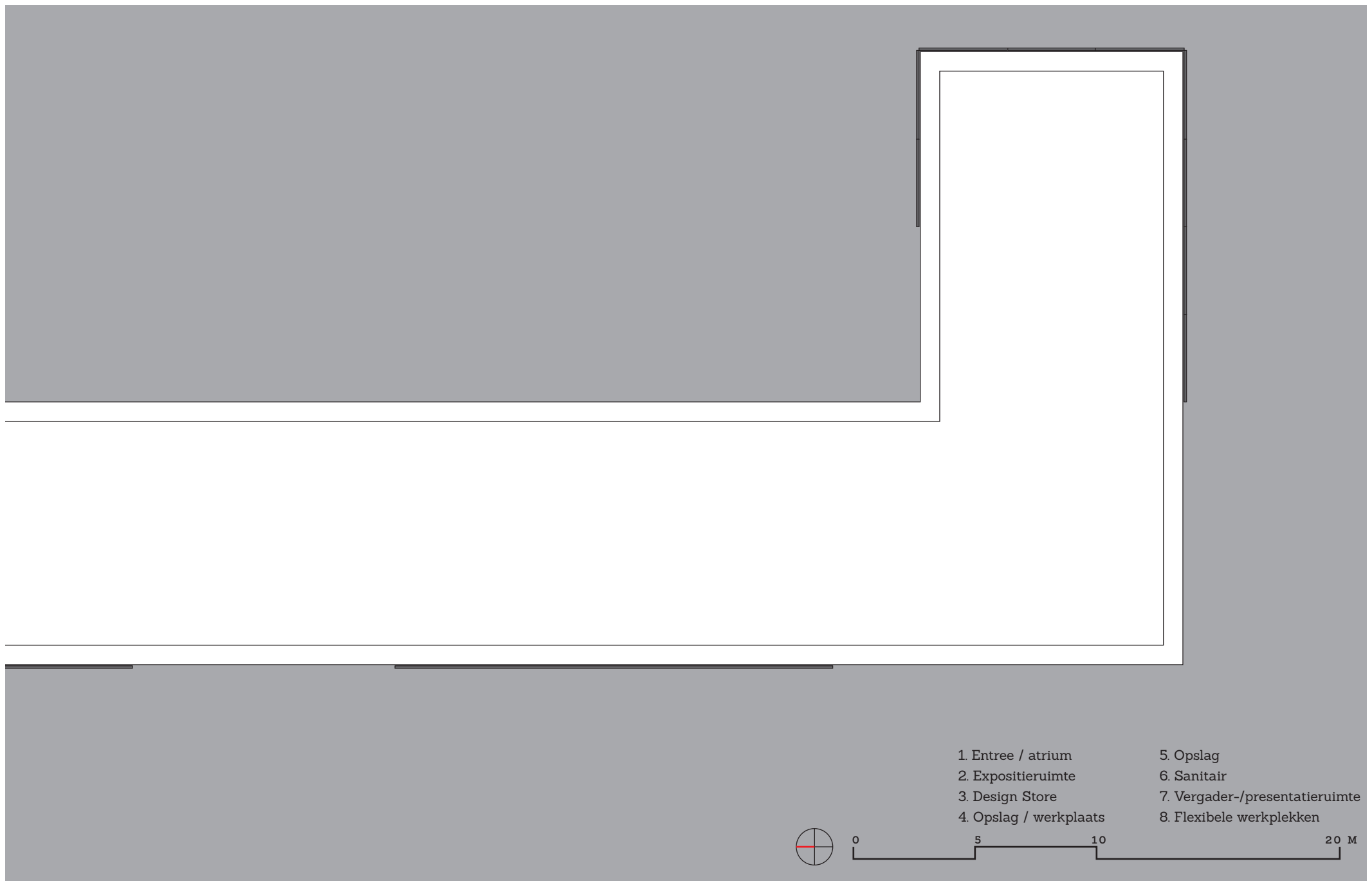
6.

- 1. Entree / atrium
- 2. Expositieruimte
- 3. Design Store
- 4. Opslag / werkplaats
- 5. Opslag
- 6. Sanitair
- 7. Vergader-/presentatieruimte
- 8. Flexibele werkplekken

Dak | schaal 1:200

1. Entree / atrium	5. Opslag
2. Expositieruimte	6. Sanitair
3. Design Store	7. Vergader-/presentatieruimte
4. Opslag / werkplaats	8. Flexibele werkplekken

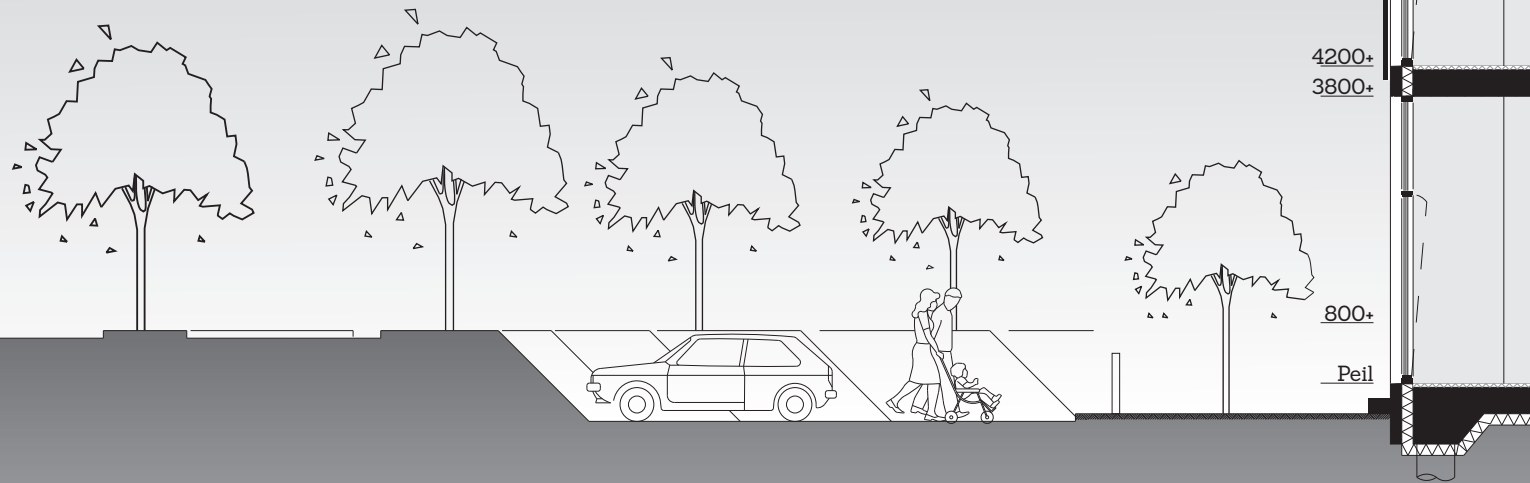
0

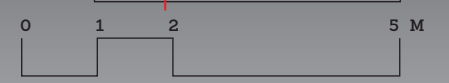
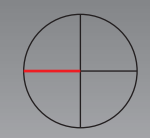
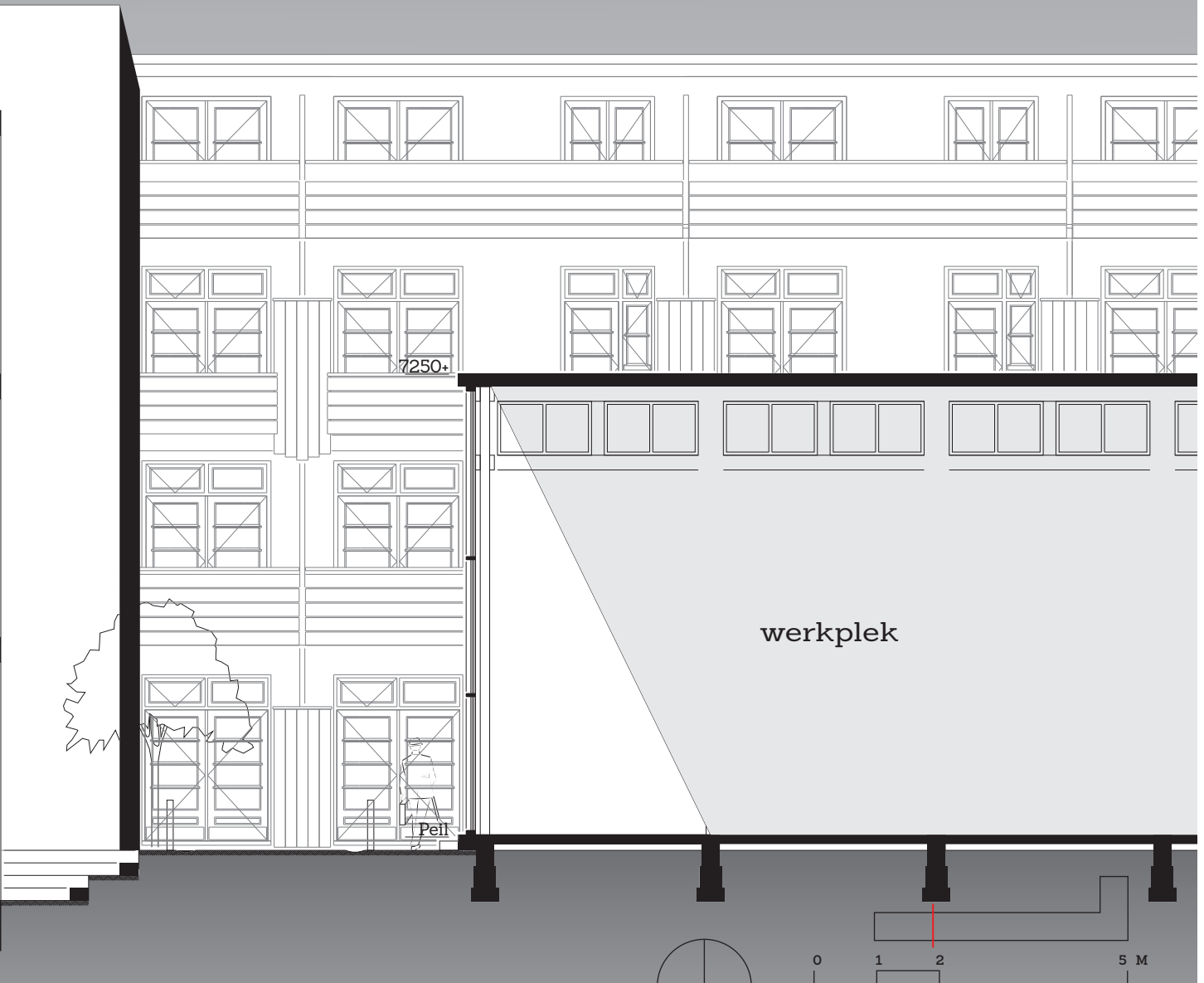
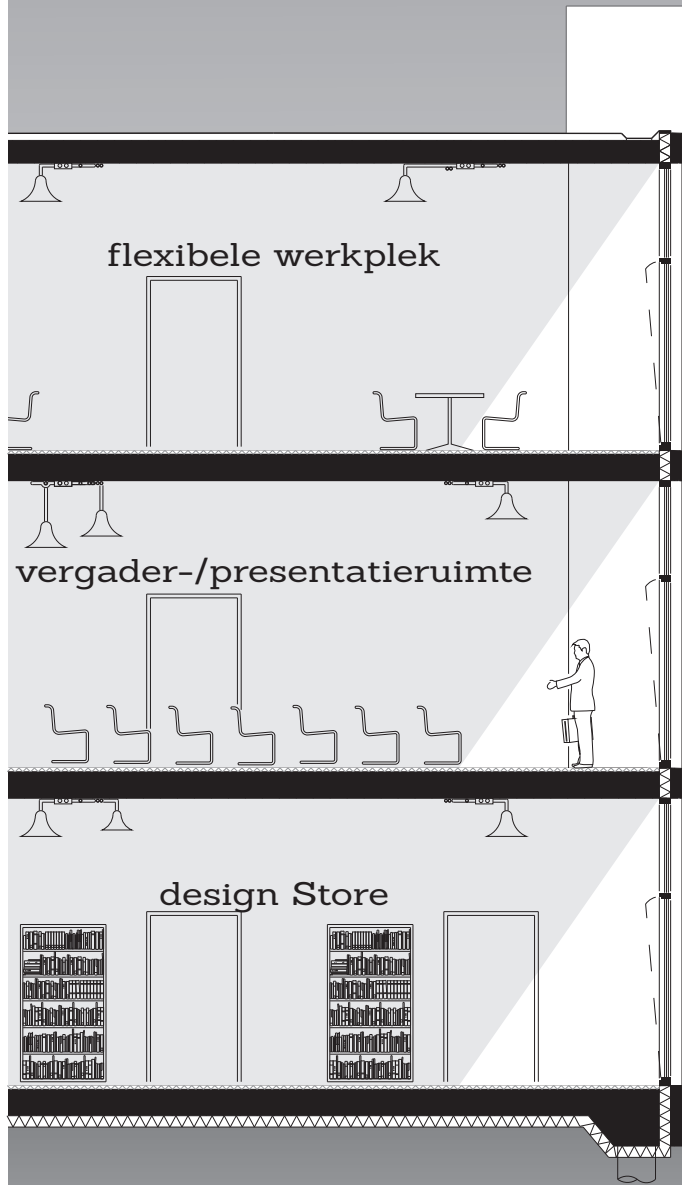
5

10

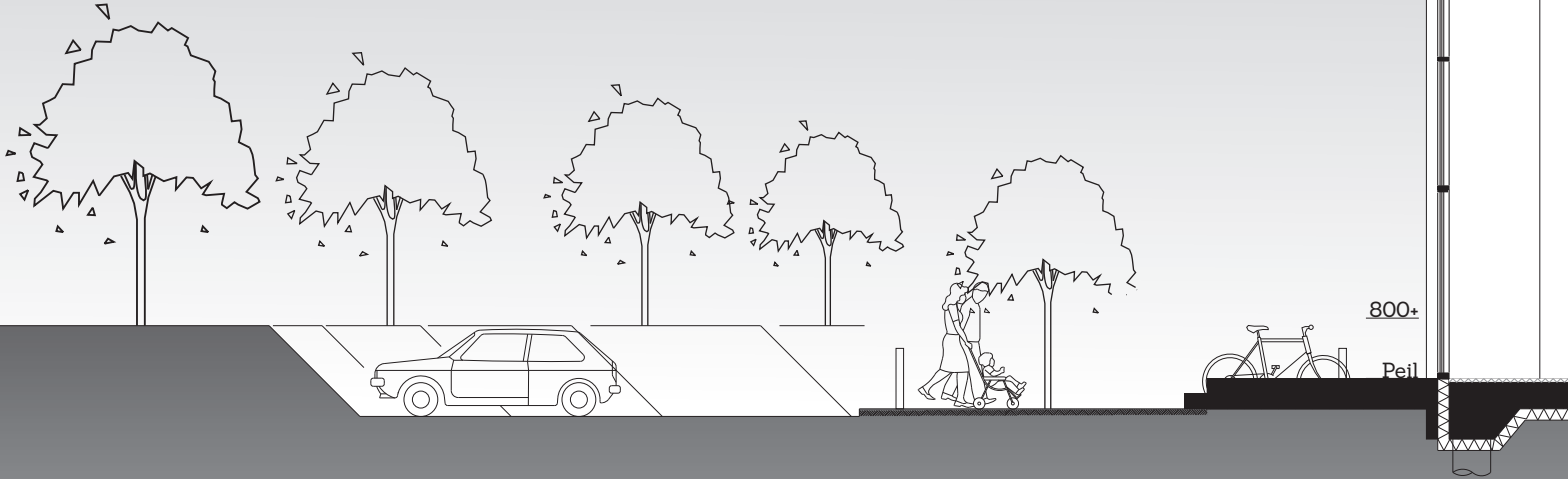
20 M

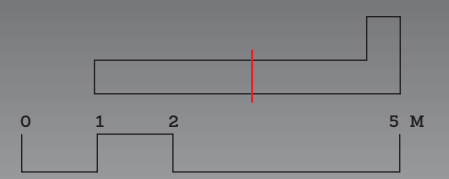
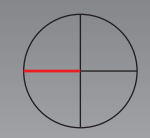
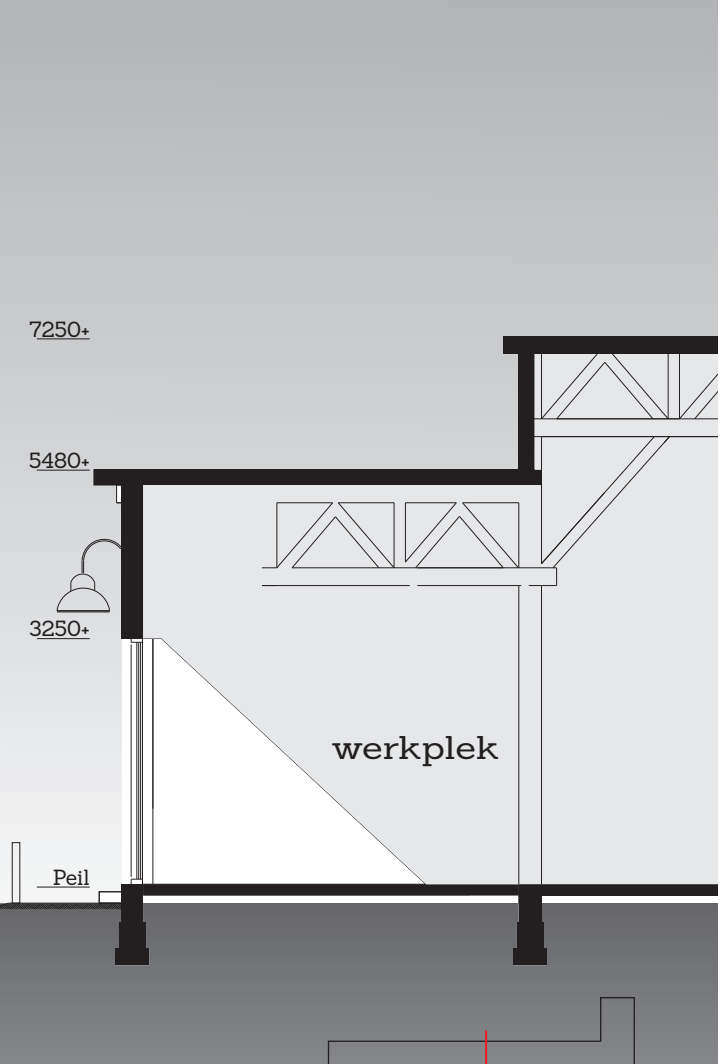
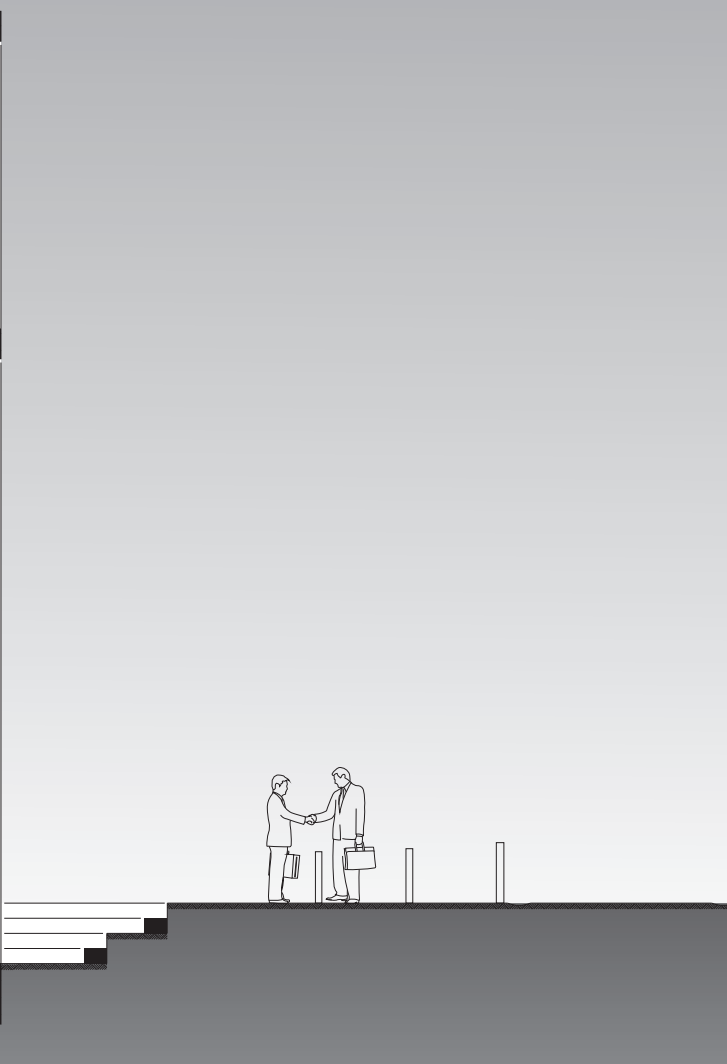
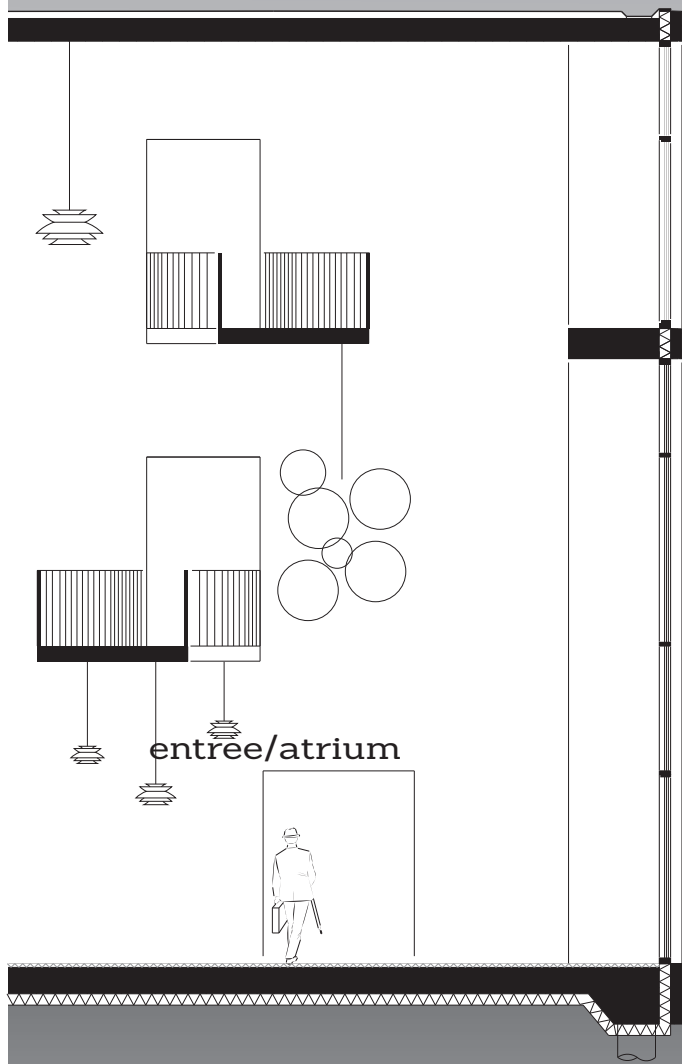
Doorsnede 1 | schaal 1:100

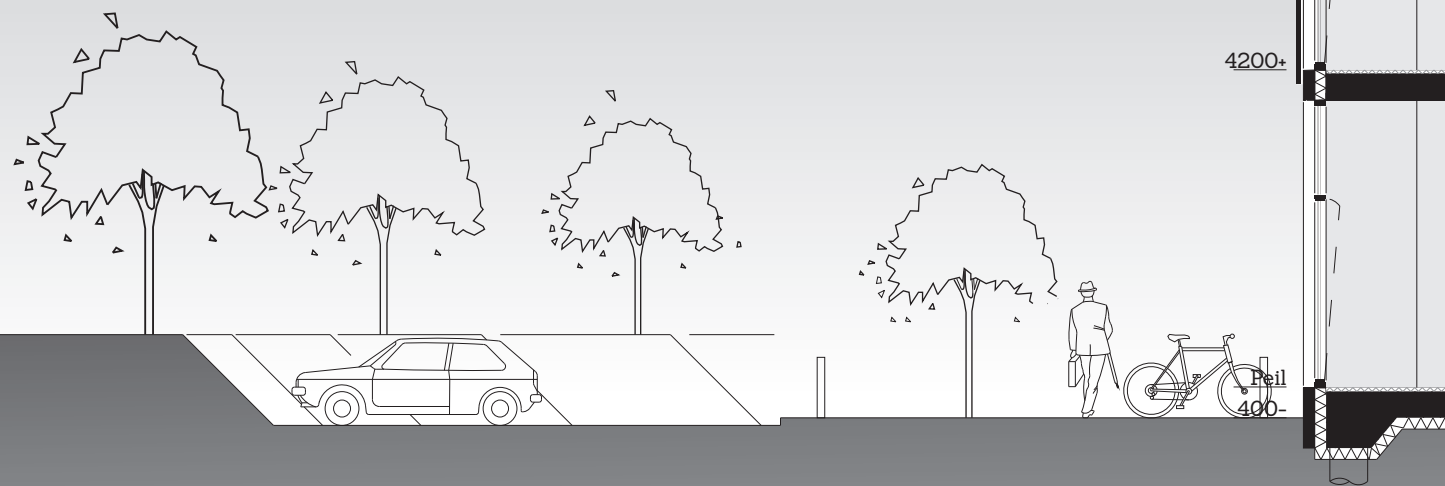

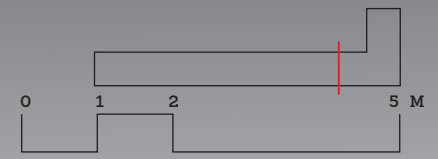
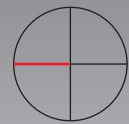
Doorsnede 2 | schaal 1:100

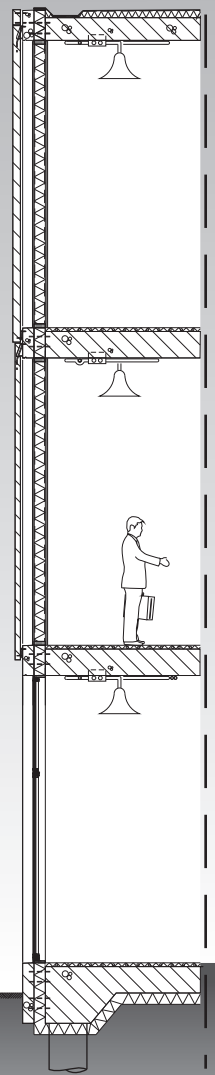

Doorsnede 3 | schaal 1:100

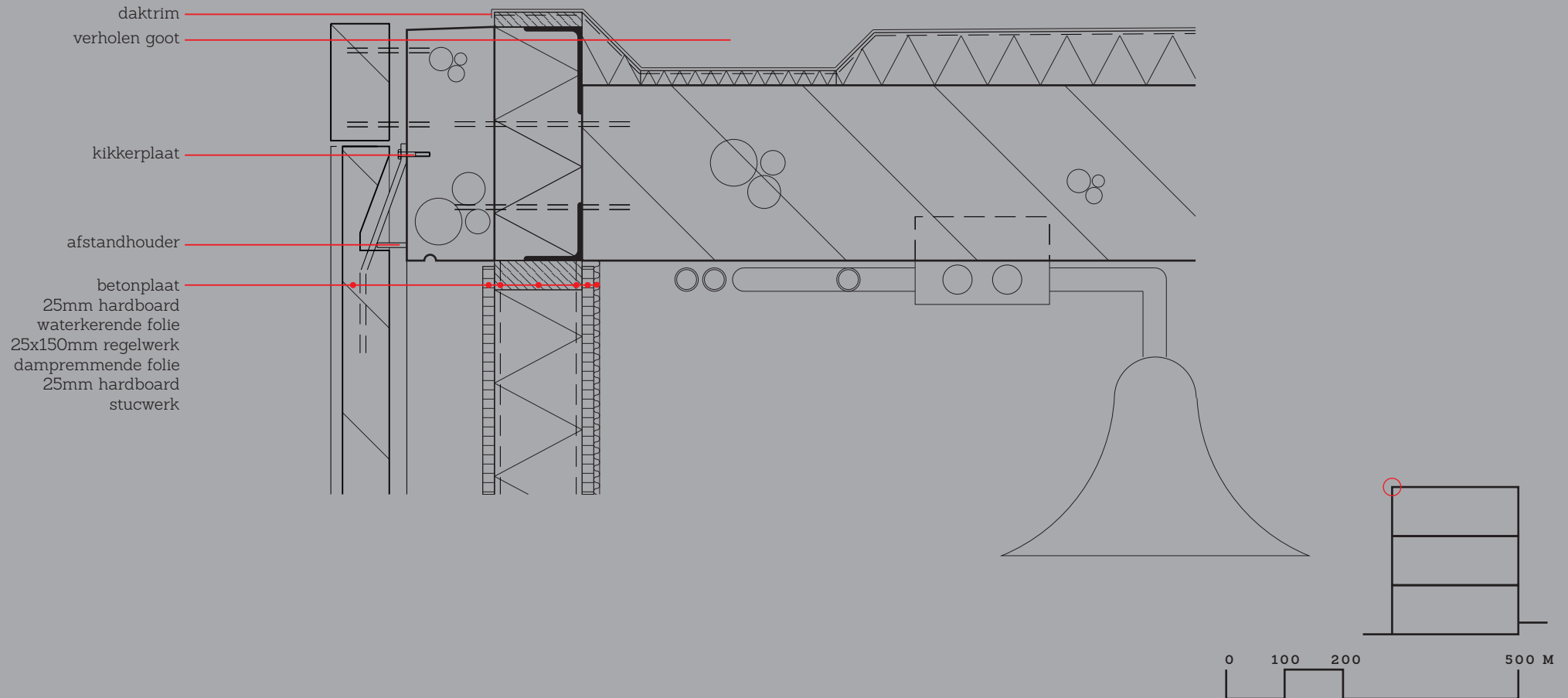

Gevelfragment | schaal 1:50

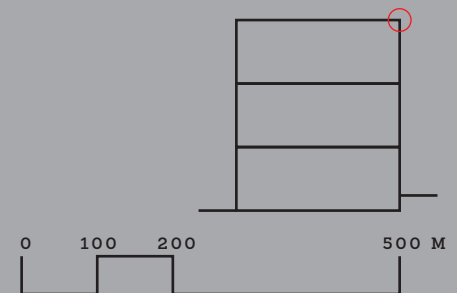
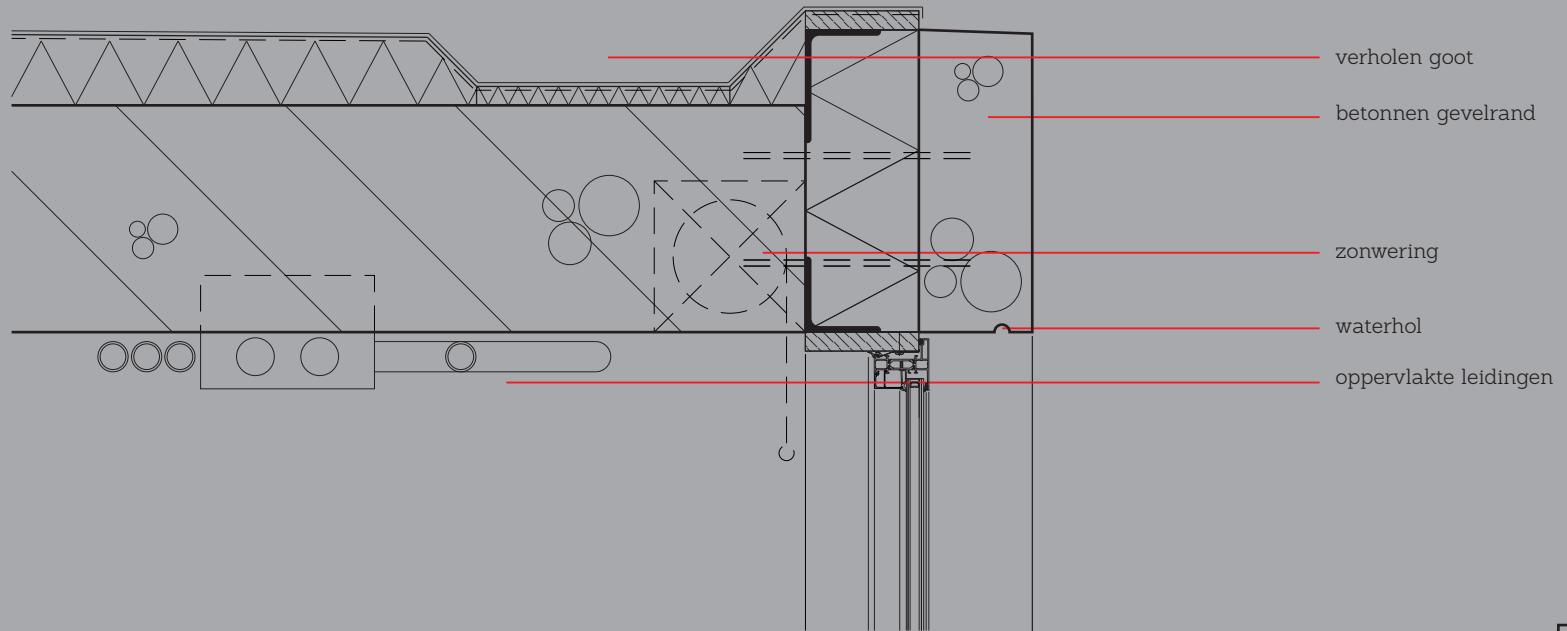

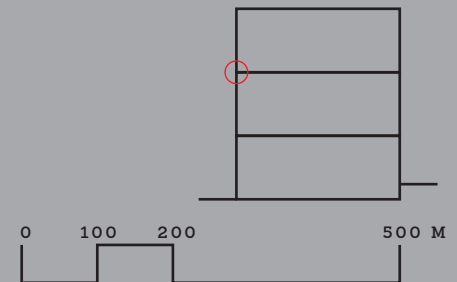
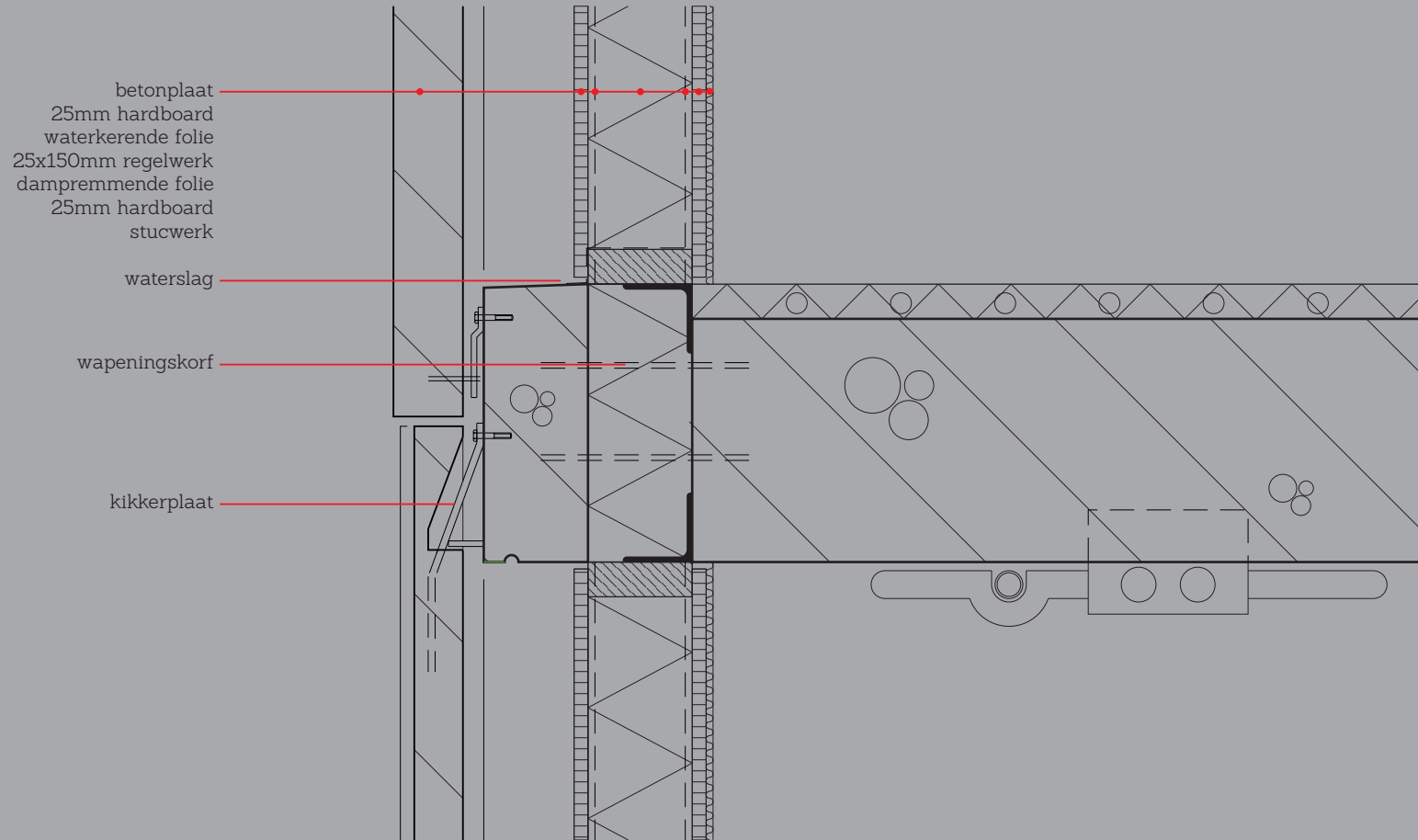
Detail 1 | schaal 1:10

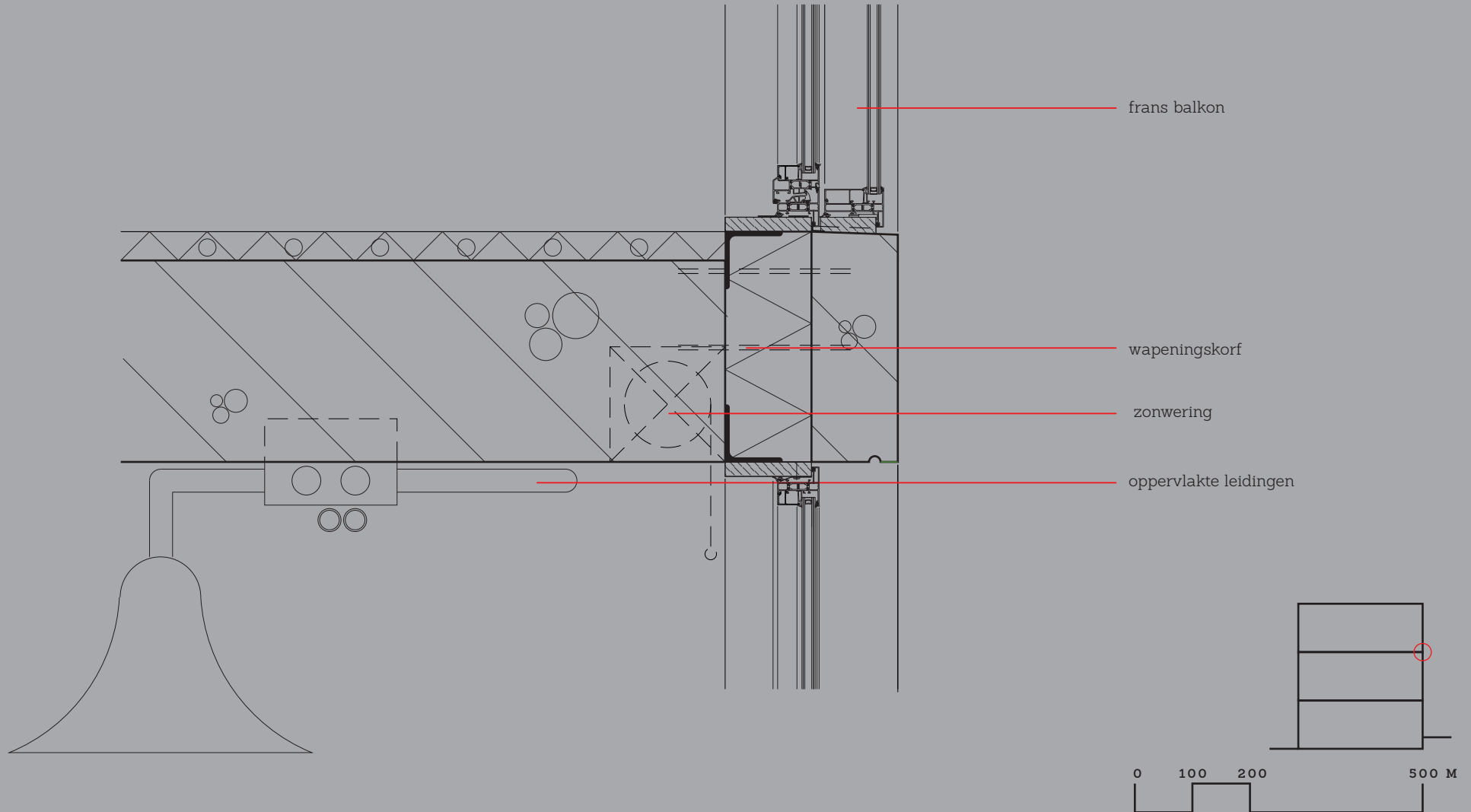
Detail 2 | schaal 1:10

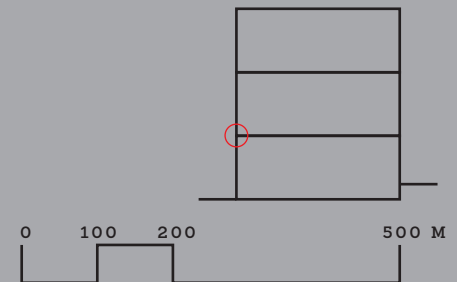
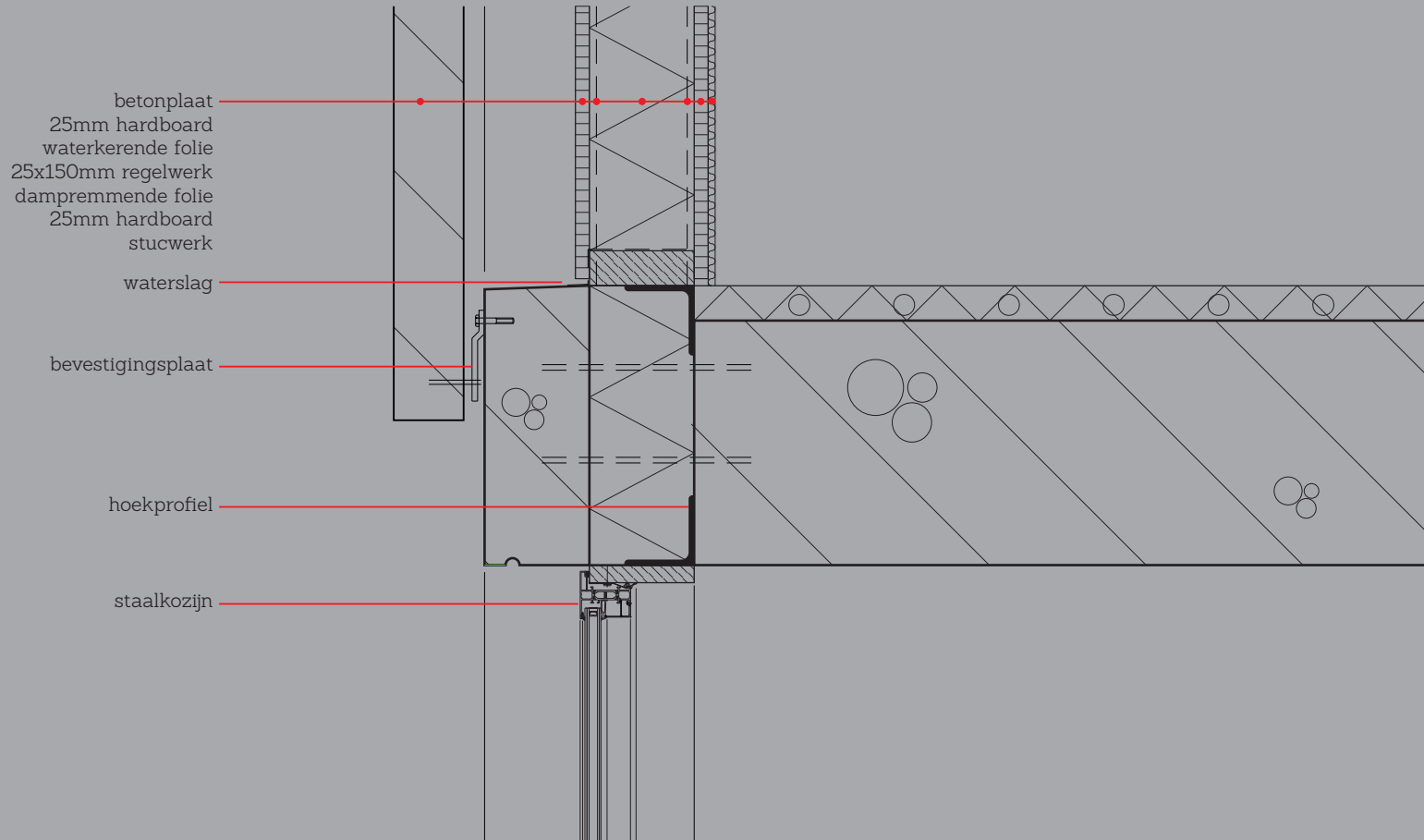
Detail 3 | schaal 1:10

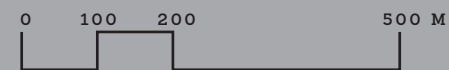
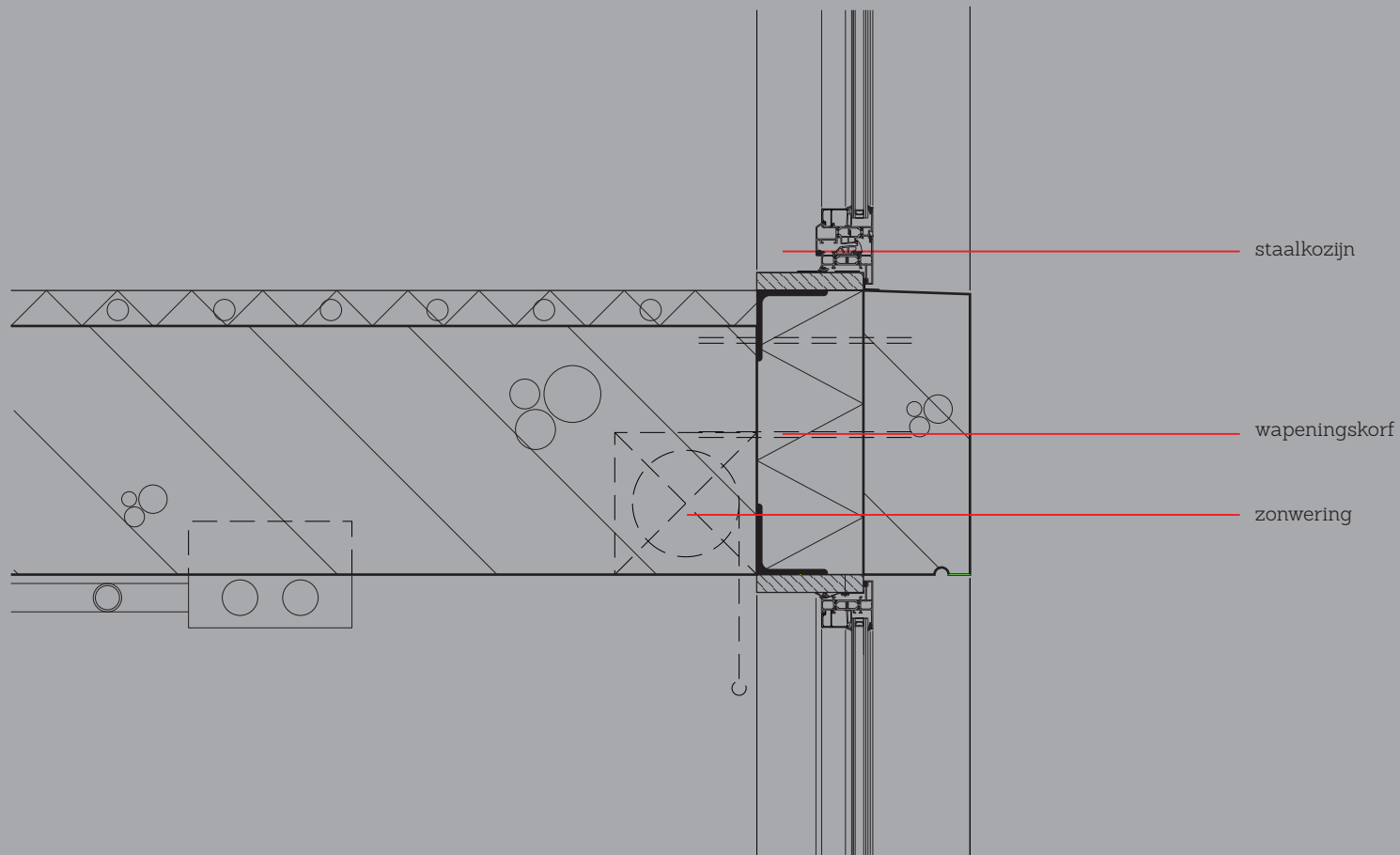
Detail 4 | schaal 1:10

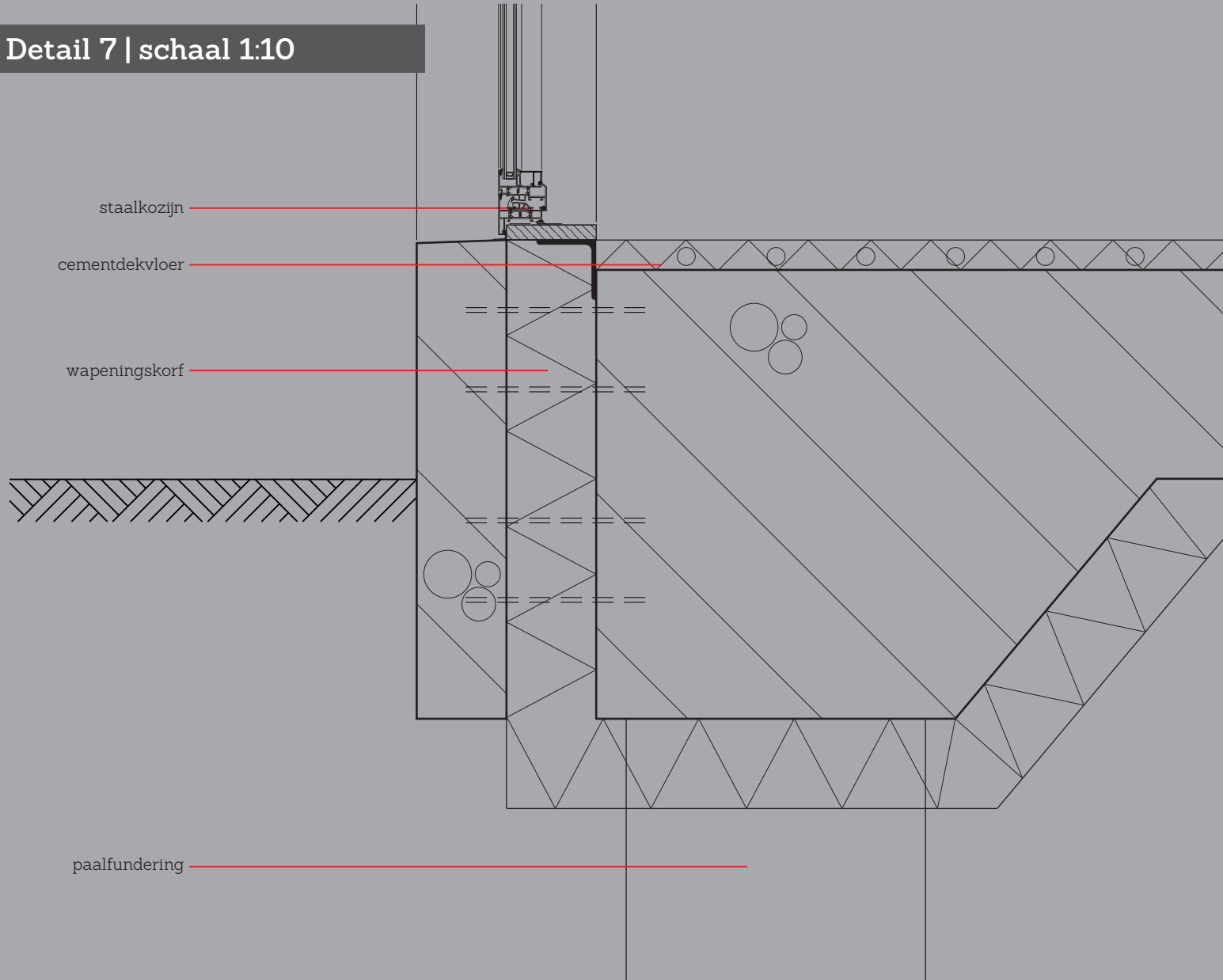
Detail 5 | schaal 1:10

Detail 6 | schaal 1:10

Detail 7 | schaal 1:10

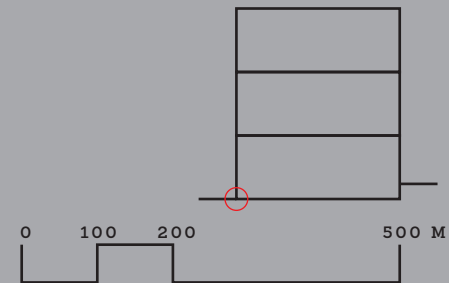

staalkozijn

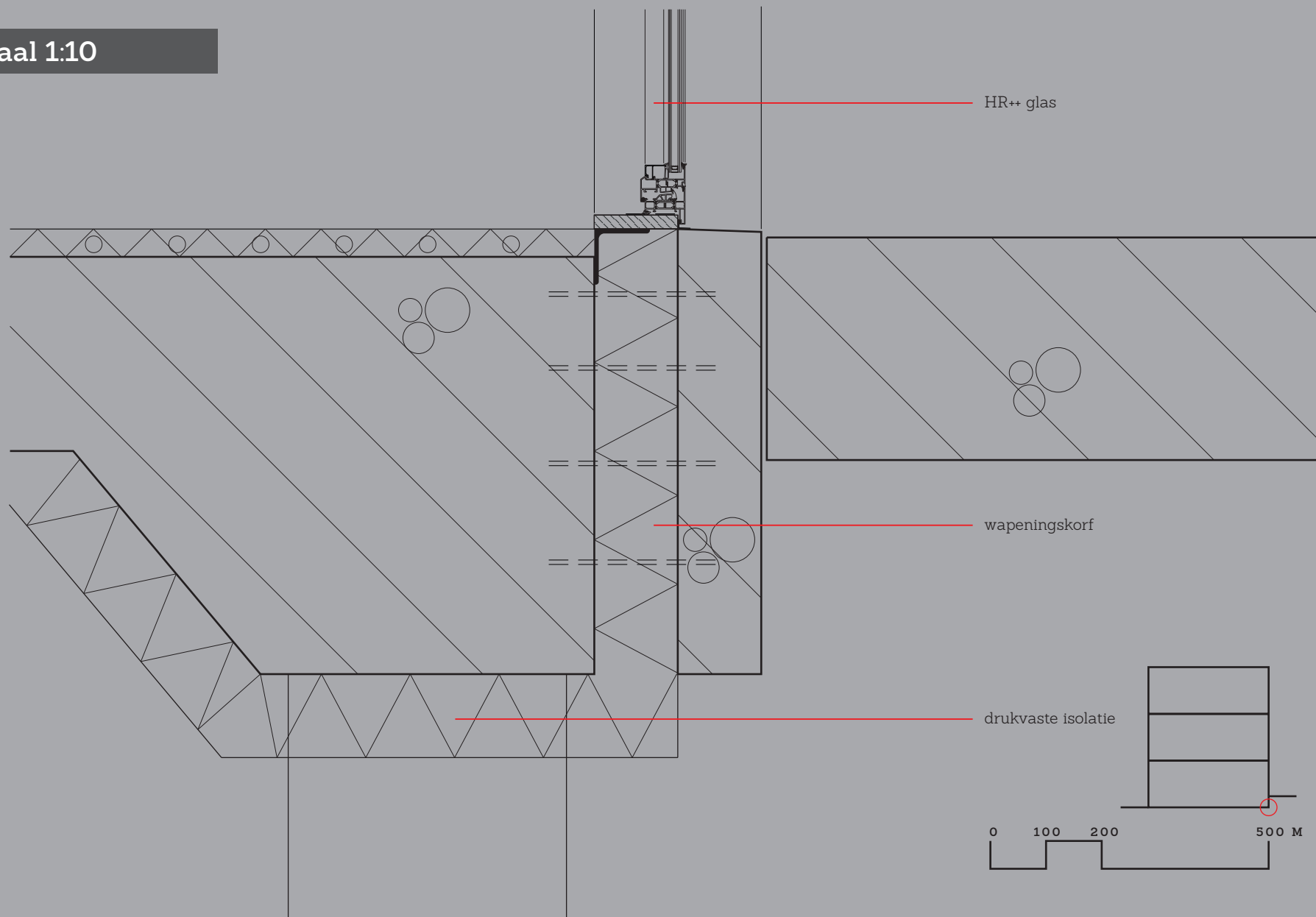
cementdekvloer

wapeningskorf

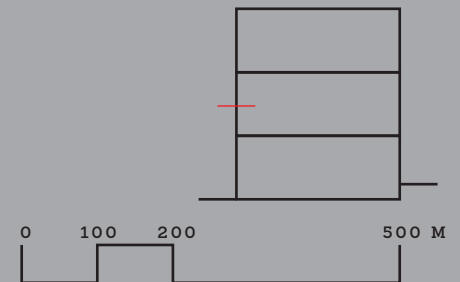
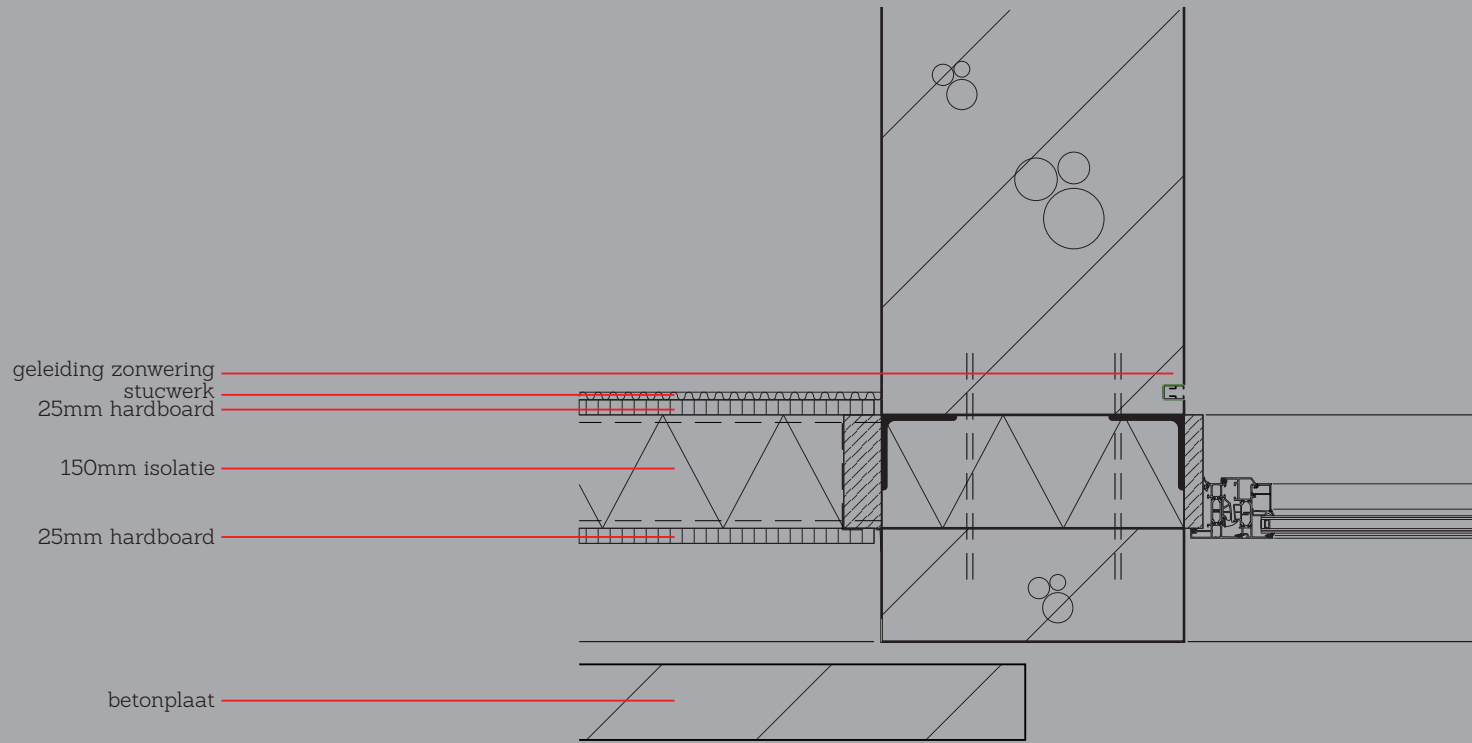
paalfundering

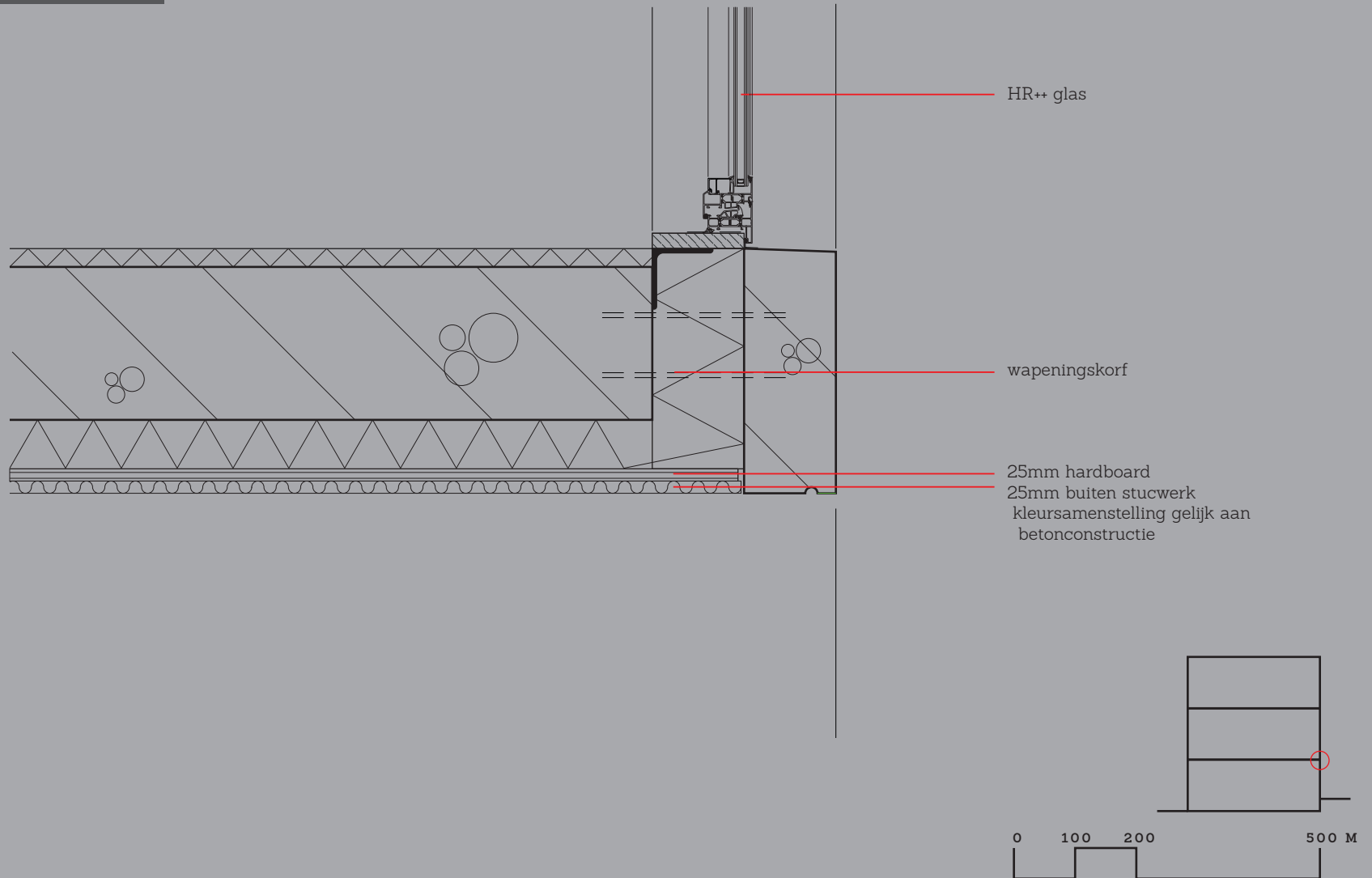
Detail 8 | schaal 1:10

Detail 9 | schaal 1:10

Detail 10 | schaal 1:10

3.4 BOUWBLOK

atelier
boetzkes.

ELR!

P

Ruimtelijke vertaling van het bouwblok

Gebouwconcept

Samenvoeging elementen: Bouwblok

Het Viktoriakwartier bestaat uit drie losstaande gebouwen, elk met een duidelijke ordening, ontsluiting, samenhang en vorm. Het ontwerp voor de Vonderweg is bekend; de renovatie van de Ventoseflat is inmiddels klaar; het Petricomplex daarentegen staat er vervallen bij. Om een duidelijke samenhang te kunnen vormen in dit bouwblok dient ieder element onderdeel te vormen van het grotere geheel.

"Cultuur is het verbindende element. De bedoeling is dat het een kweekplaats wordt voor oorspronkelijk talent en nieuwe ideeën. Een petrischaal is een plat rondglazen schaalte waarin bacterieculturen kunnen worden gekweekt. Vandaar de naam Petricomplex".⁷

Petricomplex

Het Petricomplex formeert in zijn huidige toestand een ontoegankelijk gebouw voor de stad. Dit leidt tot het ontstaan van onaangename en vaak ook onprettige leefomstandigheden in directe aangelegen openbare ruimten. Deze ruimten worden vermeden en verwaarloosd. Het Petricomplex biedt echter met zijn langgestrekte gevel de mogelijkheid tot een open en toegankelijk (etalerend) gebouw.

Het gebouw kent net als de Ventoseflat en de Vonder een duidelijke tweedeling. Enerzijds een formele representatieve zijde ten behoeve van de Gagelstraat, anderzijds een informele zijde ten behoeve van het binnengebied. Beide zijden van het gebouw dienen even interessant te zijn. De Gagelstraat wordt in zijn huidige status als onprettig ervaren. Door de toegankelijkheid te bevorderen en ruimten aan deze straat te ontsluiten ontstaat er een verbinding tussen binnen en buiten. Deze verbinding was voorheen in mindere mate aanwezig. De ontsluiting biedt mogelijkheden tot huisvesting van kleine, zelfstandige bedrijven die bewust kiezen voor deze locatie. Het oorspronkelijke gebouw met alle

.....
⁷ Vereniging Vrienden van Abbemuseum (2002); Stedelijk Van Abbemuseum, 8e jaargang, nr. 2

historische details blijft overeind, maar wordt van binnen ingericht tot een innovatief verzamelgebouw voor creatieve, slimme, ondernemers.

Programmatisch

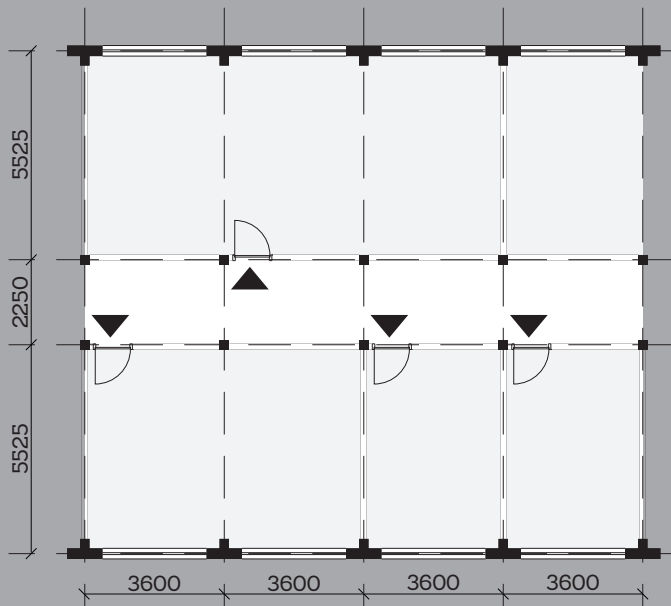
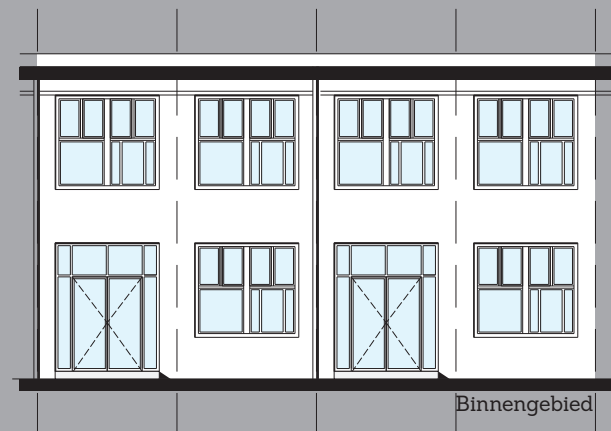
De architectuur analyse van het Petricomplex heeft geleid tot de conclusie dat de meest dragende kenmerken of ideeën van het gebouw zijn gebaseerd op het vroegere programma. Het programma heeft gezorgd voor de daarbij horende architectonische uitstraling, aan zowel de straatzijde als achterzijde van het gebouw. Het vroegere programma bestond uit een kantoorfunctie dat zich introvert oriënteerde ten opzichte van de stad. Het gebouw kent enkel een poortgebouw als entree van het complex. De nieuwe functie is een meer extravert georiënteerd programma en leidt tot aanpassingen in de gevel en de plattegrond. Het programma voldoet in de behoefte van Eindhoven om zich te kunnen profileren als Design Stad. Het gebouw biedt ruimte voor creatieve dienstverlenende bedrijven. Het opsplitsen van het gebouw in achttien identieke werkruimten, verdeeld over twee verdiepingen, voldoen in de behoefte van deze nieuwe economie.

Ontsluiting

De toetreding van het gebouw vindt plaats over de gehele plint. De ontsluiting van zowel de begane grond als de verdieping is gerealiseerd aan de Gagelstraat. Dit moet leiden tot de revitalisering van het de Gagelstraat als bedrijvige straat in de stad. De plint biedt de mogelijkheid tot ontsluiting voor zowel de verdieping als de begane grond. De adressering van werkruimten direct aan de straat bevordert de vestigingswensen van bedrijven. Naast een duidelijke formele ontsluiting kent het gebouw ook een informele ontsluiting, verbonden met het binnengebied. Deze verbinding moet bedrijven stimuleren tot publieke familiariteit in het binnengebied.

bestaande gevel

nieuwe gevel

Gevels

De gevels van het gebouw worden bepaald door de aanwezige dominante ordening van kozijnen en de positionering van verbijzondering in de geleding van de gevel. De gevel van het gebouw heeft een niet constructieve functie en is letterlijk voor de constructie aangebracht. Om van deze massa een gebouw voor de stad te maken, moeten een aantal aanpassingen worden gemaakt betreffende de toegankelijkheid van de gevel. Deze veranderingen worden beperkt tot kleine ingrepen om het karakter van de gevel, en dus het gebouw, niet te verstoren. Op de begane grond worden de kozijn vervangen door deuren die ontsluiting bieden van zowel de begane grond als de verdieping. Aan de achterzijde van het gebouw is het mogelijk om eigen dynamiek toe te brengen aan de gevel. Deze dient echter wel in het ritme/ordening van het gebouw te worden gerealiseerd. De dynamiek van de gevel wordt verzorgd door de aanwezigheid van gevelversieringen die de individuele of collectieve werkgroepen, in de ruimte, accentueert. Hieronder zijn balkons, randen of extra openingen gerekend. Deze gevelversieringen moeten de ordening van de bestaande gevel volgen.

-

Etaleren
-

Wonen
-

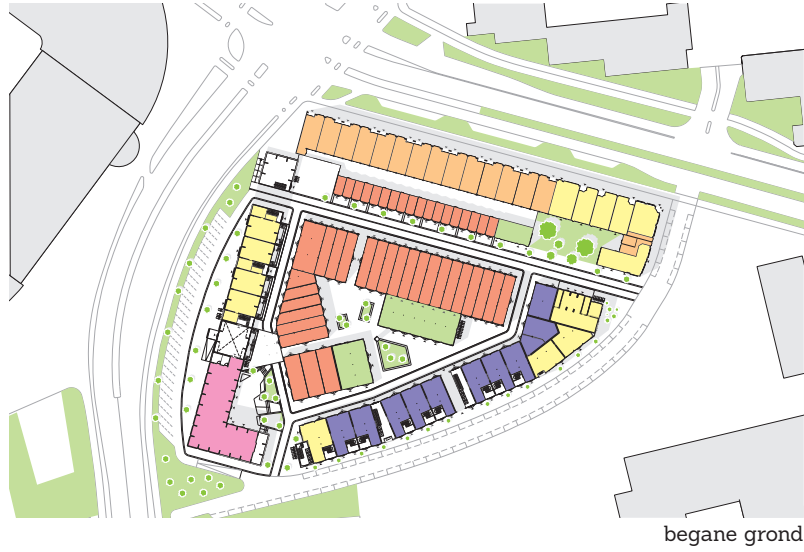
Atelier
-

Exposeren
-

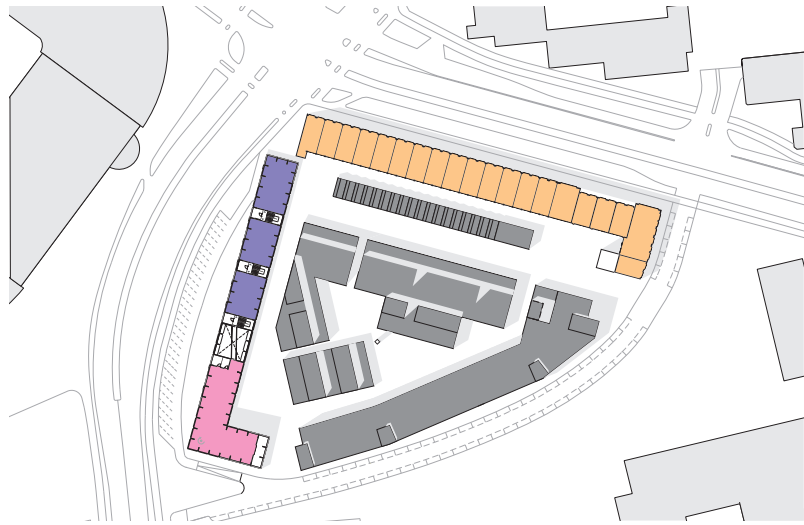
Presenteren
-

Kantoor
-

Collectief

begane grond

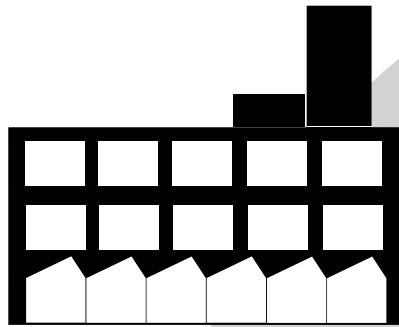
verdieping 2

verdieping 1

Afbeelding 26 [links] | Plattegrond Viktoriakwartier, Ventoseflat, Petri en Vonder
 Afbeelding 27,28,29 [rechts] | Programmatische samenstelling Viktoriakwartier

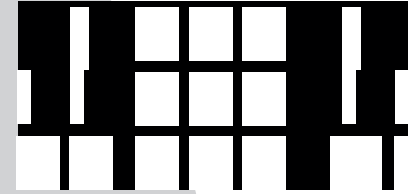
DEEL 4 - Conclusie

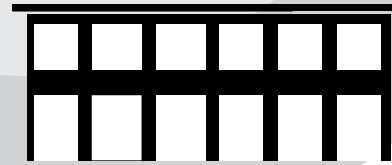
Ventoseflat

Binnengebied

De Vonder

Petri

CONCLUSIE

Het doel van dit ontwerpend onderzoek was om het Viktoriakwartier te transformeren tot een plek voor de stad. De aanleiding van deze doelstelling komt voort uit het verrichtte vooronderzoek naar de sociaaleconomische behoefte van Eindhoven. De intentie is om dit gebied te transformeren tot een plek voor de creatieve industrie en de kennisintensieve maakindustrie. Het resultaat is een extravert gebied, dienend voor het gewenste imago van de stad. Het gebied zal functioneren als stap tussen het commerciële centrum van Eindhoven en het creatieve centrum, Strijp S. Daarbij de ongedefinieerde openbare ruimte van het Emmasingelkwadrant te herdefiniëren.

Ik heb onderzoek gedaan om massa, ruimte, functie en route een duidelijke samenhang te geven en daarbij inspiratieve woon- / werken leefomgeving van mensen te bevorderen. Om dit doel te bereiken heb ik onderzoek gedaan naar Creatieve broedplaatsen in verschillende steden in Nederland. Naast een duidelijk programmatisch onderzoek ben ik op zoek geweest naar de gewenste architectuur passend bij de bestaande bebouwing. Dit heeft geleid tot een bouwblok waarin ik duidelijk onderscheid maak tussen individuele woon-/werkplekken en collectieve werkplekken. Om met deze diversiteit aan ruimten een goede samenhang te bewerkstelligen heb ik de schaal van de pleinen en straten ingezet om de onderlinge contacten tussen individuele bedrijven te bevorderen, waardoor de publieke familiariteit wordt gestimuleerd.

De casestudie's voor de nieuwe economie hebben aangetoond dat de samenkomst van individuele bedrijven zorgt voor een bevordering van ontmoetingen, dat kan resulteren in de overdracht van kennis en vaardigheden. Het biedt mogelijkheden tot samenkomst, maar ook tot zelfprofilering.

De vormgeving vindt zijn herkomst van elementen door de aanwezige bestaande bebouwing. Analyse is gedaan naar de architectuur van het gebied en hoe een enkel element dit gebied kan transformeren tot een samenhangend bouwblok. Daarnaast is analyse gedaan naar de architectonische vormgeving die past in de context van de bestaande bebouwing. Gezocht is naar moderne architectuur gerelateerd aan de oude fabrieken van Philips. Te denken aan simpele, afleesbare en duidelijk bouwtechnische vormgeving.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Het concept van de Vonder is gebaseerd op de reeds aanwezige creatieve broedplaatsen in Nederland. Dit in haar samenstellingen en opvattingen. In het afstudeerproject heb ik de mogelijkheden onderzocht die betrekking hebben tot het ontstaan van interessante en inspiratieve woon-/werkomgevingen. Daarbij ben ik uitgegaan van de creatieve industrie als uitgangspunt.

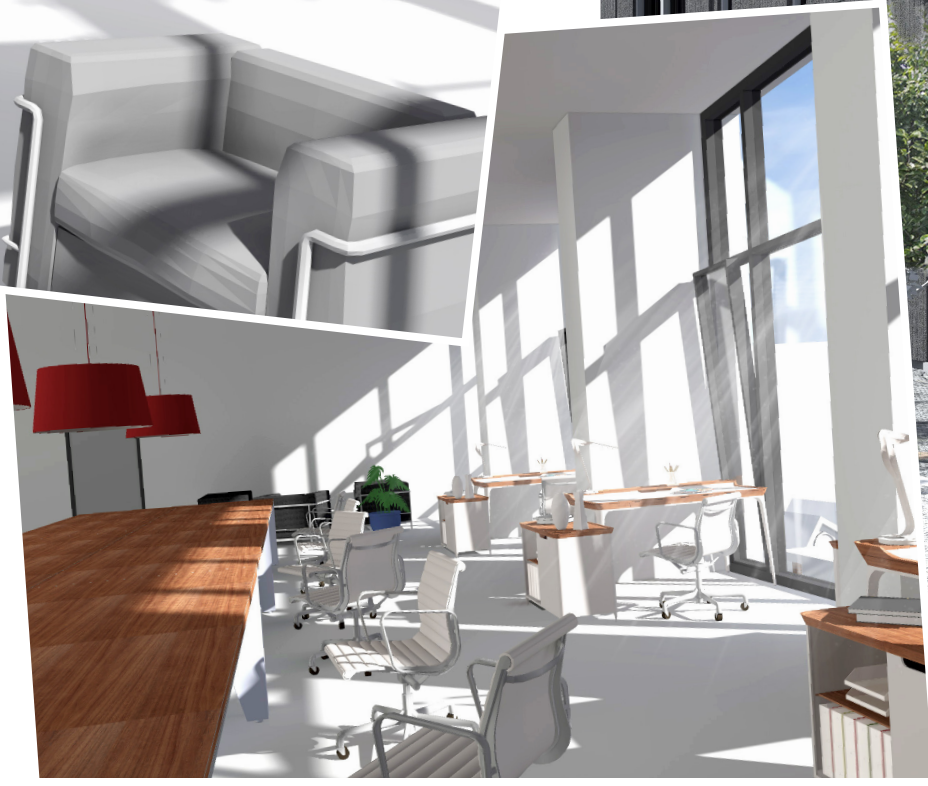
Ik denk dat de kwaliteit van het bouwblok mensen kan stimuleren tot ontmoeten en daarbij een toename leveren in onderlinge kennis uitwisseling. Efficiënte werkomgeving is volgens mij een helder evenwicht tussen een variëteit van bedrijven en een inspiratieve context. Dit geldt ook voor groepen die niet tot de creatieve industrie worden gerekend.

Voor wat betreft de werkruimten die ik in mijn ontwerp heb voorgesteld, denk ik dat er meer onderzoek nodig is om specifiek de werkwensen van zowel de creatieve industrie als overige kleinschalige bedrijven en haar diversiteit in kaart te brengen voor Eindhoven. Het is nodig om de eisen in kaart te brengen die vanuit een specifiek doelgroep aan de werkruimten kunnen worden gesteld.

**'Visit to meet', het centrum
waar productie, ontmoeting,
en inspiratie samengaan.**

De Vonder

LITERATUUR REFERENTIES

REFERENTIES

Noten bij teksten

1. Rijksoverheid (2009); Waarde van creatie, Brief Cultuur en Economie
2. Urlings, N (2011); Creatieve industrie, CBS
3. Erven, R. (2006); De opkomst van de creatieve stad, Brainport magazine
4. Treffers, F. (2005); Viktoriakwartier, een creatief kader voor ontwikkeling; 12N STDBW
5. van der Hoeven, M. (2009); Waarde van creatie, Brief Cultuur en Economie
6. Blokland, T (2008); Ontmoeten doet er toe, Vestia
7. Vereniging Vrienden van Abbemuseum (2002); Stedelijk van Abbemuseum, 8e jaargang, nr. 2

Boeken

- * Berens, C. (2011); Redeveloping Industrial sites, a guide for architects, planners, and developers; John Wiley & Sons
- * Cerutti, V. (2011); Creatieve fabrieken, waardecreatie met herbestemming van industrieel erfgoed; C2Publishing, Utrecht
- * Lewis, S. (2005); Front to Back, a design agenda for urban housing; Burlington
- * Khan, H.U. (1999); Internationale stijl, modernistische architectuur van 1925-1965; Taschen

Artikelen

- * van Dijk, K (2005); De creatieve stad: hype of kans?; Dienst SOB, Gemeente Eindhoven
- * Gemeente Eindhoven (2009); Ventoseflat Eindhoven, restauratie van een Amsterdamse School-monument
- * Blokland, T. (2008); Ontmoetingen doet er toe, een essay. Schema publieke familiariteit
- * Amin, A. (2008); Collective culture and urban public space
- * Braams, N., Pouwels-Urlings, N. (2011); Creatieve industrie in Nederland: bedrijven en personen, sociaaleconomische trends
- * van der Hoeven, M. (2009); Waarde van creatie, Brief Cultuur en Economie

Bezochte Creatieve (broed)plaatsen

Nieuwe Energie, 3e Binnenvestgracht 23, 2312 NR Leiden
De Caballero Fabriek, Saturnusstraat 60, 2515 AH Den Haag
Westergasfabriek BV, Polonceaukade 27, 1014 DA Amsterdam
Rijksakademie van beeldende kunsten, Sarphatistraat 470, 1018 GW Amsterdam
Creative Factory, Maashaven Zuidzijde 2, 3081 AE Rotterdam
Little Mountain, Klokgebouw 144, 5617 AB Strijp Eindhoven
Seats2meet, Torenallee 24 Apparatenfab, 5617 BD Strijp Eindhoven

Noten bij afbeeldingen

1. Atrium, Nieuwe Energie, Leiden; p. 22
2. Collectieve gang, Caballero Fabriek, Den Haag; p. 24
3. Parkachtige samenstelling, Westergasfabriek, Amsterdam; p. 26
4. Seats2Meet, Strijp S, Eindhoven; p. 30
5. Viktoriakwartier, Emmasingelkwadrant; p. 36
6. Gagelstraat, historisch beeld materiaal, www.eindhoven-in-beeld.nl; p. 40
7. Viktoriakwartier, historisch beeld materiaal, www.eindhoven-in-beeld.nl; p. 42
8. Viktoriakwartier, Petricomplex en Ventoseflat; p. 50
9. Viktoriakwartier, Petricomplex; p. 54
10. Petricomplex, Gevels, Architectuur Analyse; p. 56
11. Viktoriakwartier, Petricomplex en Ventoseflat; p. 58
12. Ventoseflat, Gevels, Architectuur Analyse; p. 60
13. Viktoriakwartier, Petricomplex, Ventoseflat en nieuwe Massa; p. 62
14. Conceptuele samenstelling Viktoriakwartier; p. 64
15. Fragmenteren binnengebied, Viktoriakwartier; p. 66
16. Segmentatie binnengebied door middel van glazen puien; p. 68
17. Accentuering wanden pleinen binnengebied; p. 70
18. Het schema, publieke familiariteit is afkomstig van Blokland, T
- Ontmoetingen doet er toe - een essay; p. 72
19. Segmenteren van binnengebied in individuele werkruimten; p. 74
20. Gevel impressie individualiteit; p. 76
21. Routingen door het binnengebied; p. 78
22. Straat accentuering binnengebied; p. 80
23. Conceptuele samenstelling Viktoriakwartier; p. 84
24. Gevel impressie Petricomplex bestaand; p. 144
25. Gevel / plattegrond impressie Petricomplex; p. 146
26. Plattegrond Viktoriakwartier, Ventoseflat, Petri en Vonder; p. 148
27. Programmatische samenstelling Viktoriakwartier; p. 149

28. Programmatische samenstelling Viktoriakwartier; p. 149
29. Programmatische samenstelling Viktoriakwartier; p. 149
30. Conceptuele samenstelling Viktoriakwartier; p. 152

Noten bij Iconen

1. Creatieve dienstverlenende bedrijven
2. Creatieve dienstverlenende bedrijven, Media en Entertainment
3. Kunst, Creatieve dienstverlening, Media / Entertainment
4. Kunst, Creatieve dienstverlening, Media / Entertainment
5. Kunsten, Creatieve dienstverlening
6. Toevoeging nieuwe representatieve zijde, afsluiting van bouwblok
7. Samenhang hoven als grid over het binnengebied
8. Samenhang hoven als drager van ontmoetingen
9. Het ontstaan van collectieve ruimten aan pleinen en individuele ruimten aan straten
10. Overvloeiing van ruimten, verbonden door doorgangen

B.H.L. van Dijk

0720323

Augustus 2012

Technische Universiteit Eindhoven
Faculteit Bouwkunde, Unit Architectural Design and Engineering
Afstudeeratelier Brabantstad: Eindhoven

Contact

Brabantstad

Becoming a part of..

Ing. B.H.L. van Dijk

T: 06 15 17 5775

E: b.h.l.v.dijk@home.nl

E: bhl.vdijk@gmail.nl

www.vandijk-architecture.nl